

T. C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ERGENLERDE BAĞLANMA STİLLERİ,
İNTERNET SOSYAL İLETİŞİM AĞLARININ KULLANIMI
VE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Rabia Sultan EROĞLU AKIN

Ankara
Temmuz, 2011

T. C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ERGENLERDE BAĞLANMA STİLLERİ,
İNTERNET SOSYAL İLETİŞİM AĞLARININ KULLANIMI
VE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rabia Sultan EROĞLU AKIN

Danışman: Prof. Dr. Galip YÜKSEL

**Ankara
Temmuz, 2011**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

Rabia Sultan EROĞLU AKIN'ın “ERGENLERDE BAĞLANMA STİLLERİ, İNTERNET SOSYAL İLETİŞİM AĞLARININ KULLANIMI VE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ” başlıklı tezi, jürimiz tarafından Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Doç.Dr. Mehmet GÜVEN

.....

Üye (Tez Danışmanı): Prof.Dr. Galip YÜKSEL

.....

Üye: Doç.Dr. Adnan KAN

.....

ÖNSÖZ

Tez konumun belirlenmesi sürecinden bu yana, araştırmanın hazırlık sürecinde karşılaştığım zorluklarda ilgi, bilgi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ve samimiyetle bana yardımcı olan değerli hocam sayın Prof. Dr. Galip YÜKSEL’e teşekkürü borç bilirim.

Araştırmamın analiz kısmında bilgi ve tecrübelerini paylaşan ve desteğini esirgemeyen Arş. Gör. Hasan EŞİCİ’ye teşekkür ederim.

Tez hazırladığım süre boyunca bana sabrettikleri, desteklerini esirgemedikleri için dostum, meslektaşım Gevherhan OLGUN’a ve dostlarım Gamze HIZLI, Şengül ERTÜRK ve Seville SIRTAS’a teşekkür ederim.

En büyük destekçim, daima arkamda olan canım aileme ve eşime sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Rabia Sultan EROĞLU AKIN

ÖZET

ERGENLERDE BAĞLANMA STİLLERİ, İNTERNET SOSYAL İLETİŞİM AĞLARININ KULLANIMI VE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

EROĞLU AKIN, Rabia Sultan
Yüksek Lisans, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Galip YÜKSEL
Temmuz-2011, 101 Sayfa

Bu araştırmanın genel amacı, ergenlerin bağlanma stilleri ile internet sosyal iletişim ağlarının kullanımı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Ayrıca bu çalışmada ergenlerin bağlanma stillerinin ve iletişim becerilerinin cinsiyete, yaşa, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna, internet kullanım süresi ve internet kullanım amacına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek de amaçlanmıştır.

Araştırma grubunu Ankara ilindeki 6 liseden 188'i kız, 239'u erkek olmak üzere toplam 427 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada; Kişisel Bilgi Formu, Ergenlerin Sosyal İletişim Ağlarını Kullanımlarına Yönelik Anket Formu, İletişim Becerileri Envanteri (İBE), İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA), kullanılmıştır. Verileri çözümlemek için Çoklu Regresyon Analizi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve t testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerileri cinsiyete, yaşa, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna, internet kullanım süresi ve internet kullanım amacına göre anlamlı fark göstermiştir.

Bağlanma stilleri alt boyutları iletişim becerilerinden zihinsel değişkenine ilişkin gözlenen toplam varyansın % 11'ini, davranışsal değişkenine ilişkin gözlenen toplam varyansın % 12'sini, duygusal değişkenine ilişkin gözlenen toplam varyansın % 9'unu açıkladığı sonucu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, İnternet, Sosyal Ağ, İletişim.

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIPS BETWEEN
ATTACHMENT STYLES OF ADOLESCENTS
UTILIZATION OF INTERNET SOCIAL COMMUNICATION NETWORKS
AND COMMUNICATION SKILLS

EROĞLU AKIN, Rabia Sultan

Master Degree, Phsychological Conseling and Guidiance

Thesis Adviser: Prof.Dr. Galip YÜKSEL

July-2011, 101 pages

The main purpose of this research is; to analyse the relations between adolescents' attachment styles and usage of internet social communication networks and communication skills. Furthermore, in this poject, it is intended to look over whether the adolescents' connection styles and communication skills differ significantly according to their sex, age, parents' education, internet usage length and pupose.

Overall 427 students, 188 female and 239 male, participated in the study group. Tools used for the research are; Pesonal Information Form, Survey For The Adolescents' Social Communication Network Usage, Communication Skills Scale and Relationship Scales Questionnaire. In order to analyse the datum, Multiple Regression Analysis, One Way Anova and T Test were used.

As a result of the research; adolescents' attachment styles and communication skills differ significantly according to their sex, age, parents' education, internet usage length and pupose.

Consequently, sub-dimensions of interpersonal relations methods and sub-dimensions of connection styles together predicts 11% of the total variance of mental variable communication skills, 12% of the total variance of behavioral variable communication skills and 9% of the total variance of emotional variable communication skills.

Keywords: Attachment, internet, social network, communication.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Amacı	5
1.2. Problemler.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Sınırlılıklar	8
1.5. Tanımlar	8

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Ergenlik Dönemi.....	9
2.2.İletişim Becerileri.....	10
2.2.1.Ergenlerde İletişim.....	13
2.3.Bağlanma.....	14
2.3.1.Bağlanma Kuramı.....	16
2.3.2.Ergenlerde Bağlanma.....	17
2.3.3.Bağlanma Stilleri.....	19
2.3.3.1.Dörtlü Bağlanma Modeli.....	19
a) Güvenli Bağlanma.....	19
b) Saplantılı Bağlanma.....	20
c) Kayıtsız Bağlanma.....	20

d) Korkulu Bağlanma.....	20
2.4.İnternet.....	21
2.4.1.Sosyal İletişim Ağları.....	23
2.4.2.Sosyal Ağların Tarihçesi.....	25
2.4.3.Sosyal Ağların İşlevleri.....	27
2.4.4.Ergenler ve Sosyal Ağlar.....	29
2.4.5.Sosyal Ağlar ve İletişim.....	32
2.4.6.Türkiye’de Sosyal Ağların Yeri.....	33
2.5. İlgili Araştırmalar.....	37

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli.....	44
3.2.Araştırma Grubu.....	44
3.3.Verİ Toplama Araçları.....	47
3.3.1.Kişisel Bilgi Formu.....	47
3.3.2. İletişim Becerileri Envanteri (İBE).....	47
3.3.3. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA).....	48
3.4. Verilerin Toplanması.....	49
3.5.Verilerin Analizi.....	49

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>cinsiyet</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular.....	50
4.2. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>yaş</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Alt problemine ilişkin bulgular.....	52
4.3. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>anne eğitim durumu</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular.....	54

4.4. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>baba eğitim durumu</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular.....	57
4.5. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>internet kullanım süresi</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular.....	60
4.6. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>internet kullanım amacı</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulgular.....	63
4.7. Bağlanma stilleri alt ölçekleri iletişim becerilerinden <i>zihinsel</i> alt ölçeğini yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulgular.....	66
4.8. Bağlanma stilleri alt ölçekleri iletişim becerilerinden <i>davranışsal</i> alt ölçeğini yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulgular.....	67
4.9. Bağlanma stilleri alt ölçekleri iletişim becerilerinden <i>duygusal</i> alt ölçeğini yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulgular.....	68

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>cinsiyet</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu.....	69
5.2. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>yaş</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu.....	70
5.3. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>anne eğitim durumu</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu.....	72
5.4. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>baba eğitim durumu</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu.....	73
5.5. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>internet kullanım süresi</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu.....	75

5.6. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları <i>internet kullanım amacı</i> değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu.....	76
5.7. Bağlanma stilleri alt ölçekleri iletişim becerilerinden <i>zihinsel</i> alt ölçeğini yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu.....	78
5.8. Bağlanma stilleri alt ölçekleri ile iletişim becerilerinden <i>davranışsal</i> alt ölçeğini yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu.....	78
5.9. Bağlanma stilleri alt ölçekleri iletişim becerilerinden <i>duygusal</i> alt ölçeğini yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu.....	79

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar.....	80
6.2. Öneriler.....	83
KAYNAKÇA	84
EKLER	97

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Araştırma grubuna ilişkin betimsel veriler.....	50
Tablo 2. Ergenlerin internet kullanım süresi ile cinsiyetlerine ilişkin veriler.....	52
Tablo 3. Ergenlerin internet kullanım amacı ile cinsiyetlerine ilişkin veriler.....	53
Tablo 4. Cinsiyet değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin t testi sonuçları	53
Tablo 5. Cinsiyet değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin t testi sonuçları.....	51
Tablo 6. Yaş değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin Anova sonuçları.....	52
Tablo 7. Yaş değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları.....	53
Tablo 8. Anne eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin Anova sonuçları.....	54
Tablo 9. Anne eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları.....	56
Tablo 10. Baba eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin Anova sonuçları.....	57
Tablo 11. Baba eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları	59
Tablo 12. İnternet kullanım süresi değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin Anova sonuçları.....	60
Tablo 13. İnternet kullanım süresi değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları.....	62
Tablo 14. İnternet kullanım amacı değişkenine göre ergenlerin bağlanma stilleri ilişkin Anova sonuçları.....	63
Tablo 15. İnternet kullanım amacı değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin Anova sonuçları.....	65
Tablo 16. İletişim Becerilerinden Zihinsel Yordanaşına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	66

Tablo 17. İletişim Becerilerinden Davranışsalın Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	67
Tablo 18. İletişim Becerilerinden Duygusalın Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	68

KISALTMALAR LİSTESİ

- 1) TPA - Toplumsal Paylaşım Ağı
- 2) İBE - İletişim Becerileri Envanteri
- 3) İÖA- İlişki Ölçekleri Anketi

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Ergenlik dönemi bireyin çocukluk döneminden çıkıp yetişkinliğe hazırlandığı dönemdir. Ergenlik döneminde birey bedensel, toplumsal ve bilişsel açıdan pek çok değişim geçirir ve bazı sorunlar yaşayabilir. Yaşanan sorunların büyük bir kısmı ergenlik dönemiyle birlikte son bulur. Ancak bu dönemin rahat bir şekilde atlatılması yaşanan çocukluk dönemiyle de yakından ilişkilidir. Çocukluk döneminde ana babalarla kurulan ilişkinin niteliği, gelişimsel görevlerin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi, aile dışı etmenler vb. ergenlik dönemini de etkilemektedir. Ayrıca ana babalarla olan ilişkiler ve akran ilişkileri ergenlik döneminde önemli rol oynamaktadır.

Ergenlik döneminde içinde yaşanılan aile ortamı ve ebeveyn – ergen ilişkisi bu dönemin rahat atlatılması, ergenin bağımsızlık ve bireyselliğini kazanabilmesi ve olumlu bir sosyalleşme gerçekleştirebilmesi açısından önemli faktörlerden birini oluşturmaktadır. Bu noktada ebeveynlerin benimsedikleri ana babalık tutumları çocukluk döneminde olduğu gibi ergenlik döneminde de önemini korumaktadır. Yetişkinlerin tutumları çocuklarda görülen olumlu sosyal davranışları çok kuvvetli bir şekilde etkileyebilmektedir (Orcan, 2004). Yavuzer'e göre (1998), çocuğun yetiştiği ailenin yapısı, genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişmesini etkileyecektir.

Bağlanma, insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 1969, s.179). Pehlivan Türk'e göre (2004) bağlanma, çocuk ve bakım veren kişi arasında gelişen; ilişki kurma, çocuğa bakım veren kişiyi arama ve yakınlık arayışı davranışları ile kendini gösteren, özellikle stres durumlarında belirginleşen, dayanıklı ve devamlılığı olan duygusal bir bağlıdır. Yaşamın erken dönemlerinden itibaren çevreyle olan etkileşim sonucu gelişmektedir Bireyin ilk bağılılığı onun bakıcısıyla olan gelişiminin ilk yıllarında kurduğu ilişkidir. Bu bağıllık sevgi dolu ve destekleyici bir ortamda oluşturulduğunda çocukta kendine güven hissi uyandıracak, böylece yetişkinliğe kolaylıkla geçmesini sağlayacaktır (Deniz, 2006). Anne ile çocuk arasında doğum

öncesinde oluşan duygusal bağ, doğumdan hemen sonra oluşan duygusal bağlanma ile güçlenir. Bebeğin beslenmesi, temel ihtiyaçlarının karşılanması ve sevginin verilmesi bağlanmayı sağlamlaştırır. Annenin bebeğiyle geçirdiği zamana ve kalitesine göre bağlanma kuvvetlenir. Bu güçlü bağ çocukta temel güven duygusu ile “güvenli bağlanma” yı oluşturur.

Bebeklerin bağlanma yapıları belirli kişi ve kişilere yöneliktir ve bağlanma yaşam boyu sürer. Yaşamın ilk dokuz ayında olduğu iddia edilen bağlanma ile ergenlik ve yetişkinlik döneminde de benzer duygu ve davranışların diğer yaşantılarda genelleştiği kabul edilir (Aydın, 2000).

Çocuk, gençlik dönemine ulaştıkça ebeveynlerle olan bağlanmadan uzaklaşma eğilimindedir. Genç ile ebeveynleri arasında var olan bağlar artık sınırlanacak güvenli bağlar olarak algılanmaktan çok sınırlayıcı bağlanmalar olarak görülmeye başlanır. Bu yüzden bir gencin temel hedefi hiçbir kimseye bağlı kalmaksızın dünyada kendi yolunu bulmak için bağımsızlığa olan ihtiyaç olur (Allen & Land, 1999). Gençlik esnasında yeni bir bağlanma biçimi ortaya çıkmaya başlar. Bu yeni bağlanma biçimi kendi çocukları ya da esleri ile olacak bağlanmaları olarak gelecekteki bağlanma davranışının göstergesi niteliğindedir. Ne var ki yine de unutulmamalıdır ki gençlik döneminde ebeveynler ile çocuklar arasındaki ilişki daha az önemli hale gelmez sadece çocuk ebeveynlerine daha az bağımlı hale gelir. Gençler bu yıllarda bağımsızlıklarına ulaşmaya çalışmaktadırlar, fakat aynı zamanda ihtiyaç duyduklarında ebeveynlerinin destek olacaklarının farkında olmak istemektedirler. Ebeveynlerden bağımsız olmayı aramanın bir yolu bağlanma figürleri olarak arkadaşlara güvenmedir. Güvenmenin ebeveynlerden arkadaşlara aktarılması gençlerin hayatında önemli bir süreçtir çünkü bu ilk başta bir mücadeledir, fakat bu onların yetişkin bağlanma stillerini tam olarak geliştirmelerini destekler (Weiss, 1982)

Bowlby (1969, s.179) ve Ainsworth (1989) bağlanma stillerini, erken yaşlarda ebeveynlerle olan etkileşimin kalitesi temelinde şekillenen ve ileriki dönemlerde yakın ilişkilerdeki beklentileri, inançları, ihtiyaçları, duygu düzenleme stratejilerini ve sosyal davranışları etkileyen örüntüler olarak ele almışlardır. Bu yönüyle farklı bağlanma stilleri, bireysel farklılıklara dayalı süreçleri anlamada ana prototipler olarak kabul edilir.

Erözkan, (2004a) yaptığı araştırmada, her bir bağlanma stiline farklı kişilik özellikleriyle farklı düzeyde ve türde kişilerarası problemlerle ilişkili olduğunu bulmuştur. Güvenli bağlanma stiline sahip gençler aile ve arkadaşlarıyla daha fazla uyumlu, kendilerine ve başkalarına daha çok güvenen ve daha az sosyal problemler yaşayan kişilerdir. Kayıtsız stil geliştirenler ise olumlu benlik algısına sahip, başkalarına karşı güvensiz, başkalarını destekleyici olarak algılamayan, kendilerini açma ve yakınlık kurmada isteksiz, akranları tarafından düşmanca algılanan kişilerdir. Saplantılı stile sahip olanlar kendilerine güveni az, başkalarını destekleyici olarak algılayan, bu destekten olumlu şekilde faydalanamayan, kendini açma düzeyleri az olan bireylerdir. Korkulu bağlanma stili geliştiren bireyler kendilerini açma, yakınlık kurma başkalarından yardım isteme konusunda rahatsızlık duyan, kendine güveni az ve sosyal ortamlarda atılganlık gösteremeyen kişiler olarak tanımlanabilir sonucuna varmıştır.

Son yıllarda gençlerin bireyselleşmeleri sonucu bağlanma geliştirdikleri alanlar farklılaşmaktadır. Gençler kendilerini ifade etmek ve yansıtmak için gelişen teknolojiye paralel yeni alanlar yaratmaktadır.

İnternet; birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya üzerinde çok yaygın olan ve sürekli gelişip büyüme gösteren bir iletişim ağıdır. Bu teknoloji yardımıyla insanlar; üretilen bilgiyi saklama, paylaşma ve istenilen anda istedikleri bilgiye kolay, hızlı, güvenilir ve ucuz bir şekilde ulaşma imkânına sahip olmaktadırlar (Çalık ve Çınar, 2009).

Karaca'ya göre (2007) internet gençliği, yoğun biçimde bilgisayar ve internet kullanan, internette oyun oynayan, sohbet eden, sanal topluluklara katılan, elektronik olarak haberleşme, bilişim ve iletişim etkinliklerinde bulunan, internet ortamlarında sosyalleşen genç bireylerden oluşan kitle olarak tanımlanabilir. İnternet gençliği olarak adlandırılan kitle, günlük hayatını sürdürürken sanal mekânlara sıkça girip çıkan, internet ve onunla ilgili olguların gündelik faaliyetleri arasında önemli bir yere sahip olduğu, sanal dünya gezginleri olarak da ifade edilebilir. Bu gençlerin sanal ilişkileri artarken, gerçek ilişkilerinin zayıfladığı, giderek gerçekliği kaybetme, toplum dışına itilme ve yalnızlaşma riski ile karşı karşıya oldukları düşünülmektedir. İnternet gençliğinin sosyalleşmesinde, kişilik ve kimlik kazanmasında, içinde yaşadığı sosyal

çevredeki ilişki, etkileşim ve iletişim örüntüleri kadar sanal dünyada kurduğu iletişim ve giriştiği etkileşimin de etkili olacağı rahatlıkla öngörülebilir. Kısaca internet gençliği, kimlik ve kişilik kazanma sürecinde deneyim kazanma, entelektüel birikime ulaşma, tutum ve karakter geliştirme ve geleceğe hazırlanmada internetten oldukça yararlanacak/etkilenecektir. Bu etkilenme, olumlu yönlerden olabileceği gibi, olumsuz tarzda da gerçekleşebilir. Çünkü internet gençliği, sanal dünyada oldukça savunmasız ve her türlü etkiye açık bir pozisyonda bulunmaktadır.

Gönül'e göre (2002) son yıllarda internette geçirilen sürenin artması ile beraber, bireye göre değişen internet kullanımı, gelişmeye devam eden iletişim ortamının insan üzerindeki etkisini sorgulanmasına neden olmuştur. Bireylerin bir kısmı sadece gereksinimleri doğrultusunda internet kullanımını sınırlarken, bir kısım kullanıcının bu sınırlamayı yapamadığı, iş ve sosyal hayatlarında bu aşırı kullanım nedeniyle kayıplara yol açtıkları izlenmeye başlamıştır.

Bireylerin sınırları belirlenmiş bir sistem içinde halka yarı/açık profil oluşturmaya, bağlantıda olduğu diğer kullanıcıların listesini açıkça vermesine, bu diğer kullanıcıların sistemdeki listelenmiş bağlantılarını görmesine ve aralarında gezmesine izin veren web tabanlı hizmetlerin tümüne *Sosyal İletişim Ağları* denmektedir (Büyükşener, 2009). Sosyal ağ siteleri, geniş bir ilgi alanı çeşitliliği ve uygulamaları ile varlığını sürdürmektedir. Bu siteler, izleyici çeşitliliği sunmakta; dil, ırk, cinsiyet veya dini kimliklerle ilgi çekmektedir (Boyd ve Ellison, 2007).

Günümüzde farklı yerlerde bulunan bilgisayarları birbirine bağlayan bilgisayar ağları, aynı zamanda dünya üzerindeki çevrimiçi insanları da birbirine bağlayarak sosyal ağları oluşturmaktadır (Durmuş, Yurtkoru, Ulu ve Kılıç, 2010).

Toplumsal ilişkilerin yaşandığı, yeni arkadaşlıkların edinildiği ya da mevcut arkadaşlıkların sürdürüldüğü, bilgi, beceri, beğeni gibi çeşitli paylaşımların gerçekleştiği toplumsal paylaşım ağlarının yaygın bir şekilde kullanıldığı, her geçen gün yeni toplumsal paylaşım ağlarının ortaya çıktığı ve kullanıcı sayılarının arttığı görülmektedir. Bu durum, bilgisayar teknolojilerindeki gelişme, dolayısıyla toplumun bilgisayar kullanımındaki artış ve farklı kullanımlardan doğan faydalarla

açıklanamayacak kadar derin bir ilişkiye işaret etmektedir (Toprak, Yıldırım, Aygöl, Binark, Börekçi, Çomu, 2009).

Toplumsal paylaşım ağlarının (social network sites) son birkaç yıl içinde hızla yayılması ve kullanıcılar tarafından benimsenmesi, beraberinde daha yaygın ve daha yoğun bir bilgisayar kullanımına yol açmıştır. Bilgisayar kullanıcıları zamanlarının çoğunu İnternet ortamında, özellikle de toplumsal paylaşım ağlarında geçirmektedir. İnsanların TPA' larda gittikçe daha fazla zaman geçirmesi yeni ve daha gelişkin paylaşım ağlarının oluşmasını da teşvik ederek, dünya genelinde ağ örüntüsünün/örüntülerinin hızla gelişmesinde etkili olmuştur. Nitekim bugün dünyada yüzlerce TPA ve milyonlarca TPA kullanıcısı mevcuttur (Toprak ve diğerleri, 2009).

Small ve Vorgan'a göre (2009) arkadaşlar ve iş arkadaşlarımızla iletişim kurmak kadar, eğlence, siyasi tartışmalar hatta sosyal reformlar için de interneti ve dijital teknolojiyi kullanıyoruz. Günümüzün sanal ortam kullanıcıları tarafından bir alışkanlık haline gelen sosyal medya kullanımı, her kültürden ve her kesimden geniş kitlelerin, sosyal taleplerine yanıt verirken; aynı zamanda bu ortamı eleştirenlerin odak noktasında bulunmaktadır. Yeni iletişim ortamlarının gelişmesi, her kesimden bilgi iletişim teknolojilerine olan ilginin artması, sosyal medyanın gücünü arttırmakta, sosyalleşme kavramına da yeni bir boyut kazandırmaktadır (Vural ve Bat, 2010).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, ergenlerin bağlanma stilleri ile internet sosyal iletişim ağlarının kullanımı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda şu alt problemlere cevap aranmıştır.

1.2. Problemler

1. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *cinsiyet* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *yaş* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *anne eğitim durumu* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *baba eğitim durumu* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *internet kullanım süresi* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *internet kullanım amacı* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
7. Bağlanma stillerinden alınan puanlar *zihinsel* iletişim becerisi puanlarını yordamakta mıdır?
8. Bağlanma stillerinden alınan puanlar *davranışsal* iletişim becerisi puanlarını yordamakta mıdır?
9. Bağlanma stillerinden alınan puanlar *duygusal* iletişim becerisi puanlarını yordamakta mıdır?

1.3.Araştırmanın Önemi

Bağlanma, yaşamın ilk aylarında gelişmesine rağmen, yaşamın sonraki yıllarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilen ve yaşam boyunca sosyal ilişkilerin gelişiminin temelinde yer alan önemli bir olgudur. Ergenlik döneminde ve sonrasında bağlanma, ebeveynler ile geliştirilen sıcak, doyurucu bir ilişki akranlar ile daha kaliteli bir ilişki kurulmasına ve duygusal açıdan doyum sağlanmasına yol açar. Çocukluk ve ergenlik döneminde ortaya çıkan birçok ruhsal sorunun kaynağı, bebeğin birincil bakıcısı ile olan ilişkisinin niteliği ile yakından ilişkilidir. Ortaya çıkan çoğu sorun, bu ilişkinin ele alınmasını gerektirmektedir

Bağlanma düzeyinin saptanması ile anne-ergen arasındaki ilişki değerlendirilebilmekte ve konunun ilişkisel boyutu ortaya çıkarılabilmektedir. Güvenli bağlanma ve sağlıklı duygusal gelişim bireyin ve toplumun gelişimi bakımından en önemli yatırımdır. Bu çalışmanın en önemli katkısı toplumda güvenli bağlanma ve buna uygun anne-babalık tutum ve davranışları konusunda bir farkındalık yaratmaktır. Bağlanma süreci gelecekteki kişiliğin gelişimi için önemli bir süreçtir.

İnsanlarla olan ilişkilerde kişilerin bağlanma stillerinin, iletişim becerilerinin niteliğini belirleyen ve etkileyen bir öneme sahip olması bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda iletişim kuma biçimleri hızla değişim yaşamaktadır. Yüz yüze iletişimin yerini teknolojik araçlar almaktadır. Kısa mesajların ya da telefonda konuşarak iletişim kurmanın yerini artık online iletişimler; yani internet sohbet odalarında ya da sosyal paylaşım sitelerinde anlık iletişimler ve paylaşımlar almış durumdadır. Bu yeni iletişim türü özellikle gençler arasında son derece yaygındır.

İnternet, günümüzde bilgi kaynağı olmanın yanı sıra; insanları son derece hızlı, kolay ve özgürce bir araya getiren bir iletişim aracı olmuştur. İnterneti yoğun olarak kullanan toplumsal kesimler arasında gençler, sosyalleşme, eğlence ve kendilerine yeni alanlar yaratma amacıyla interneti kullanmaktadırlar. Sanal alem, gençlerin kimlik oluşum süreçlerinin bir parçası haline gelmiştir. Çünkü gençler internet ortamında bireysel kullanım biçimlerinin yanı sıra sanal topluluklara katılarak, gruplar oluşturarak sosyalleşme ve yeni toplumsal formasyonlar oluşturma yoluna gitmektedir. Bu durumun sonucunda da sanal alem gençlerin yeni kimlik gelişimlerinde biçimlendirici bir özellik taşımaktadır.

Son yıllarda sayıları hızla artan internet sosyal iletişim ağlarının, gençler arasında popülerliği ve kullanılma yoğunluğu dikkat çekmektedir. Gençler iletişim ihtiyaçlarını sanal alemde gidermeye başlamışlardır. Bu durum bu araştırmanın önemli çıkış noktalarından birisidir. Yeni kişilerarası iletişim şekillerine gençler çok hızlı adapte olabilmekte ancak bu durum aileler ve öğretmenler için bu kadar kolay olamayabilmektedir.

Bunlara bağılı olarak araştırma, psikolojik danışmanlarının iletişim problemlerine yaklaşımına ışıık tutması bakımından, ebeveynlerin çocukları ile aralarındaki bağlanma şeklini ve iletişimi doğru anlayıp temellendirmeleri bakımından etkili olacaktır. Bu araştırma, gençlerin iletişime yaklaşımlarının internet sosyal iletişim ağıları kullanımıyla ilişkisini ortaya koyması bakımından da önem taşımaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2009-2010 öğretim dönemi, Ankara ilindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırmada; Kişisel Bilgi Formu, Ergenlerin Sosyal İletişim Ağlarını Kullanımlarına Yönelik Anket Formu, İletişim Becerileri Envanteri (İBE), İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA), kullanılmıştır ve araştırma kullanılan ölçeklerin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır. ,

1.5. Tanımlar

Bağlanma: İki kişi arasındaki etkileşimin bağı pekiştirip güçlendirdiği aktif, sevecen bir karşılıklı ilişki; çocuğun başkalarıyla anlamlı, duygusal ilişkiler kurabilme yetisi (Budak, 2005).

İnternet: İnternet, iki veya daha çok sayıda bilgisayarın birbirleriyle bağlantısı anlamına gelen *bilgisayar ağlarının (network)* aralarında tekrar bağlantı kurmalarıyla oluşan ve bu şekilde gittikçe büyüüp gelişen, dünya çapında yaygın bilgisayar ağlarına dayalı bir iletişim sistemidir (İçel ve Ünver, 2007).

Sosyal Ağ: Sosyal ağ, bireyler arasındaki rastlantısal tanışmalardan ailevi bağlara kadar uzanan ilişkilerin bir haritasıdır (Barnes, 1954).

İletişim: Bilginin, semboller, işaretler, davranışlar, mimikler vb. şeklinde bir yerden başka bir yere aktarılmasıdır (Budak, 2005).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ergenlik dönemi, iletişim becerileri, bağlanma, bağlanma stilleri, bağlanma kuramı, sosyal iletişim ağları hakkında bilgi verilecek, daha sonra da bu kavramların birbirleriyle ilişkisi ortaya konacaktır.

2.1. Ergenlik Dönemi

Steinberg’e göre (2007), ergenlik bir geçişler dönemidir: biyolojik, psikolojik, toplumsal, ekonomik. Ergenlik dönemi bir bireyin çocukluk döneminden çıkıp yetişkinliğe hazırlandığı dönemdir. Ergenlik döneminde birey bedensel, toplumsal ve bilişsel açıdan pek çok değişim geçirir ve sorun yasar. Yaşanan sorunların büyük bir kısmı ergenlik dönemiyle birlikte son bulur. Ancak bu dönemin rahat bir şekilde atlatılması yaşanan çocukluk dönemiyle de yakından ilişkilidir. Çocukluk döneminde ana babalarla kurulan ilişkinin niteliği, gelişimsel görevlerin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi, aile dışı etmenler gibi etkenler ergenlik dönemini de etkilemektedir. Ayrıca ana babalarla olan ilişkiler ve akran ilişkileri ergenlik döneminde önemli rol oynamaktadır.

Ergenlik döneminde içinde yaşanılan aile ortamı ve ebeveyn – ergen ilişkisi bu dönemin rahat atlatılması, ergenin bağımsızlık ve bireyselliğini kazanabilmesi ve olumlu bir sosyalleşme gerçekleştirebilmesi açısından önemli faktörlerden birini oluşturmaktadır. Bu noktada ebeveynlerin benimsedikleri ana babalık tutumları çocukluk döneminde olduğu gibi ergenlik döneminde de önemini korumaktadır (Damarlı, 2006).

Yavuzer’e göre (1998), ergen, değişen ve gelişen kişiliği içinde çevrede yeni değerler aramaya, kişiliğinin olgunlaşmasında rol oynayan özdeşleşme, özerklik, sorumluluk kavramlarına yanıt bulmaya çalışır. Bu kavramlar, gence kişilik kazandırır, toplumla ilişkisini biçimlendirir, toplumdaki yerini ve rolünü oluşturur.

Gelişimsel olarak ele alındığında insanlar problemleri ile, daha doğrusu çözülemeyen problemleri ile ilk defa ergenliğin başlarında baş başa kalırlar. Çocukluktaki problemler yetişkinlerin müdahalesiyle ya da çocuğun yaratıcılığı sayesinde çözüme kavuşmaktadır (Altınay, 2001).

Ergenlik döneminde akranlarla olan ilişkilerin de önemi artmaktadır. Ergenlik dönemine girilmesiyle kişinin yaşıtlarıyla geçirdiği zamanda bir artış yaşanır. Fakat akranlarla girilen ilişkileri ebeveynlerle olan ilişkilerden soyutlamak mümkün değildir. Ergenler kendi geçmişlerine ve ebeveynlerinden edindikleri değerlere benzer geçmiş ve değerlere sahip akranlarıyla arkadaşlık kurar (Temel ve Aksoy, 2001).

Günümüz toplumlarındaki sosyal ölçütler o kadar hızlı bir değişim sürecinden geçiyor ki, gençler hangi ilkelere güvenilebileceğinden, ne tür eylemlerin kötü, hangi uygulamaların kabul edilebilir olduğundan yeterince emin değil. Günümüz genci hangi ölçütleri göz önünde bulundurması gerektiğini bilemiyor. Günümüz yetişkinlerinin de bu konuda yetersiz kaldığı söylenebilir (Yavuzer, 2005).

Kulaksızoğlu'na göre (2004), günümüz dünyasında medeniyetle birlikte gelen kolaylıklar ve değişimler aslında beraberinde sorunları da getirmektedir. Bunların yarattığı durumlar ve genel olarak insan hayatında zaten var olan problem durumlarla baş etme kimi gruplar ve bazı insanlar için özel bir hal almaktadır. Söz konusu gruplardan biri de ergenlik çağındaki gençlerdir.

2.2. İletişim Becerileri

Cüceloğlu'na göre (2000), günlük yaşamda, belirli bir sosyal çerçeve içinde yer alan insanlar farkında olsunlar ya da olmasınlar, birbirleriyle iletişim içindedirler. İletişim kurmak için belirli bir davranış gösterme zorunluluğu yoktur. Hiçbir davranışta bulunmama da anlamlı bir mesaj oluşturur.

İletişim becerileri sözel olan ve olmayan mesajlara duyarlılık, etkili olarak dinleme ve etkili olarak tepki verme biçiminde özetlenebilir. Pek çok kuramcının iletişim becerilerinden söz ederken ısrarla üzerinde durdukların konu sözel olmayan mesajlara duyarlılık ve etkili dinlemedir. Bu beceriler bir dizi özellikten etkilenmekte

aynı zamanda kültür tarafından da etkilenmekte ve istendiğinde bazı ilişki örüntülerini değiştirilebilmektedir. İletişim becerilerinin doğuştan ve sezgi yoluyla gerçekleştiğini düşünenlerin yanında pek çok çalışma da, iletişim tekniklerinin çoğu ögesinin öğrenilebilir ve öğretilbilir özelliklere sahip olduğunu göstermektedir (Korkut,2004).

İçeriği ne olursa olsun, bir sorunu çözmek için insanların duygu ve düşünce alışverişinde bulunmaları, ilişki kurmaları gerekir. İlk ve en önemli ilişki anne ile yaşanan ilişkidir, bu durum bireyin ilişkinin ne demek olduğunu anlamasına yardımcı olur. İhtiyaçlar değiştikçe baba ve ailenin diğer bireyleri de ilişkiler ağının gelişmesinde önemli rol oynayan bireyler olmaya başlarlar. Gecen zamanla birlikte ihtiyaçları karşılama bağlamında başka ilişkiler yasama arayışı söz konusu olur. Sevmeye ve anlaşılmaya duyulan ihtiyaç ileriki yaşlarda ebeveynler tarafından karşılanamaz hale geldiğinden, giderek artmakta olan duygusal, fiziksel ve ruhsal ihtiyaçların karşılanması için daha çok kişilerarası ilişkilere girilmeye ve daha fazla kişilerarası ilişkiler geliştirilmeye başlanır (Erözkan, 2004b).

Gürgen'e göre (1997) iletişim, insan ve toplum için çok önemli işlevlere sahiptir. İletişimin sağlıklı bir şekilde sürmesi bireysel ve toplumsal temelde olumlu sonuçlar yaratırken, doğru şekilde kurulamayan iletişim her iki düzeyde olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. İletişimlerdeki başarısızlıklar, iletişim sürecindeki bazı aksaklık ya da eksikliklerden kaynaklanabilmektedir. İletişimin en temel amacı anlaşmayı sağlamaktır. Gönderici ve alıcı arasında anlam uyumsuzluğunun olması iletişimde sorunlar yaratmaktadır. İletişimde yanlış kanal seçimi, geribildirim verilmemesi ya da geribildirimde yapılan hatalar iletişimi olumsuz yönde etkileyen sürece ilişkin diğer etmenlerdendir. İletişim sürecinde yer alan birimler açısından bakıldığında bireylerin etkili bir iletişimi gerçekleştirebilmesinin, değişik etmenlere bağlı olduğu görülmektedir. Bunlar; iletişim becerisi, bireylerin tutumu, iletişim kurulan konuya ilişkin bilgi ve deneyim ve toplumsal ve kültürel etmenlerdir.

Doğan'a göre (1990) teknolojik değişimlerin çok hızlı olduğu günümüzde insanların yaşamları gerek ekonomik ve siyasal yönden, gerekse toplumsal ve psikolojik yönden karmaşılaşmaktadır. İletişim çağı olarak nitelenen çağımızdan insanların iletişim kurmaları, doyurucu kişilerarası ilişkiler gerçekleştirmeleri zorlaşmaktadır. Bu

durumda insan ilişkileri, gerek kişisel, gerekse toplumsal düzeyde insanlığın geleceğini tehdit eden bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Her ne kadar insan, iletişime ilişkin bir donanımla dünyaya gelse ve doğduğu andan başlayarak iletişim kurmaya çalışsa da, iletişimin her zaman etkili olduğu söylenemez. Karşılıklı iletişimde ortaya çıkan problemler duygu, düşünce ya da bilgilerin doğru iletilmemesine neden olmaktadır. İletişimin sağlıklı olduğu yerde de insanlar kendi gereksinimlerini karşılayamaz, sağlıklı, doyurucu ilişkiler geliştiremez ve memnuniyetin yerini hoşnutsuzluk alır (Cüceloğlu, 2000).

İletişim eylemini etkin bir biçimde kurma, sürdürme ve bundan bir doyum elde etmek için, iletişim becerileri gerekmektedir (Demirci, 2002). Etkili kişilerarası ilişkiler için iletişim becerilerinin geliştirilmesine gereksinim vardır. Bu da insanların ilişki becerileri alanında eğitilmesi, bu becerilerin daha açık bir şekilde tanımlanması ve ifade edilmedi anlamına gelmektedir (Yüksel Şahin, 1997).

Dışa dönük sosyal benlik toplumsal yaşamın bir gereksinimidir. Bu gereksinimi karşılamak için sosyal maskeler kullanılır. Sosyal maskeler takarak iletişim kurulmasının temel nedenlerinden biri, ‘kabul edilmek’, başkalarınca uzağa itilmemek isteğidir. Her maskeli iletişimin altında, ‘sana ne düşündüğümü söylersem, beni kabul etmez, benimle alay eder ya da bana kızarsın’ anlayışı vardır. Böylece ne olduğumuzu değil, başkalarının bizi nasıl göreceğini düşünerek iletişimde buluruz. Kitle iletişimi modern toplumun vazgeçilmez bir parçasıdır. Her toplumda hayati işlevleri olan kitle iletişimi, Türkiye gibi kalkınan toplumlarda daha da önem kazanırlar. Kitle iletişimin geri-iletim, iletişim ortamı, ulaşım sınırlaması, etki yönlerinden, yüz yüze iletişimden farkları vardır. Kitle iletişimi toplumun değişme yönünü ve değişme hızını etkiler. Ekonomik kalkınmanın bir aracı olarak yardımcı işlevi vardır (Cüceloğlu, 2000).

Cüceloğlu’na göre (2000), kitle iletişiminin üç temel işlevi haber verme, yönetime katılma olanağını sağlama, yeni bilgi ve becerileri öğretmedir. Kitle iletişimi sadece yararlar değil, kendine özgü bazı sorunlar da ortaya çıkarır; belirli bir kitlenin kitle iletişim kaynaklarını ele geçirmesi, insanların bireysel ilişkilerinin yerine geçerek kendine özgü psikolojik yalnızlık doğurur.

Korkut'a göre (1996b) insanlar başarılı ve doyurucu ilişkiler kurdukları zaman mutlu olduklarından, iyi iletişim kurmanın yolu olan becerileri öğrenmelerinde büyük yarar vardır. İletişim becerileri sosyal becerilerden biri olarak ele alınmaktadır. Sosyal beceriler, kişilerin başkaları ile birlikte iken kullandıkları olumlu tepkiler alan, olumsuz tepkilerden kaçmaya yarayan ve sosyal olarak öğrenilmiş davranışlardır. Sosyal beceriler, alıcı görevi görürler ve amaç yönelimlidir. Duruma özel ve sosyal bağlara göre de değişebilen özellikler gösterirler.

İnsan kendisini ve çevresini tanımaya başladığında ilk ve en yoğun ilişkide bulunduğu durum kişilerarası olandır. Kişilerarası iletişimin birincil koşulu kişinin kendisiyle iletişimini gerçekleştirme kapasitesinin, becerisinin olmasıdır. Kişilerarası iletişim kişinin kendisinden başlayarak -kişi içi iletişim- diğer bir kişiyle olan ilişkiyi gerçekleştirmesini sağlar. Dolayısıyla her iki kişi aynı anda hem kendiyle hem de diğeriyle ilişkiyi gerçekleştirmektedir (Erdoğan, 2002).

Erözkan'a göre (2004b) yakın ilişkiler ya da kişilerarası ilişkiler, karşılıklı olarak bireyler arasındaki etkileşim sürecinin bir ürünüdür. İki kişinin arkadaş veya dost olmaları genelde birinin ya da her ikisinin uyumlu olmalarından değil, birlikte uyumlu bir çift (partnerlik) oluşturmalarından kaynaklanmaktadır. Yakın ilişkiler kurma bağlamında etkileşimin kapsamı, turu, niteliği, ilişkide kişilerin davranış ve tutumlarının karşılıklı ve tamamlayıcı olup olmaması oldukça önemli bir durumdur.

Toplumsal bir çevrede varlığını sürdüren insanın başarılı bir sosyal beceriye sahip olabilmesi için kişiler arası iletişimin nasıl kurulduğunu iyi bilmesi gerekir. Bütün kişiler arası ilişkiler iletişime dayalı olarak gerçekleşmektedir. Kişiler arası sorunların çoğu da iletişime dayanmaktadır. İletişimin sağlıklı olması, kişiler için ilişkilerin derin, anlamlı ve doyurucu olmasını sağlarken; sağlıklı olması anlaşılma duygusu veya istenmeyen yalnızlıktan başlayarak, çok daha derin sorunlara kadar gidebilen bir sıkıntı kaynağı oluşturmaktadır (Korkut, 1996a).

2.2.1. Ergenlerde İletişim

Steinberg ve Morris, 2001 yılında ergenlerle akranları arasındaki ilişkileri incelediğinde bu ilişkilerin ergenleri hem olumlu hem de olumsuz yönde

etkileyebileceğini görmektedir. Ergenlerin okul başarılarında, olumlu ya da olumsuz sosyal davranışlar sergilemelerinde ya da kötü alışkanlıklar kazanmalarında akranları büyük pay sahibidir. Ancak burada sözü edilen zorlayıcı bir etki değildir. Ergenler genellikle akranlarına karşı hayranlık duydukları ve düşüncelerine saygı duydukları için onlardan etkilenirler.

Ergenlerle arkadaşları arasındaki benzerlik ise ergenlerin çoğunlukla kendilerine benzer davranış, tutum ve kimliklere sahip akranlarını arkadaş olarak seçmelerinden kaynaklanmaktadır. Ergenlerin akran etkilerine karşı duyarlılıkları da değişmez ve aynı değildir. Ergenin yaşı, kişiliği, toplumsallaşma geçmişi ve akranlarını algılayışı göz önünde bulundurulması gereken faktörlerdir (Steinberg ve Morris, 2001).

Onur'a göre (1993) ergenlik döneminde ergenlerin içine dahil olduğu akran grupları da zaman içinde farklılıklar gösterir. Ergenler ergenliğin başlarında genellikle "yığınlar" olarak adlandırılan gruplara girerler. "Yığınlar" sosyal aktiviteleri ve ortak ilgileri paylasan, genellikle on-yirmi kişiden oluşan karşı cinsleri de içeren bir grup türüdür.

Öte yandan, *"Bugünün gençleri bireysellik dilini ana dilleri gibi yaşıyorlar. Onlar için birey daima önce geliyor; kendinden memnun olmak her zaman en önemli şey."* Diyen Twenge (2009) aslında bireyselliğe olan düşkünlüğün gençlerin iletişimde de önemli bir değişiklik olduğunu vurgulamaktadır. Twenge'e göre (2009) gençler televizyonda gösterilen bir programı herkesle beraber seyretmektense, kaydedip sonra izlemeyi tercih ediyor. Bu durum aile içi iletişimin olumsuz etkilendiğini ve bireyselleşmenin ön planda olduğunu gösteriyor.

2.3. Bağlanma

İlk olarak Bowlby'nin 1958'de bağlanma kavramını kullanmasının ardından pek çok araştırmacı, bebeğin annesine duyduğu ve daha çok doğuştan getirilen ve biyolojik belirtiler tarafından yönlendirilen; sosyal ilişkilerin başlangıç noktasını oluşturan; emme, ağlama, gülümseme, izleme, çağırma, arama, bekleme gibi davranışlarla kendini gösteren ve gelecekteki ilişkiler için anahtar rolünü oynayan bu ilişki biçimini araştırmıştır. (Solmuş, 2010)

Mitchell'e göre (2009), annenin bakımı altında olan çocuklar, yırtıcı hayvanlara ve diğer yaşamsal tehditlere karşı daha savunmasız olduklarına göre, çocuğun annesine bağlanması insan türünün ilk ortaya çıkışından beri genetik olarak kodlanmış arkaik mirasın bir temsilidir. Bağlanmanın kendisi, tıpkı kuşlardaki yuva kurma davranışı kadar türe özgü, temel bir biyolojik ihtiyaçtır. Fairbairn, nesne arayışının doğuştan geldiğini düşünür; bu yaklaşımı Bowlby'nin bağlanma kuramıyla oldukça ilgilidir ve onu tamamlar. Bowlby, bağlanmayı otomatik bir mekanizma, içgüdüsel davranış alt sistemlerinin bir ürünü olarak tanımlar ve genellikle fiziksel yakınlığa odaklanır.

Anneyle doğum sonrası ilk temasla başlayan bağlanma süreci, insanın tüm yaşamı boyunca, yaşamın her alanını (romantik, iş yaşamı ya da eğitimsel yaşam vb.) etkiler. Bu noktada, annenin rolü, insanın kendisi ile dış dünya arasında kurduğu ilişkide bir köprü olmaktır; bir anlamda anne bebeğin kendisine ve dış dünyaya ilişkin algılarının, tutumlarının, değer yargılarının vb. olumlu ya da olumsuz olmasına yön vermektedir. İlk aylarda kurulan ilişki tarzı gelecekteki ilişki örüntülerinin ilk işareti niteliğinde görülmektedir (Solmuş, 2010)

Orcan'a (2004) göre, çocuğun doğumdan sonraki ilk günlerde annesine olan bağımlılığı onun ilk sosyal ilişkileridir. Anne, bebeğine sevgi göstererek, dokunarak, bebeğin tüm ihtiyaçlarını karşılayarak, anne-bebek arası sosyal gelişime yardımcı olmaktadır. Anne bebeğin ihtiyaçlarına cevap verdikçe bebeğin bağımlılığı bağılılığa dönüşmektedir. Eğer anne bebeğin ihtiyaçlarına cevap vermez ise bağımlılığın devam edeceği ve ileriki dönemlerde büyük problemler yaratacağı bir gerçektir.

Arı'ya (2005) göre bağlanma, bebekle anne arasında duygusal olarak olumlu ve karşılıklı geliştirici, işbirliği sağlayıcı bir ilişkinin kurulmasını tanımlar. Aydın'a (2000) göre bağlanma; çocuğun özel birisine karşı gösterdiği belirli davranışlardır. Çocuk bağıllık gösterdiği kişiden ayrılınca, onun huzursuzluk ve karşı koyma gibi tepkilerde bulunması da önemli bir bağıllık ölçütüdür. Çağdaş'a (2004) göre bebek ve anne-baba arasında duygusal olarak olumlu ve karşılıklı yardım edici bir ilişkinin kurulmasını belirtir. Cüceloğlu'na (2000) göre bağlanma, iki birey arasında yer alan olumlu duygularla yüklü ilişkidir. Bu tür ilişkiler genellikle çocuk, anne-baba, kardeşler ve yakın arkadaşlar arasında olur.

Bağlanma araştırmalarına farklı bir bakış açısıyla yaklaşan Bowlby, çocuğun doğumda anneye hiçbir bağılılığının olmadığını, ilk 10 ayda bu bağı kurduğunu öne sürmüştür. Bowlby, çocukların ebeveynlerinden uzun süre için ayrı kaldığında, davranışlarının değiştiğini ve ebeveynleriyle tekrar bir araya geldiklerinde farklı bir şekilde bağlandıklarını ifade etmiştir (Masterson, 2008).

Bowlby (1969, s.265) bağlanmayı, bakıcıya yönelik yakınlığı sürdürmeye hizmet eden içgüdüsel bir süreç ya da insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlamaktadır. Duygusal bağ kurma eğilimi ve gereksinimi yeni doğanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli ve gelişimsel açıdan işlevsel olan bağlanma sistemini ifade eder (Morsünbül ve Tümen, 2008).

2.3.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı, anne ve bebek arasındaki bağın işlevini, bağın zarar görmesinin çocuğun gelişimi üzerindeki olumsuz etkilerinin sonuçlarını inceler. Bu kavram, bireyin diğerleriyle daha sağlam duygusal bağlar kurma eğilimini ve istenmeyen ayrılıklarla kayıp durumlarında gelişen kaygı, kızgınlık, depresyon gibi duygusal sıkıntıları açıklar. Kuramın temeli 1950'lerin sonlarında ebeveyninden ayrılan çocukların çektiği yoğun sıkıntıyı anlamaya çalışan İngiliz psikanalist John Bowlby tarafından atılmıştır. Bowlby'e göre bağlanma bebeklik bitiminde sona ermemekte, güvenli bağlanma erken çocukluk boyunca sürmekte, bebeklik döneminde, çocuklukta, ergenlikte ve erişkinlikte farklı güven temelli bağlanma davranışları gözlenmektedir (Alantar ve Maner, 2008).

Bağlanma teorisinin kökeni; gelişimsel psikoloji alanında çalışan John Bowlby'a göre, bağlanma ve bakım karşılıklı ilişki içinde birbirini tamamlayan iki sistemdir. Duygusal bağ kurma eğilimi ve gereksinimi, bebeklerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gereklidir. Bu bağ kurma eğilimi bağlanma sistemi olarak adlandırılır ve gelişimsel açıdan işlevseldir. Bağlanma sistemi, bebeklerin onlara bakan kişiye/kişilere (genellikle anneye) fiziksel yakınlığını güçlü tutarak hem çocukların çevreden gelebilecek

tehlikelerden korunmasına yardım eder hem de onlara çevreyi keşfetmeleri için gerekli koşulları sağlar (Çelik, 2004).

Bowlby'a (1988) göre, güven duygusunu arttıran bakıcı, çocuğu tehlike ve strese karşı korumada önemli bir yere sahiptir. Çocuğun primer bakıcısı veya bağlanma nesnesi yeterli düzeyde hassas, duyarlı ve uyumlu ise çocuk ileride güvenli bağlilik stili geliştirir. Bu güvenli bağlanma ile kişi kendi yeterliliğine, kişisel değerlerine, gerçekçi ve geçerli olana güvenme modeli sergiler ve ileride partneri ile olumlu ilişkiler geliştirebilir. Bu modeller kişisel yeterliliğe dayanır ve akranlarla olumlu ilişkiler geliştirilmesini sağlar.

2.3.2. Ergenlerde Bağlanma

Ergenlik, çocuğun yaşantısında büyük değişimlerin meydana geldiği bir dönem olup, çocukluktan ergenliğe geçiş akranlarla daha güçlü ve derin ilişkilerin başladığı bir dönemdir. Bu dönemde ergen ebeveynine olan bağımlılığından sıyrılmak için sayısız fırsatlar yakalar ve kendini içinde bulunduğu toplumun önemli bir ferdi olarak görmeye başlar. Ergenlik döneminde kurulan (özellikle akranlarla) yeni ilişkiler, ergen için yeni bir güven kaynağının oluşumuna kaynaklık eder (O'Koon, 1997). Ergenlik, bağlanma ilişkisinde belirgin bir değişimin yaşandığı dönemdir. Bu değişim hem güvenli hem de tehlikeli olan dünyada, güvenle yaşamak ve ileride kendi çocukları ve eşine karşı bağlanmanın oluşabilmesi için yaşanması gereken bir değişimdir (Keskin ve Çam, 2009).

Steinberg'e göre (2007), bebeklik döneminde bakıcının güvenli bağlanmasından keyif almış olan bireylerin çocuklukta akranlarıyla daha yetkin olduğu, ayrıca bu kişilerin ergenlikte ve yetişkinlikte daha doyum verici yakın ilişkilere girdikleri söylenebilir. İlk ilişkiler ergenlikte kişilerarası işleyişi etkilediği halde, kişinin bebeklikteki bağlanmaları ve ergenlikte ilişkilerinin niteliği arasında birebir karşılıklık yoktur.

Yeterliklerin artmasıyla ergenlik döneminde bağlanma davranışları bebekliğe nazaran daha az görülür. Buna ek olarak bu dönemde bağlanma davranışları doğrudan fiziksel yakınlık aramaktan çok ihtiyaç duyulduğunda bağlanma figürüyle duyguları,

kaygıları ve korkuları paylaşmak biçiminde ortaya çıkar. Bebeklikle çocukluk yıllarını kapsayan araştırmalar bu iki dönem arasında bağlanma organizasyonlarında yüksek bir kalıcılığın bulunduğunu göstermiştir (Zimmermann and Becker-Stoll, 2002).

Bebeklik döneminde gelişmeye başlayan bağlanma sistemi, kalıcılığını sürdürerek çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik döneminde varlığını devam ettirir (Genuis, 1995). Çocukluk dönemindeki bağlama figürünün yerini, ergenlikte başka kişi ya da kişiler alır. Ergenin akranlarıyla olan ilişkilerinin niteliği, onun içselleştirilmiş zihinsel modellerinin niteliğine ve ilişkilerinin nasıl tanımlayacağına etki edebilir. Ergenin zihinsel modeli sosyal ilişkilerde şema rolü üstlenerek onun bilişlerine ve davranışlarına da etki eder (Aloian, 2003).

Ergenlik döneminde birey, çocukluk döneminde bakıcısı ile olan bağlanma ilişkisi neticesinde geliştirdiği zihinsel modelleri artık akranları ile olan ilişkilerde kullanmak üzere transfer eder. Bu dönemde bağlanma figürünün (annenin ya da bakım veren kişinin) yerini akranlar ve özellikle ergenin en iyi arkadaşı olarak tanımladığı kişi alır. Ergenlik döneminin sonlarına doğru bağlanma figürü yerine karşı cinsten ilgi duyulan ve arasında duygusal bir bağın olduğu ergenin partneri alır. (Buist, Dekovic, WimMeeus & Van Aken, 2004).

Ergenlik, ailenin dışındaki ilişkilerin yoğunlaştığı, ebeveynlerden bağımsızlaşmaya doğru yol alındığı, aile ile dürüst ve yakın ilişkilerin devam ettirilmeye çalışıldığı bir dönemdir. Ergenin ebeveyne güvenli bağlanma geliştirmesi, kimliğin ve benliğin gelişimi için önemlidir. Ergen ebeveyninden ayrılmaya ve otonomi kazanmaya başlamasına rağmen bu otonomi ebeveynle güçlü bir ilişki kurmasına engel değildir. Bu güvenli bağlanma ergene benliğini oluşturmada ve geliştirmede, benlik saygısını arttırmada ve kimliğini yapılandırmada yardımcı olur (Allen ve ark. 1998, Kenny ve Gallagher 2002).

Ergenlik döneminde kimlik yapılarının oluşturulmasındaki en önemli süreç keşfetme davranışlarıdır. Bağlanma kuramına göre destekleyici ve tutarlı davranışlar ortaya koyan bakıcılar çocuk için güvenli üst oluştururlar. Güvenli üst çocukların keşfetme, araştırma davranışı ortaya koymalarında kritik bir öneme sahiptir (Ainsworth,

1989). Benzer olarak kimlik gelişiminde de seçeneklerin etkin bir biçimde araştırılması ergenin güvenli bağlanmalar içinde bulunmasına bağlıdır (Marcia 1989, 1994).

Sümer ve Güngör'ün (1999a) üniversite öğrencileriyle yaptıkları bir çalışmada kabul ve ilginin yüksek olduğu ailelerden gelmenin güvenli bağlanma stili ile; sıkı denetim ve kontrolün olduğu ailelerden gelmenin ise güvensiz bağlanma stili ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu çalışmadan, anne ve babaların benimsedikleri çocuk yetiştirme stillerinin çocukların bağlanma stillerini önemli ölçüde etkilediği ve bunun ileriki dönemlerdeki bağlanma stilleri üzerinde de etkili olduğu yönünde bir sonuca varılabilir.

2.3.3. Bağlanma Stilleri

Bartholomew ve Horowitz (1991) bağlanma stillerini, olumlu ve olumsuz kutuplarda değerlendirilen zihinsel modellerin kesiştiği noktada tanımlamışlardır ve böylece iki boyutun topolojik düzeyde çaprazlanmasından dört temel bağlanma stiline ortaya çıkacağını ileri sürmüşlerdir.

2.3.3.1. Dörtlü Bağlanma Modeli

Bartholomew, Bowlby'nin içsel çalışan modeller kavramını (bireyin kendisi ve başkaları hakkında olumlu ya da olumsuz temsillere sahip olması) , kullanarak dört bağlanma stili tanımlamıştır. Bunlar a) güvenli, b) saplantılı, c) kayıtsız ve d) korkulu bağlanma stilleridir. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler hem kendilerine, hem de diğerlerine ilişkin olarak olumlu bilişsel modellere sahiptir. Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler olumsuz benlik ve olumlu başkaları modeline sahiptirler. Kayıtsız bağlanma stiline sahip bireyler olumlu benlik ve olumsuz başkaları modeline sahiptirler. Son olarak da korkulu bağlanma stiline sahip bireyler ise kendileri ve diğerleri hakkında olumsuz modellere sahiptirler (Bartholomew ve Horowitz 1991).

a) Güvenli Bağlanma: Bebeklik döneminde güvenli bir bağlanma temeline sahip olan bireyler; “yakınlık” ve “özerklik” (otonomi), ayrılık ve birleşme gibi yaşantıların dengesini kurabilirler. Ayrıca; kendilerini sevmeye değer bulur, başkalarına

güvenebilir, hissettiklerini kolaylıkla diğerleri ile paylaşabilir ve yardıma ihtiyaçları olduğunda rahatlıkla ifade edebilirler. Güvenli bağlanan bireylerin terk edilme veya başkalarının kendilerine istediğinden fazla yakınlaşması ile ilgili kaygıları yoktur. Hem kendilerine hem de insanlara duydukları saygı ve güvenleri yüksektir; uzun süreli ilişkiler yaşayabilirler. Sosyal ilişkilerinde; yapıcı tutum sergileme ve sorunlara çözüm bulma eğilimindedir (Finzi ve diğerleri, 2000). Diğer bir deyişle; güvenli bağlanma stiline sahip bireyler; herhangi bir çatışma durumuyla karşılaştıklarında olumlu veya olumsuz duygularını açık biçimde gösterme eğilimindedir. Ayrıca; bu bireyler; iyimser beklentiler geliştirme eğiliminde olup; diğerlerinden yardım istediklerinde yüksek kontrol algısı, öz yeterlik ve özgüven duygusuna sahiptirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

b) Saplantılı Bağlanma: Saplantılı bağlanma stili olumsuz benlik modeli ile olumlu başkaları modelinin birleşimine karşılık gelmektedir. Bu stile sahip bireyler; kendisini değersiz hissetme ve sevmeye değer görmeme eğiliminde olup; diğerlerini olumlu değerlendirir. Bu kişiler; kendini doğrulama ve kendisini kanıtlama eğilimindedir. İlişkileri ile ilgili olarak sürekli takıntı halindedirler ve ilişkileri ile ilgili olarak gerçekçi olmayan beklentiler geliştirirler.

c) Kayıtsız Bağlanma: Kayıtsız bağlanma stili; olumlu benlik ancak olumsuz başkaları modeli ile tanımlanmaktadır. Bu bağlanma stiline sahip olan kişiler; özerkliğe aşırı derecede önem verirler; başkalarına olan gereksinimi reddederler. Bartholomew (1990)'e göre; bu kişiler yakınlık duygusundan yoksun kalma pahasına özerkliği tercih eder. Bu tür bağlanma stiline sahip kişiler; sosyal ilişkiler “gereksiz” ve “sıkıcı” görme eğilimindedir. Bu kişilerin benlik saygıları yüksek olup; yakınlığa karşı kayıtsızdırlar. Bu kişiler; kaçınma, uzaklaşma-geri çekilme, mükemmeliyetçilik, öfke, inkar, narsisizm ve paranoya psikolojik mekanizmalarını kullanma eğilimleri yüksektir.

d) Korkulu Bağlanma: Bu bağlanma stili; olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modelidir. Bu bağlanma stiline sahip bireyler; yakınlıktan korkmakta ve sosyal açıdan kaçınan bir görünüm sergilemektedir. Bu tür bir bağlanma güvenli bağlanma stiline karşıtını oluşturmakta ve bu yönde özellikler taşımaktadır. Bu bağlanma stiline sahip kişiler; kendilerini değersiz görme eğiliminde oldukları gibi, diğer bireyleri de olumsuz algırlar. Bu kişiler; kurdukları sosyal ilişkilerin sonucu ile ilgili olarak karamsardır. Bu bağlanma stiline sahip kişiler ile ilgili olarak ayrıca; kendilerini açmaktan korktukları

empatiden yoksun oldukları ileri sürülmektedir (Finzi ve diğerleri, 2000). Bu durum ise; bu tür bağlanma stiline sahip kişilerin başkalarından olumsuz beklentilerinin olması ve reddedilme veya kaybetme korkusu ile hareket ederek bu tür bir durumdan kaçmak istemeleriyle ortaya çıkmaktadır.

Masterson'a (2008) göre güvenli bağlanan çocuk, ilk ayrılımda anneyi özlediğini ifade eden tepkiler verir ve ikinci ayrılımda ağlar. Anneyi aktif bir şekilde karşılar, hemen ona doğru emekler ve kucağa alınmayı bekler ancak kısa bir temastan sonra sakinleşir ve hemen oyuna geri döner. Bowlby, çocukların ebeveynlerinden uzun süre için ayrı kaldığında, davranışlarının değiştiğini ve ebeveynleriyle tekrar bir araya geldiklerinde farklı bir şekilde bağlandıklarını ifade etmiştir. Kaçınmacı bağlanan çocuk, yalancı bir olgunluk sergiler. Ayrılımda ağlamaz ve süreç boyunca oyuncaklarıyla oynamaya devam eder. Aktif bir biçimde umursamaz olur ve birleşmede anneden uzak durur.

Bowlby, çocukların ebeveynlerinden uzun süre için ayrı kaldığında, davranışlarının değiştiğini ve ebeveynleriyle tekrar bir araya geldiklerinde farklı bir şekilde bağlandıklarını ifade etmiştir. (Masterson, 2008). İkircikli-dirençli bağlanan çocuk süreç boyunca ebeveynle meşguldür, kızgın görünür ve ebeveyni arama ve ona karşı koyma arasında gidip gelir. Ebeveyn geri döndüğünde, sakinleşmekte başarısızdır. Keşfine ve oyununa geri dönemez ve ebeveyne odaklanarak ağlamaya devam eder. Güvenli çocuk ayrılımda son derece gerginken, kolayca sakinleşip yeniden kendine gelerek oyuna geri döner. İkircikli olan ise sakinleşmez ve çok kısa bir süre engellenebilir. Bowlby, çocukların ebeveynlerinden uzun süre için ayrı kaldığında, davranışlarının değiştiğini ve ebeveynleriyle tekrar bir araya geldiklerinde farklı bir şekilde bağlandıklarını ifade etmiştir. (Masterson, 2008)

2.4. İnternet

İnternet, iki veya daha çok sayıda bilgisayarın birbirleriyle bağlantısı anlamına gelen bilgisayar ağlarının (network) aralarında tekrar bağlantı kurmalarıyla oluşan ve bu şekilde gittikçe büyüyüp gelişen, dünya çapında yaygın bilgisayar ağlarına dayalı bir

iletişim sistemidir (İçel ve Ünver, 2007). İnternet, hızlı bilgi dolaşımını sağlamakta ve bilgiye kolayca erişimi mümkün kılmaktadır. (Çiftçi, 2009)

Çalık ve Çınar’a göre (2009), bilgisayar teknolojisinin, çok hızlı bir gelişim göstermesinin yanı sıra özellikle internetin de keşfedilmesi ve gelişmesi bu iki teknolojinin insan hayatının odak noktası haline gelmesine neden olmuştur. Evde, işyerinde, okulda ve daha birçok alanda bilgisayar ve bunun doğal bir uzantısı olan internet sürekli kullanılmaktadır.

Twenge (2009) internetten bahsederken “internet dünyasında hiçbir yetkili yok, bilgi akışı serbest, herkes yazılanlara ulaşabilir ve doğru olsun ya da olmasın istediğinizi yazabilirsiniz. Televizyonun pasifliğine karşın, insanlar bilgisayar başında etkileşime geçiyor. Mesaj panoları ve sohbet odaları bilginin, fikirlerin hatta bazen ilk aşk kıvılcımlarının paylaşıldığı diyalogların gelişmesine yardımcı oluyor. İnternet ortamında sosyal rollerinizi bir kenara bırakabilirsiniz demektedir.

Bilgi çağının en önemli iletişim aracı olarak kabul edilen internet sayesinde birçok insan; sanal mağazalardan alışveriş yapmakta, yeni insanlarla tanışıp arkadaşlıklar kurmakta, bir konuya dair ihtiyaç duyulan bilgi ve kaynaklara kolaylıkla ulaşabilmekte veya dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir olayı anında haber alabilmektedir. Bilişim teknolojileri hem kişilerarası iletişimde büyük değişikliklere neden olmuş hem de istenilen bilgiye ulaşma düzeyinde insan hayatında önemli farklılıklar meydana getirmiştir (Çalık ve Çınar, 2009).

Kaiser Vakfı’nın yaptırdığı bir araştırmaya göre, sekiz ile on sekiz yaş arası gençler, her gün sekiz buçuk saat boyunca dijital ve video duyuşal uyarıcıya maruz kalıyor. Araştırmacılar, teknoloji kullanımının büyük çoğunluğunun pasif olduğuna dikkat çekiyor (Small ve Vorgan, 2009).

Çalık ve Çınar’a göre (2009), günümüzde dünyanın giderek küreselleştiği yeni düzende insanlık tarihini ve buna bağlı olarak mevcut toplum tipini değiştirecek bir devrim ve toplum biçiminden bahsedilmektedir. Öngörülen bu yeni ve köklü değişimin insanların bilgi anlayışındaki değişim ve teknolojinin de etkisiyle “Enformasyon(Bilgi)

Devrimi” olacağı ve bunun sonucunda enformasyon(bilgi) toplumunun oluşacağı öngörülmektedir.

2.4.1. Sosyal İletişim Ağları

Barnes 1954’te ilk kez “sosyal ağ” terimini “Sosyal ağ, bireyler arasındaki rastlantısal tanışmalardan ailevi bağlara kadar uzanan ilişkilerin bir haritasıdır” şeklinde tanımlamıştır. 1964 yılında Simmel ise “Grup İlişkilerinin Ağı (The Web of Group Affiliations)” adlı eserinde sosyal ağ kavramını “Grup (ağ) içinde yaklaşan bireyler düzgün ilişkiler üzerine oturan bir sistem oluştururlar, buna göre yeni grupta birey kendisini daha açık olarak anlatabilir” şeklinde açıklamıştır (Onat ve Alıkcı, 2008).

Bilgisayar ortamlı iletişim içinde sosyal paylaşım ağlarının başlangıcı olarak tanımlayabileceğimiz sanal toplulukların (virtual communities) oluşumu 1990’ların sonuna doğru olmuştur. Wellmann ve çalışma arkadaşları bilgisayarlı iletişimde sosyal ağların bireyleri birbirine bağlama ve coğrafi olarak birbirlerine uzak olan birey ve organizasyonları paylaşılan ilgiler çerçevesinde yakınlaştırma sürecini devam ettirdiği görüşündedirler (Durmuş ve diğerleri, 2010).

Geleneksel sosyal ağ modelleri yeni olmamasına rağmen, online sosyal ağlar görece olarak yeni bir paradigmadır (Wellman ve diğerleri, 1996).

Toplumsal paylaşım ağları, dar anlamıyla dünya genelindeki bilgisayar ağlarını ve kurumsal bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağı olarak tanımlanan, internetin gelişmesiyle bireyleri farklı bireylerle sanal uzamda buluşturan web tabanlı hizmetlerdir. Geniş anlamda ise, bireylerin sınırları belli olan bir sistem içerisinde açık veya yarı açık profil oluşturmalarına izin veren, farklı kişilerle bağlantı paylaşımında bulunan kişilerin listesini, bu kişilerin bağlantılı olduğu diğer kişilerin listesini gösteren web tabanlı hizmetler olarak tanımlanmaktadır (Boyd ve Ellison, 2007).

Büyükşener’e göre (2009) bireylerin sınırları belirlenmiş bir sistem içinde halka yarı/açık profil oluşturmaya, bağlantıda olduğu diğer kullanıcıların listesini açıkça vermesine, bu diğer kullanıcıların sistemdeki listelenmiş bağlantılarını görmesine ve

aralarında gezmesine izin veren web tabanlı hizmetlerin tümüne Sosyal İletişim Ağları denmektedir. Bu ağlara kayıtlı kişilerin yeni insanlarla tanışmaktan öte mevcut çevreleri ile iletişime geçtikleri görülmektedir. Bu ağların omurgasını yine ağın kayıtlı kullanıcısı olan, arkadaşlarının listesinin de yer aldığı kişi profilleri oluşturur. Sosyal ağlar sayesinde paylaşmak istediğiniz fikrinizi ya da içeriğinizi zaman, mekan, ortama bağlı kalmaksızın, internetin olduğu her an paylaşabiliyorsunuz.

Toplumsal paylaşım ağlarının (social network sites) son birkaç yıl içinde hızla yayılması ve kullanıcılar tarafından benimsenmesi, beraberinde daha yaygın ve daha yoğun bir bilgisayar kullanımına yol açmıştır. Bilgisayar kullanıcıları zamanlarının çoğunu İnternet ortamında, özellikle de toplumsal paylaşım ağlarında geçirmektedir. İnsanların TPA' larda gittikçe daha fazla zaman geçirmesi yeni ve daha gelişkin paylaşım ağlarının oluşmasını da teşvik ederek, dünya genelinde ağ örüntüsünün/örüntülerinin hızla gelişmesinde etkili olmuştur. Nitekim bugün dünyada yüzlerce TPA ve milyonlarca TPA kullanıcısı mevcuttur.

TPA'ların arayüzeylerinin sunduğu birçok hizmet açısından bu kadar gelişkin olması ve gelişmeye devam etmesi beraberinde birtakım soruları, sorunları getirmektedir. Bu nedenle, özellikle son dönemlerde toplumsal paylaşım ağlarının yapısı, özellikleri ve farklılıkları birçok araştırmanın konusunu oluşturmuştur. Çevrimiçi TPA'ların temel çıkış noktası hem mevcut toplumsal bağların sürdürülmesini hem de yeni bağların kurulmasını desteklemektir. Son dönemlerde arayüzeyleri daha da geliştirilen Facebook, MySpace, Orkut, V Kontakte, Friendster gibi dünya genelinde yaygın bir şekilde kullanılan TPA'lar kullanıcılarına birçok yeni uygulamalar sunmaktadır. Bugün TPA'lar arkadaş bulma ya da mevcut arkadaşlıkları sürdürmenin ötesinde gündelik yaşamın rutini/akışı içerisinde bir alışkanlık ve yaşam biçimi haline gelmiştir. TPA'larda oluşturulan profiller, paylaşılan videolar, yapılan yorumlar, kurulan ilişkilerin boyutu, yakın zamanlarda ana akım geleneksel medyada gerçek yaşamın sanal uzama tümüyle taşınacağı endişesini doğurmakta, bu bağlamda TPA'da süre giden iletişim biçimleri gündeme getirilmektedir (Toprak ve diğerleri, 2009).

Boyd ve Ellison'a göre (2007) bu siteler, kullanıcılar için farklı kullanıcılara karşı kendini temsil etme yolu olan ve kullanıcının hemen hemen bütün kişilik özelliklerini yansıtan (profili esas alan) sitelerdir.

Çoğu kişi MySpace ve Facebook gibi siteleri arkadaşlarıyla iletişim kurmak için zaman kazandıran bir araç olarak kullanıyorlar. Bu onlara; fotoğraflar, parti davetleri ve yaşamları hakkında her gün güncelledikleri bilgileri sergileyerek kendi internet sitelerinin sahibi olma imkanını veriyor. 2006'da MySpace aylık 90 milyon kullanıcısıyla internetteki en sık ziyaret edilen siteydi. 2008'e gelindiğinde, site 300 milyon üyesi olduğunu duyurdu. Yalnızca üniversite öğrencilerine yönelik bir site olarak açılan Facebook, 2006'da kapılarını tüm halka açtı ve 2008'in eylül ayında 100 milyon üyesi vardı (Twenge ve Campbell, 2010).

Gönül'e göre (2002) son yıllarda internette geçirilen sürenin artması ile beraber, bireye göre değişen internet kullanımı, gelişmeye devam eden iletişim ortamının insan üzerindeki etkisini sorgulanmasına neden olmuştur. Bireylerin bir kısmı sadece gereksinimleri doğrultusunda internet kullanımını sınırlarken, bir kısım kullanıcının bu sınırlamayı yapamadığı, iş ve sosyal hayatlarında bu aşırı kullanım nedeniyle kayıplara yol açtıkları izlenmeye başlamıştır. Bireylere bu kayıpları yaşatan davranış örüntüsünü, zarar verici veya normalden belirgin sapma göstermektedir.

2.4.2. Sosyal Ağların Tarihçesi

İnsanlık tarihi incelendiğinde sürekli var olan bir değişimin ve gelişimin mevcut olduğu görülecektir. İlk uygarlıklardaki avcı-toplayıcı toplum tipinin bugünkü bilgi toplumuna ve sürekli gelişerek yenilenen bir teknoloji çağına ulaşması da sürekli var olan bu değişimin bir sonucudur. Felsefe de insanlık tarihi kadar eski bir konudur ve insanlık tarihindeki tüm bu gelişme ve değişimler felsefenin uğraş alanlarını da etkileyen bir unsur olmuştur. Bu gelişmelerin de etkisiyle felsefede her yüzyılda farklı düşünceler ele alınmıştır. Antik çağ öncesinde varlık, antik çağda ise bilgi kavramı felsefenin ana konusu olmuştur. Ortaçağda din, 15 – 16. yüzyıllar ise Rönesans Dönemi'nde bilimsel gelişmeler felsefenin uğraş alanı olmuştur. 17. yüzyılda sistematik bilgiye geçiş dönemi başlamıştır. 18 yüzyıl Aydınlanma Çağı'nda ise akıl ön plana çıkmış, 19. yüzyılda ise bilimin ve teknolojinin ilerlemesiyle insan, felsefenin temel uğraş alanı haline gelmiştir. 20. Yüzyıldan günümüze ilerleyen teknolojik gelişmeler ve bilişim teknolojileri de günümüz bilgi çağının ve değişen toplum yapısıyla ortaya çıkan bilgi toplumunun zeminini oluşturmuştur (Çalık ve Çınar, 2009).

1990'lerden bu yana baş döndürücü bir hızla gelişimini sürdüren ve 2005 yılı başından itibaren kullanıcıların arkadaş çevresiyle e-posta, mesajlaşma, blog ve sosyal ağlar yoluyla iletişim kurarak birbirleriyle video, fotoğraf paylaşma, video izleme, kişisel profil oluşturma ve arkadaş çevresini bu ağa listeleme olanağı veren kullanıcının içeriğe katılmasını sağlayan web 2.0 dönüşümüyle birlikte İnternet giderek daha fazla kullanıcı içerikli bir platform haline gelmiştir. MySpace ve Facebook gibi sosyal paylaşım sitelerinin hızlı bir biçimde artması ve yaygın olarak gündelik hayatta kullanılması interneti günümüzde bireyler ve kurumlar arası ilişkileri geliştiren ve ilerleten bir sosyal ortam haline getirmiştir (Boyd and Ellison, 2007).

İlk sosyal ağ sitesi 1997 yılında, SixDegrees.com adıyla kurulmuştur. Bu site, kullanıcıların profil yaratma ve arkadaşlarını listeleme olanağı sunmuştur. 1998 yılında arkadaş listelerinde sörf yapmaya izin vermiştir. 1997-2001 yılları arasında çeşitli etnik grupların kişisel, profesyonel ve flört profillerini paylaştıkları siteler ortaya çıkmıştır. 1999 yılında Live Journal, AsianAvenue, Black Planet, LunarStorm; 2000 yılında MiGente; 2001 yılında Cyworld ve Ryze; 2002 yılında Fotolog ve Friendster, Skyblog; 2003 yılında Couchsurfing, LinkedIn, Tribe.net, Open BC/Xing, MySpace, Last.FM, Hi5, Orkut, Dogster; 2004 yılında Flickr, Piczo, Mixi, Facebook (sadece Harvard Üniversitesi'nde), Multiply, aSmallWorld, Dodgeball, Care2 (sosyal ağ sitesi eklendi), Catster, Hyves; 2005 yılında Yahoo!360, Youtube, Xanga, Cyworld, Bebo, Facebook (lise networkleri), AsianAvenue, BlackPlanet, 2006 yılında QQ, Facebook (kurumsal ağlara açık), Windows Live Spaces, Cyworld, Twitter, MyChurch, Facebook (herkese açık) (Boyd and Ellison, 2007).

Sosyal ağlar ve diğer dijital iletişim araçları, öğrenme, bilgi dünyasına giriş ve bireysel bağlantılar kurma konusunda ciddi bir şekilde dönüşüm yaşatmaktadır. (Brydolf, 2007).

İnternet üzerindeki sosyal ağ siteleri tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de son yıllarda giderek popüler hale gelmiştir. Şubat 2004'te Harvard Üniversitesi öğrencisi Mark Zuckerberg tarafından geliştirilen Facebook'un toplam kullanıcı sayısı bugün tüm dünyada 300 milyonu aşmıştır ve Türkiye'de 14 milyonun üzerinde kullanıcı sayısıyla ülke sıralamasında üçüncü sırada yer almaktadır (www.checkfacebook.com).

2.4.3. Sosyal Ağların İşlevleri

İleri teknoloji evrimi, sadece iletişim kurma şeklimizi değil, insanlara ulaşma ve onları etkileme biçimimizi, siyasi ve sosyal çabalarımızı, hatta iş arkadaşlarımızın, komşularımızın, ünlülerin ve siyasilerin özel hayatlarına bakış açımızı bile şekillendiriyor. Tanınmayan bir bireyin keşfi, internet dünyasında hızla yayılıyor; bir gecede medyayı kendine çeken bir mıknağa dönüşüyor. Cep telefonu kamerası, halka mal olmuş bir insanın anlık bir hatasını yakalıyor ve dakikalar içinde bu görüntü, YouTube’da en çok izlenen videolardan biri olabiliyor. MySpace ve Facebook gibi sosyal ağlar, dijital çağın yeni pazarlama devleri olarak gelişti ve gazete, dergi gibi geleneksel yayın ağlarının büyümesini önledi (Small ve Vorgan, 2009).

Sosyal ağların, yeni kişilerle tanışması, yeni dostluklar kurması için ortam yaratması gibi avantajları, bu noktada yeni bir kitle iletişim aracı olmasından dolayı sosyal ağları farklı bir boyuta taşımaktadır. Online sosyal ağların sosyal hayatı küçülttüğünden ziyade, etkileşim ve paylaşımı artırdığı için kişileri daha sosyal bir canlıya dönüştürdüğü söylenebilir (Onat ve Alıkcı, 2008).

Özellikle 2005 yılından başlayarak web 2.0 dönüşümüyle birlikte İnternet’te bilgi, düşünce, haber, resim, video, müzik paylaşımı hızlanmış ve İnternet’i insanların ve işletmelerin hayatlarına çok daha aktif bir biçimde dahil etmiştir. Ancak, bilgisayar ağları diğer iletişim biçimlerinin yerlerini almamakta, sadece insanların iletişimde bulunabileceği mekanlara bir yenisini eklemektedir. (Durmuş ve diğerleri, 2010).

Small ve Vorgan’a göre (2009), yeni teknoloji ve küreselleşme sayesinde, genç dijital beyinler küçülen bir dünyayı yaşıyorlar. Yedi gün yirmi dört saat her şeye ve herkese erişim olanağıyla birlikte, internet, e-posta ve anında mesajlaşma, genç-yaşlı pek çok insan için tercih edilen bir iletişim oldu. İnsanlar yazı yazıyor, öğrenciler öğretmenleriyle iletişim içinde, çalışanlar iş arkadaşlarıyla haberleşiyor ve arkadaşlar birbirlerine kısa notlar bırakıyorlar. Geleneksel parti davetleri bile, yerlerini e-davetlere bıraktı. Twenge ve Campbell (2010) internet; olmadığınız kişi olmanızı kolaylaştırıyor ve bu alternatif kişilik (persona) genellikle daha iyi, daha havalı ya da daha çekici oluyor. MySpace ile kullanıcı, gününün büyük bölümünü, yarattığı imajı düzeltip

güzelleştirmeye harcayabiliyor. İnternetin muazzam bir erişim alanı bulunuyor. Her an milyonlarca kişi size bakabiliyor ve mesajınızı görebiliyor demiştir.

Durmuş ve diğer'e göre (2010) sosyal medyanın sahip olduğu en önemli karakteristik özellikler katılım, açıklık, iletişim, topluluklar ve birbirine bağlı olmaktır. Bu özellikleri açıklamak gerekirse, sosyal medya iletişim kurmak, düşüncesini, haberini paylaşmak isteyen herkesin katılabileceği bir ortamdır. Birçok sosyal medya sitesi fikir açıklama, bilgi yayma ve paylaşmaya açıktır. Geleneksel kitle iletişim araçlarının kitleyle tek yönlü olarak kurduğu iletişim sosyal medyada çift yönlü iletişim olarak gerçekleşmektedir. Sosyal medya, ortak ilgi alanları içinde bireylerin gruplaşmasına ve grupların da diğer gruplarla iletişimine olanak sağlamaktadır.

Sosyal paylaşım ağları günlük hayatında zaten çevresi geniş olan kişilerin ilişkilerini sürdürmek için kullandıkları bir platform mu; yoksa çekingen bir mizaca sahip insanların sosyalleşmesinin yolunu açan bir ortam mı; veya bütün gün bilgisayarın başından kalkmayan kişileri olduğundan daha asosyal bir ortam mıdır? Başka bir deyişle, sosyal ağ siteleri teknolojik altyapının desteği ile bölgesel uzaklıkları ortadan kaldırarak sosyalleşmenin önünü açarken, diğer taraftan da yüz yüze iletişimin olmadığı bir ortam olması nedeniyle adıyla ters düşerek asosyalleşmeye mi yol açmaktadır? Bu tartışma, bireylerin kişilik özelliklerinin sosyal ağlara üyelik ve kullanım yoğunluğu üzerinde etkili bir unsur olacağı sonucunu çıkarmaktadır (Durmuş ve diğerleri, 2010).

Vural ve Bat'a göre (2010) yeni iletişim teknolojileri insanlara, düşüncelerini ve eserlerini paylaşacakları olanaklar yaratan, paylaşım ve tartışmanın esas olduğu bir medya sunmaktadır. Sosyal medya olarak adlandırılan bu sanal ortam, kullanıcı tabanlı olmasının yanında kitleleri ve insanları bir araya getirmesi ve aralarındaki etkileşimi arttırması bakımından önem taşımaktadır.

Öğrenciler akademik zorluklar veya insanlarla ilgili problemler gibi daha derin kimlik konularıyla baş etmeye başladıklarında; online sosyal ağlar gençlere değerli kaynaklar sunuyor. Bu kaynaklar onların amaçları, yönleri, inançları, soruları gibi hayati kararlarına rehberlik edebiliyor (Eberhard, 2007).

Günümüzde internet kullanımı içinde giderek artan bir hızla sayısı çoğalan sosyal ağlar, internet kullanıcılarının kimlik betimlenmesinde önemli bir mecra olarak karşımızda durmaktadır. Sosyal ilişki kurma ve geliştirmede birçok olanağı beraberinde sunan internet, kimliklerin şekillenip biçimlenmesinde rol oynamakta, bireyselliğe yeni görünüm kazandırarak online kimlikleri inşa etmektedir. Sanal bir ortamda beden, zaman ve mekan algısı ve sınırlaması olmaksızın kendine yer edinen bu kimlikler, yeniden tanımlanmakta, siber ortamın değişken zemininde yeni toplumsal ilişki biçimleri kurulmaktadır (Karaduman ve Karaduman, 2010).

2.4.4. Ergenler ve Sosyal Ağlar

Ergenlik, kritik bir gelişim evresidir; bu dönemde beyin somuttan soyut düşünceye adım atar. Genelde bu dönemde gençler başkalarının duygusal deneyimlerini anlama kapasitelerini geliştirir ve empati becerilerini öğrenip uygulamaya başlarlar. Bir bilgisayar ya da televizyon ekranına bakarken aynı zamanda kulaklıklarla gümbür gümbür müzik dinleyerek saatler geçirmenin bu mihenk taşlarının yerleşmesi için gereken yeterli beyin devresinin gelişimini engellemesi muhtemeldir (Small and Vorgan, 2009).

Ergenler sosyal gelişim açısından en yoğun dönemi yaşamakta, kimlik ve kimlik ile ilgili konularla yoğun bir şekilde uğraşmakta ve çeşitli kimlik denemeleri yapmaktadırlar (Erikson, 1968). Bu nedenle, özellikle bu dönemde yaşıt kabulü ve sosyal onay ön plana çıkmaktadır. Ergenler, internet yoluyla kurdukları iletişimlerde kolaylıkla onay ve kabul elde edebilmektedir (Tsai ve Lin 2003). Bu durum, günümüzde ergenler arasında internet yoluyla arkadaşlık kurmayı daha popüler hale getirmiştir (Lin ve Tsai 2002). Böylece, ergenler arasında sohbet odalarında konuşmak, mesajlar yolu ile paylaşımda bulunmak ve vakit geçirmek gittikçe artmaktadır. Bunun sonucunda, bazı ergenler gittikçe internet bağımlılığının ya da patolojik/sağlıksız internet kullanımının belirtilerini gösterir, bu durumdan günlük yaşamları da etkilenir hale gelebilmektedirler.

Ergenlerde internet kullanımının iyilik hallerini etkilemesinde diğer önemli bir risk etmeni ise ergenlerin, internet ortamda kimliklerini gizleme ve istedikleri bir kimlikte görünme olanağına sahip olabilmeleridir. Ergenler arasında bu durum ideal ya

da arzu edilen kimliği ortaya koyma çabalarının yanı sıra çoğunlukla arkadaşlarına şaka yapma amacıyla ortaya çıkabilmektedir. Ergenler, interneti gelişen iletişim repertuarlarında bir araç olarak kullanmanın yollarından biri olarak bu kimlik oyunlarını gerçekleştirmektedirler (Gross, 2004). Sonuçta, kimlik kazanma sürecinde zorlanan ergenler, interneti gerçek yaşam sorumluluklarından ve gerçek kimliklerinden kaçmaya yardımcı olarak görmeye başlayabilmektedirler (Yang and Tung, 2007).

Ergenlerin yaşlıları ile kurduğu yüz yüze ilişkiler, sosyal yeterlik kazanmalarında oldukça önemli bir role sahiptir. Bununla birlikte, ergenler arasında "elektronik arkadaşlıklar" geliştiren ergenlerin sayısı ise artmaktadır. Bu durum çocukların kişilerarası iletişim becerilerini geliştirmelerini engellediğinden endişe vericidir. Kendi yatak odalarında yalnız başlarına internet kullanımı, ergenlerin diğer sosyal aktiviteler için zamanlarının çalınmasına, arkadaşlık ilişkileri kurma ve geliştirmelerinin engellenmesine yol açmaktadır. Diğer yandan ergenler internet yoluyla başkaları ile iletişim kurmakta ve geniş bir sosyal çevreye de sahip olabilmektedirler (Subrahmanyam and Lin 2007).

Small ve Vorgan'a göre (2009) günümüzde, ergenlik çağında ve yirmili yaşlarında olan gençler bilgisayarın olmadığı, haberlerin yirmi dört saat verilmediği, internet ve videolu, müzikli, kameralı ve mesajlı- cep telefonlarının olmadığı bir dünyada yaşamadılar. Bu gençlerin beyinlerindeki sinirsel ağlar, önceki nesillerden dramatik şekilde farklıdır. Önceki nesiller, dijital ve bilgisayar çağına yetişkinlik dönemlerinde ulaşmış, temel beyin sistemlerinde sosyal etkileşimin geçerli olduğu bir dönemde yaşamış insanlardır. Onların ilk teknolojik araç ve eğlenceleri, radyo, telefon ve televizyondur.

Küreselleşme sürecine özgün uluslararası ilk kitle iletişim aracı olmasıyla internet, toplumsal değişim süreciyle birlikte yeni toplumsal ilişki formasyonları da yaratmaktadır. Sanal cemaat olgusu bu oluşumlardan biridir. İnternetin 1990'ların ikinci yarısından sonra baş döndürücü bir hızla gelişmesi ve yayılması, çoğu zaman bu teknolojiyi onu en iyi "anlayan" kesimlerle birlikte değerlendirmeyi getirmiştir. Yeni değerlerin benimsenmesinde toplumda avangard kesim olan gençler, bu teknolojiyi en kolay kullanan ve güler yüzle karşılayan kesim olmaktadır. Teknoloji çağının çocukları olarak doğan bugünün gençleri, is dünyası ve bu alanda is yapan kesimlerin dışında bu

teknolojiyi en fazla kullanan kesim olmaktadır. Bu konuda verilere dökülmüş bir ölçüm sistemine sahip olmasak da, internetin kullanım biçimlerini en kolay kavrayan, onunla vakit geçiren, eğlenen, sohbet eden, site oluşturan, onunla sosyalleşen ve zamanını en fazla harcayan kesim olarak bir ön kabul gerektirmektedir (Kır, 2008).

Small ve Vorgan’a göre (2009) dijital gençler, yeni bir iletişim kültürü yarattılar; zaman, yer ve hatta video sohbeti yapmadıkları ya da kendi resimlerini MySpace’e yüklemedikleri sürece nasıl göründüklerinin bile önemli olmadığı bir kültür. Geleneksel yoldan iletişim kurmayı tercih eden yetişkinler dahi, e-posta ve anında mesajlaşma kültürünü benimsemiş durumdalar. Her iki nesil de –biri hevesli, diğeri gönülsüz- hızla bu teknolojik becerileri ve onları kontrol eden bu sinirsel ağları geliştirmekteler. Ama günümüzün genç dijital beyinleri, dünün teknolojiden yoksun yaşam tarzını ele geçiren yeni bir teknoloji kültürüne ayak uyduruyorlar. Bu genç nesil, ailelerinin değerlerini hiçe sayıyor, yeni bir sosyal ve siyasi bir ağ kuruyor, kendi sanal görgü kurallarını, dillerini ve iş dünyası etiklerini resme katıyorlar.

Karaca’ya göre (2007), kendini ifade etme çabası, kimlik ve aidiyet arayışı içinde olan internet gençliğinin, dil ve kültür yozlaşması, kimlik ve değer erozyonu gibi problemlerle karşı karşıya olduğu da düşünülmektedir. Ancak her şeye rağmen, bilgisayar okuryazarlığı kalitesi, bilinç düzeyi ve kendilerine sunulan imkânlar arttırıldığı takdirde internet gençliği geleceğin toplumunda çok önemli şeyler vaat edebilir. En önemli problemlerinden birinin yetişkinler tarafından yeterince anlaşılamamak ve seslerini yeterince duyuramamak olduğunu sıkça dile getiren gençler, internet sayesinde bu problemlerin üstesinden de büyük ölçüde gelebilirler.

Yüz yüze olmayan iletişimde duygularını daha rahat ifade edebilmenin cazibesi, yakın çevreleri ile iletişimde zorluk çeken bireyleri monitör başına çekmektedir. Bunun için, internet gençliği pek çok problemi de beraberinde getirmesine rağmen her geçen gün sanal sohbete daha çok rağbet etmekte ve duygu, düşünce ve problemlerini yakınlarına açmak yerine sanal ortamdaki tanımadıkları kişilerle paylaşmayı tercih etmektedir. Gerçek hayatta arkadaşlıklar kurmakta zorlanan veya özellikle karşı cinsten arkadaşlarla birlikte olmanın toplum ve ailece hoş karşılanmaması nedeniyle problem yaşayan gençler sanal ilişkilere yönelmekte ve sanal ilişkiler her geçen gün internet gençliğinin gerçek sosyal ilişkilerinin yerini almaktadır.

2.4.5. Sosyal Ağlar ve İletişim

Beyin, odak noktasını yeni teknolojik becerilere doğru kaydırırken, bir sohbet sırasında karşıdaki insanın mimiklerini okumak ya da belirsiz bir ifadenin altında yatan duygusal anlamı bulmak gibi temel sosyal becerilerden uzaklaşmaktadır. Stanford Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmaya göre, bilgisayar önünde harcadığımız her saatte, başka insanlarla yüz yüze geçirdiğimiz etkileşim zamanı otuz dakika azalıyor. Beynin, insan etkileşimini kontrol eden sinirsel devrimi zayıfladıkça, sosyal etkileşimlerimiz tuhaf bir hal alabilir; bizler sözlü olmayan mesajları yanlış yorumlamaya, hatta gözden kaçırmaya başlayabiliriz (Small and Vorgan, 2009).

Small ve Vorgan'a (2009) göre, bilgisayarda mesaj alıp gönderirken bir yandan sohbet eder ve arkadaş listemizi açık tutarız (mesajlaşma programı ile arkadaşlarımızla her an iletişim halindeyizdir); her şey, her yer, çevresel ilgimiz sayesinde ulaşılabilir durumdadır. Her ne kadar internet üzerinde arkadaşlarımızla sohbet etmek zaman zaman samimi duygular yaratsa da gerçek yaşamımızdaki ilişkilerimizden kopma riski taşırız ve aygıtlarımızı kapatıp tüm ilgimizi tek bir insana yönlendirdiğimizde, yapay bir samimiyet duygusu yaşayabiliriz. Buna rağmen, pek çok insan bir başkasının arkadaş listesinden aniden çıkarıldığında, bunu oldukça kişisel algıladıklarını belirtmiştir.

Belirli bir konu ile ilgili duygular, genelde iletişim kurmak için seçtiğimiz yöntemi belirler ve teknoloji ilerledikçe, iletişim seçenekleri de artar. Geçmiş yüzyıl boyunca, insanlar genelde flört etmek için randevulaşırken telefonu kullanıyordu. Şimdi gençlerde genelde cep telefonundan mesaj göndererek, video sohbet ve anında mesajlaşma ile dedikodu yapıp flört ediyorlar. Tuhaf bir şekilde web iletişiminin anonimliği bazı insanların daha kişisel seviyede iletişim kurmasına ve daha samimi bilgiler vermelerine sebep oluyor. Utangaç insanlar genelde e-posta ile korunuyor; ama duygularını direkt sosyal temastan korumayı sürdürdüklerinde kendilerini ifade etme becerileri zaman içinde yok olabilir. Dışa dönük insanların da interneti çevrelerini genişletmek amacıyla kullandıkları görülüyor; ama internet içe dönük insanların daha çok içe kapanmalarına yol açabilir. Bu insanlar direkt temas stresinden kaçınıyor olabilirler; ancak sonuçta kendilerini daha yalnız hissedebilirler (Small and Vorgan, 2009).

Twenge ve Campbell’a (2010) göre, internet “arkadaşları”, genelde gerçek hayattakilerden farklı oluyorlar. Aslında birini Facebook’ta arkadaş eklemeye aslında “tanıdıklık” (veya “soysal ağ kurma”) denmeli. Facebook’ta birinin arkadaşı olmak, mutlaka o kişiyle derin ve duygusal açıdan yakın bir ilişkiniz olduğu anlamına gelmez. Bu daha çok, kaç kişi “tanıdığının” ya da kaç kişinin sizi “tanıdığını” söyleme isteğinizin bir göstergesidir. Daha çok sayıda arkadaşına sahip olmak, bir statü sembolüdür ve MySpace’te ya da Facebook’ta yalnızca beş arkadaşınızın olması utanç vericidir. Oysa gerçek yaşamda hakikaten yakın olduğunuz beş dostunuz varsa, bu şanslı birisiniz demektir. MySpace’teki arkadaşlarınız gerçek yaşamdaki arkadaşlarınız olsa bile, internette kurulan iletişim; yüz yüze, hatta telefonda kurulan iletişimle bile aynı olmaz.

İnternet iletişimi, ilişkileri kolaylaştırıyor. Carnegie Mellon Üniversitesi’nde yapılan bir araştırmada, internetteki tartışma forumlarına sık mesaj göndermenin kabul görmekle ilişkili olduğu ama gerçekte başkalarına yardım etmek ya da soru sormanın reddedilmeye yol açtığı görüldü. Araştırmacılar internetteki toplulukların temelinin “anamlı konuşmalar yerine yüzeysel alışverişlere” dayandığı sonucuna vardılar.

Birçok blog yalnızca arkadaşlar arasında paylaşılıyor –bu on beş ayrı telefon görüşmesi yapmaktansa, tek bir yazı yazarak, insanları hayatınızdaki son olaylardan haberdar etmenin uygun bir yolu. Bloglar bunu güzel bir biçimde gerçekleştiriyor. Öte yandan yorum sistemi, yorumlara cevap göndermek vs., tartışmaları tetikliyor – genellikle de tek taraflı tartışmalar. Sözlü konuşmalar gibi hakiki bir diyalog değil bunlar ama sert bir eleştiriyi, bu eleştiriyeye verilen sert bir yanıt izliyor. Bunların tümünü ekranda yapmak da empati, nüans ve yüz yüze etkileşim gibi insani faktörleri devre dışı bırakıyor (Twenge and Campbell, 2010).

2.4.6. Türkiye’de Sosyal Ağların Yeri

Büyükşener’e (2009) göre, Türkiye’de birçok alanda sosyal ağların varlığı hem son kullanıcı hem de şirketler için önem arz ediyor. Bu alanların başında Türkiye’ye en

uygun model olan arkadaşlık ve çevre edinmek için kullanılan sosyal ağlar ilk sırada yerini alıyor.

İnternet kullanım alışkanlıklarımızda sosyal ağların yeri ve kullanım alışkanlıklarımıza baktığımızda, toplam Türk internet kullanıcısı olan 18,142,000 Kişinin 79.6%'sı olan 14,443,000 kişi Sosyal Ağlar kategorisinde yerini almış durumda. İnternet kullanıcılarının internette geçirdiği zaman sıralamasında ise Sosyal Ağlar, üst sıralarda yerini koruyarak internette geçirdiğimiz zamanın önemli bir kısmını kaplıyor diyebiliriz (Büyüksener, 2009).

Türk İstatistik Kurumundan alınan verilere göre son üç ay içerisinde internet kullanan bireylerin %72,8'i e-posta göndermek-almak, %64,2'i sohbet odalarına, haber gruplarına veya çevrimiçi tartışma forumlarına mesaj göndermek, anlık ileti göndermek, %58,8'i haber, gazete ya da dergi okumak, haber indirmek, %55,7'si mal ve hizmetler hakkında bilgi aramak, %51,2'si oyun, müzik, film, görüntü indirmek ya da oynatmak için interneti kullanmıştır.

Verilere göre ülkemizde 22 milyondan fazla facebook kullanıcı var. Bunların %64'ü erkek %36'sı kadınlardan oluşuyor. Kullanıcıların %1.6'sını 13 yaşından küçük çocuklar oluşturmakta ve bu da yaklaşık olarak 350 bin çocuk demektir. Kullanıcıların %18'ini 14-17 yaş arasındakiler, %34'ünü 18-24 yaş arasındakiler, %29'unu 25-34 yaş arasındakiler, %11'ini 35-44 yaş arasındakiler, %4'ünü 45-54 yaş arasındakiler, %1'ini de 55-64 yaş arasındakiler oluşturmaktadır (Baytak, 2010).

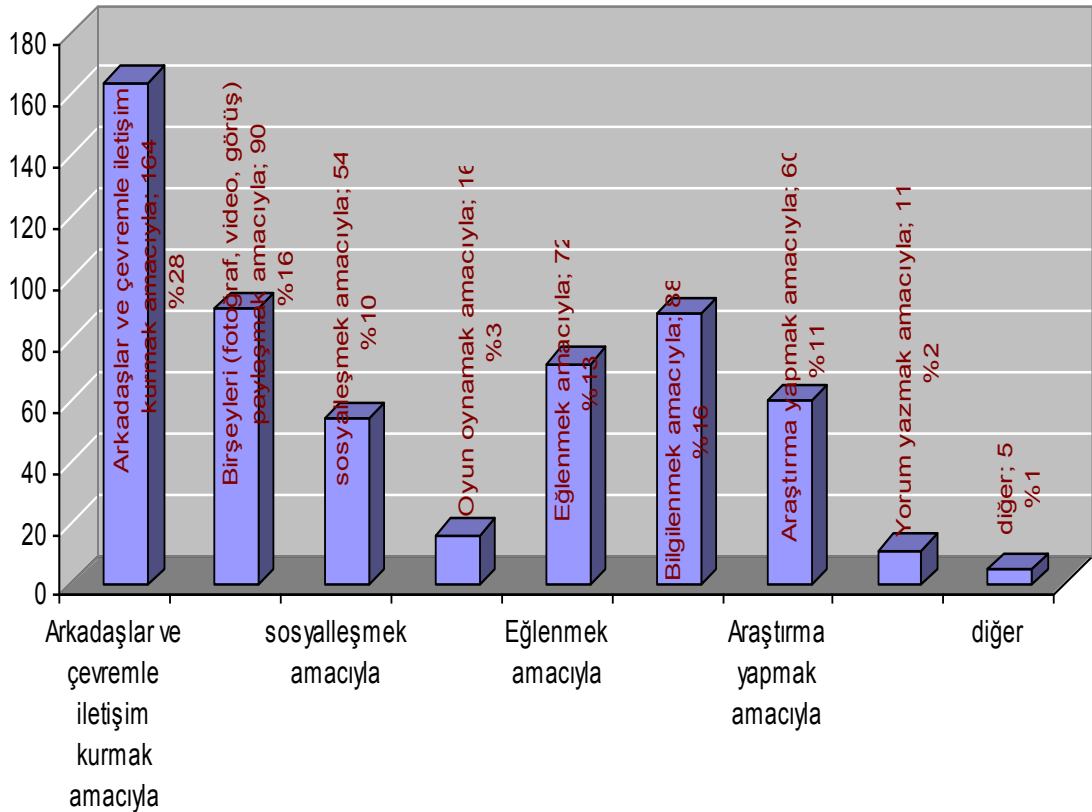
Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi ve Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerinden oluşan gruba, iletişim fakültesi öğrencilerinin sosyal medyayı kullanma alışkanlıklarını ortaya çıkartmak amaçlı anket uygulanmıştır.

İletişim fakültesi öğrencilerine interneti hangi amaçla kullandıkları sorulduğunda, ilk amaç olarak, öğrencilerin %46'sı interneti bilgilenmek, %30'u iletişim kurmak, %11,5 araştırma yapmak; %4,5'i oyun oynamak; %3'ü bir şeyleri paylaşmak, %2,5'i sosyalleşmek, %1'i oyun oynamak amacıyla kullandığını ifade etmiştir. %0,5'i ise interneti hangi amaçla kullandığını belirtmemiştir. Öğrencilerin %34'ü iletişim

kurmayı; %18'i araştırma yapmayı; %17'si bilgilenmeyi; %7,5'i sosyalleşmeyi; %6,5'i eğlenmeyi; %4,5'i bir şeyleri paylaşmayı; %2,5'i oyun oynamayı interneti kullanmanın ikinci amacı olarak işaretlemiştir. Deneklerin %9'u ise interneti kullanma amaçlarının ikincisini ifade etmemiştir. Üçüncü amaç olarak, öğrencilerin %21'i araştırma yapmayı; %17,5'i eğlenmeyi; %15'i bilgilenmeyi; %12'si bir şeyleri paylaşmayı; %11,5'i iletişim kurmayı; %7,5'i sosyalleşmeyi; %4'ü oyun oynamayı tercih ettiği görülür. Öğrencilerin %11,5'i ise interneti kullanmanın üçüncü amacını yanıtsız bırakmışlardır.

Çalışmaya katılan iletişim öğrencilerinin tamamı, bir sosyal paylaşım veya medya sitesine üye olduğu görülmektedir. Üyelik oranı sıralamasına bakıldığında Messenger'ın %93 ortalamayla birinci sırada, Facebook %84 ile ikinci sırada yer almıştır. Öğrencilerin %13'ü bir bloga üye olduğunu belirtirken; %12'si forum sitelerine; %10'u Twitter'a; %8'i Youtube'a; %6'sı Wikipedia'ya; %4,5'i sözlüklere üye olduğunu ifade etmiştir. LinkedIn ve Flickr gibi Türkiye'de daha az popüler olan sitelere üyelik değerlendirilmeye alınmayacak oranda küçük kalırken, öğrencilerin %4'ü ise daha az bilinen diğer sosyal paylaşım sitelerine üye olduğunu belirtmiştir.

Sosyal medya sitelerinin kullanılma amacı

Sosyal medya kullanım amaçlarına bakıldığında, iletişim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya veya paylaşım sitelerini en çok arkadaşları ve çevreleriyle iletişim kurmak amacıyla kullandıkları görülür. Öğrencilerin %28'i sosyal medyayı iletişim kurmak amacıyla kullandığını belirtirken; %16'sı bir şeyleri paylaşmak; diğer %16'sı bilgilenmek; %13'ü eğlenmek; %11'i araştırmak yapmak; %10'u sosyalleşmek; %3'ü oyun oynamak amacıyla sosyal medya/paylaşım sitelerini ziyaret ettiği görülmektedir. Öğrencilerin sadece %2'si bu siteleri yorum yazmak amacıyla kullandığını belirtirken, %1'i ise bu siteleri diğer amaçlar için kullandığını belirtmiştir.

İletişim fakültesi öğrencilerinin, internette arkadaşlarıyla iletişim kurarken en çok sosyal medya veya paylaşım ağlarından faydalandıkları görülür. “Arkadaşlarınızla internette iletişim kurarken en çok hangi seçeneği tercih edersiniz?” sorusuna öğrencilerin %69 gibi büyük bir çoğunluğu sosyal medyayı (Messenger, Facebook, Twitter) tercih ettiği görülür. Öğrencilerin %27,5'i ise internette daha geleneksel bir iletişim biçimi olan e-postayı kullanmayı yeğlediği görülür.

Araştırma, iletişim fakültesi öğrencilerinin internet üzerinden medya ulaşmak için tek bir şansları olsa, bu şanslarını sosyal medyaya ulaşma yönünde kullanacaklarını göstermektedir. “İnternet kullanırken, sadece birisine erişim şansınız olsa, geleneksel medyayı mı yoksa sosyal medyayı mı tercih edersiniz” yönündeki soruya öğrencilerin %63'ü sosyal medyayı tercih ederken; %35'i ise geleneksel medya sitelerini ziyaret etmeyi tercih ettiğini belirtmiştir (Karaduman ve Kurt, 2010).

Avrupa Çevrimiçi Çocuklar (EU Kids Online) araştırması için Mayıs- Haziran 2010 döneminde, Türkiye çapında kentsel ve kırsal bölgelerde, seçkisiz tabaka yöntemiyle seçilen 9-16 yaş arası 1018 çocuk ve ebeveynlerinden bir tanesi ile evlerinde yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Bu araştırmaya katılan tüm çocuklar İnternet'i kullanmakta olup, %40'ı kendi bilgisayar veya dizüstü bilgisayarına sahip ve diğer %39'u bilgisayarını diğer aile fertleri ile paylaşıyor olmasına rağmen, ebeveynlerin sadece %29'u İnternet'i kullanmaktadır. Erkek ve kadın ebeveynlerin İnternet kullanım oranları arasında oldukça büyük bir fark vardır; erkeklerin %49'u ve kadınların sadece %24'ü İnterneti kullanmaktadır. Böyle büyük bir fark diğer Avrupa ülkelerinde bulunmamaktadır; erkeklerin %87'si ve kadınların %82'si İnternet kullanıcısıdır (Çağiltay, Ogan, Kaşıkçı, Karakuş, Kurşun, 2010).

Araştırmaya katılan 9-16 yaş arasındaki çocuklar, İnternet’i kullanmaya 10 yaş civarında başladıklarını ve günde 1-1.5 saat İnternet kullandıklarını belirtmiştir.

Çocuklar İnternet’i en fazla okul işleri için (%92) kullandıklarını belirtmiş, öte yandan oyun oynamak için (%49), haberleri okumak ya da izlemek için (%40), eğlence - video klip izlemek (%59), müzik ya da film indirmek (%40) ve arkadaşları ile sosyal ağlarda paylaşımda bulunmak (%48)- için kullandıklarını da belirtmişlerdir. Tüm iletişim-tabanlı faaliyetler beraber incelenirse (anlık ileti göndermek, e-posta ve sosyal ağa bağlanmak), Türk çocukların Avrupa’daki diğer çocuklardan (yaklaşık %44’e %60) daha az bu faaliyetleri yaptığı görülmektedir (Çağıltay ve diğerleri, 2010).

Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, çoğu sosyal paylaşım sitesi hesap oluşturma için 13 yaş sınırı koymasına rağmen, bu çalışmaya katılan sosyal paylaşım sitesinde hesabı bulunan tüm çocukların üçte biri 13 yaşının altındadır. Sosyal paylaşım sitesi kullanan çocukların %85’i Facebook profiline sahiptir. Ebeveynlerin yarısından çoğu, çocuklarının kişisel bilgilerini İnternet’te paylaşmasını yasaklamış olmasına rağmen, çocukların %42’si sosyal paylaşım sitesindeki hesaplarını kendi kişisel bilgilerinin herkes tarafından görülebileceği “herkese açık” seçeneği ile kullanmakta iken çocukların üçte biri bu bilgileri sadece arkadaşları ile paylaşmaktadır. Çocukların %19’u adres bilgilerini, %8’i ise telefon numaralarını sosyal paylaşım sitesinde paylaşmaktadır (Çağıltay ve diğerleri, 2010).

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde bağlanma, iletişim ve internet kullanım durumlarıyla ilgili yapılan araştırmalar kronolojik sırayla verilmiştir.

Dökmen, (1986) yüz ifadelerini belirleme becerisini geliştirmek amacıyla, Eğitimde Psikolojik Hizmetler öğrenimi gören öğrencilere sekiz oturumluk yüz ifadelerini tanıma eğitimi vermiştir. Hazırlanan eğitim programında kişilerarası etkileşimde yüzün önemi, temel duyguların yaşanmasında yüzün aldığı şekiller ve farklı duyguların yaşanması durumunda bunların yüz ifadesinden tanınması konularını işlemiştir. Bu eğitim sonrasında programa katılanların yüz ifadelerini tanıma

becerilerinin arttığı ve çatışmaya girme eğilimlerinin azalmaya başladığı saptanmıştır. Dökmen' in bu çalışması iletişim becerileri ve bunların kazandırılmasına yönelik ilk çalışma olarak görülmektedir.

Sümer ve Güngör (1999a) Ankara'da iki büyük üniversitede okuyan 313 katılımcı üzerinde yaptıkları çalışmada, güvenli bağlanan bireylerin güvensiz bağlanan bireylere göre yüksek düzeyde benlik saygısı, benlik belirginliği, arkadaşlarla ilişkiden memnuniyet ve düşük düzeyde sürekli kaygı, onaylanmama kaygısı, başkalarını memnun etme isteğine sahip olduklarını gözlemişlerdir. Benlik modeli olumsuz olan korkulu ve saplantılı stillerin bu boyutta güvenli bağlanan grubun tam tersi bir örüntü gösterdiğini ve onaylanmama kaygısı ve başkalarını memnun etme isteği açısından olumsuz benlik modeline sahip olanların olumlu benlik modeline sahip olanlardan daha yüksek ortalamalara sahip olduğunu bulmuşlardır.

Horn ve Marques, (2000) iki yüz altmış orta sınıf 11–12, 15–16, ve 19–20 yaşlarındaki Brezilyalı gençlerle, “İlişki Envanteri Ağı” kullanarak kişilerarası ilişkileri değerlendirmişlerdir. Katılımcıların beş sosyal ağ üyeleriyle ilişkileri (anne, baba, öğretmen, kardeş ve aynı cinsten arkadaş) dört boyutta (destek, çatışma, nispi güç ve ceza) sınıflandırılmıştır. Brezilyalı ergenler hem destekleme hem de çatışmada yüksek düzeyler bildirmişlerdir ve ilk destek kaynağı olarak ebeveynlerden eslere bir farklılığa rastlanmamıştır. İlk ve son ergenlik arasındaki farklılıklar bireyselleşme süreci ve uzlaşmayla tutarlı bulunmamış ve kadınların kardeşleri ve arkadaşlarıyla ilişkilerinde erkeklerden daha çok destek aldıkları bulunmuştur.

Etzion-Carasso ve Oppenheim (2000) Ainsworth'un Yabancı Durumu'nu kullanarak, 4.5 yaşındaki çocuklar ve annelerden oluşan 113 çift arasındaki iletişimi incelemişlerdir. Anne-çocuk iletişimi bir saatlik ayrılma sonrasında meydana gelen yeniden bir araya gelme esnasında değerlendirilmiş ve üç acık iletişimden birisi ya da acık olmayan iletişim modellerinden birisi sınıflandırılmıştır. Bebeklikte güvenli diye sınıflandırılan erkek bebekler anneleri ile acık iletişim kurma eğiliminde olduklarını, buna karşın güvenli olmayan-organizasyon bozukluğu olan her iki cinsiyetten bebeklerin de anneleri ile acık olmayan bir iletişim kurma eğiliminde olduklarını bulmuşlardır. Güvenli olmayan-kararsız bağlanma modeli ve sonraki iletişim arasında ilişki bulunmamıştır.

Anders ve Tucker (2000) yüz dört öğrenciden oluşan bir örneklem içinde bağlanma ve sosyal destek arasındaki ilişkinin olası bir alt yapısı olarak kişilerarası iletişim becerisinin rolünü incelemişlerdir. Tanımlanan model için güçlü bir destek bulunmuştur. Analizler kişilerarası iletişim becerisinde var olan eksikliklerin daha düşük sosyal destek ağını ve hem daha kaygılı bağlanan hem de daha kaçınmacı olarak bağlanan bireyler arasında var olan düşük doyum düzeylerini açıklamaktadır. Ayrıca daha sonra yürütülen ve kişilerarası iletişim becerisinin özel boyutlarını inceleyen analizler daha kaygılı bireyler arasında görülen düşük düzeyli destek doyumunu sosyal etkileşimlerde girişkenliğin olmayışıyla açıklayabilmektedir.

Ammaniti, Van Ijzendoorn, Speranza ve Tambelli (2000) 10-14 yaşlarındaki 31 katılımcıyla yaptıkları çalışmada son çocukluktan ilk ergenliğe geçişin bağlanma organizasyonunu nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Son çocukluktan ilk ergenliğe bazı değişiklikler olmasına rağmen bağlanmanın sabit olup olmadığını, erkekler ve kızlar arasında bağlanma farklılıkları olup olmadığını test etmişlerdir. Bağlanma güvenliği %74 bulunmuştur. Kayıtsız ve güvenli kategorilerinin sabitliği, saplantılı ve çözümlenememiş kategorilerden daha yüksek bulunmuştur. Katılımcıların, dört yıl boyunca daha çok kayıtsız stratejilere eğilimi bulunmuş ve ebeveynlerinden daha fazla reddedilme bildirmişlerdir. Kayıtsız savunma mekanizmasının aktive olmasının, daha kararlı bir kişisel kimliğin başarılması için ebeveyn figürleriyle biraz uzak kalmanın gerekliliğinden kaynaklanmış olabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca, son çocukluktan ilk ergenliğe geçişte, bağlanmada cinsiyetler arasında bir farklılık çıkmamıştır.

Becker-Stoll, Delius ve Scheitenberger (2001) gözlemlenen anne-ergen etkileşimlerindeki, sözsüz davranışlarının üzerinde bağlanma temsillerinin etkisini araştırmışlardır. 16 yaşında ergenler ve annelerinin oluşturduğu 43 katılımcıyla yapılan çalışmada, öfke, üzüntü, huzursuzluk, sevinç gibi duygusal durumlar ve dudakları ısırma, tırnak yemek gibi gerginlik göstergesi, işaretler ve göz teması analiz edilmiştir. Etkileşim boyunca ergen bağlanma temsilleri ve ergen sözsüz yüz ifadeleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Güvenli bağlanma, duyguların açık ve pozitif ifadesiyle ilişkili bulunurken, kayıtsız bağlanma stili iletişimi engelleyici davranışlarla belirlenmiştir. Sonuçlar, birinin bağlanma geçmişindeki uyumlu duygusal değerlendirmelerinin açık duygusal ifade ve duyguların diğerlerine iletilmesinde önkoşul olduğunu göstermiştir.

Mikulincer ve diğerleri (2001) bağlanma ve empati arasındaki ilişkiyi incelemiş ve kaçınan ve kaygılı bağlanma stillerinden alınan puanlar yükseldikçe, empati boyutundan alınan puanların düştüğünü bulmuşlardır.

Görür' un (2001) lise öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerini bazı değişkenlere göre (cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyo-ekonomik düzey ve doğum sırası) incelediği çalışmada, kızların iletişim becerilerini değerlendirmelerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu, yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin iletişim becerilerini daha olumlu değerlendirdikleri ve doğum sırasına göre ortanca çocukların iletişim becerilerini değerlendirmelerinin daha düşük olduğu, son çocukların diğerlerine göre iletişim becerilerini daha olumlu değerlendirdikleri bulunmuştur.

Saymaz'ın (2003) eğitim fakültesi öğrencilerinin, bağlanma stilleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada, erkek öğrenciler bağlanma stilleri boyutlarından kızlara oranla anlamlı düzeyde yüksek puanlar elde ettiğini bulmuştur. Kişilerarası ilişki tarzları sonuçlarına bakıldığında, yardıma açık olma, destekleyicilik, yönlendiricilik, başkalarına güven alt boyutları ile insan severlik ve dışadönüklük faktörlerinde erkek öğrenciler, kızlara oranla anlamlı düzeyde yüksek puanlar elde etmiştir.

Özcan'ın (2004) yılında Üniversite öğrencileri arasında internet kullanımının genel özelliklerini belirlemek ve internet kullanımının öğrencilerin psikososyal durumları ile ilişkisini incelemek amacı ile yaptığı çalışmada, erkeklerin kızlara göre interneti daha etkin kullandığı, öğrencilerin internette gerçekleştirdikleri etkinliklerden; genel bilgi aramak, eğitimle ilgili araştırma yapmak, e-posta kullanmak ve chat yapmak öncelikli etkinlikler olarak belirlenmiştir. Chat yapma ve e-posta kullanım nedenlerinde; kızlarda sosyal amaçlı kullanımın, erkeklerde iş ya da seks amaçlı kullanımın daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre internet kullanmaya başladıktan sonra erkeklerin kendilerini daha güçlü, çaresiz, kontrol ediliyormuş gibi, verimsiz, yalnız, uykusuz hissettikleri, aile içi ilişkilerde ve okulda sorun yaşadıkları, daha fazla kilo aldıkları, cinsellik ve mastürbasyona ayırdıkları sürede artış yaşadıkları tespit edilmiştir.

Erözkan, (2005) üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini etkileyen değişkenleri belirlemek amacıyla 380 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmasında kişilerarası ilişki tarzları, bağlanma stilleri ve benlik saygısının iletişim becerilerinin önemli yordayıcıları olduğunu bulmuştur.

Jones (2005) bağlanma stillerinin duygusal iletişim becerileri için söz konusu olan değerleri ve kişi merkezli sözselsel rahatlığın değerlendirmelerini nasıl etkilediğini incelemiştir. Elde edilen sonuçlar göstermiştir ki kaçınanlar duygusal iletişim becerilerini kaçınmacı olmayanlardan daha önemli olarak görmektedirler. Kayıtsızlar ve saplantılılar düşük kişi-merkezli rahatlatıcı mesajları güvenli ve korkululardan daha fazla rahatlatıcı olarak görmektedirler. Korkulu kaçınanlar bu mesajları dört bağlanma stilinden en az rahatlatıcı olarak görmüşlerdir. İnsanların duygusal iletişim becerilerini nasıl değerlendirdikleri ve özellikle de kişisel odaklılıkta farklılık arz eden rahatlatıcı mesajları nasıl değerlendirdikleri konusundaki farklılıklar bağlamında önemli sonuçları olduğunu ifade etmişlerdir.

Wei, Vogel, Yao Ku ve Zakalik (2005) bağlanma, negatif ruh hali ve kişilerarası problemler bakımından duyguların düzenlenmesinin aracı rolünü incelemiştir. Çalışmanın katılımcısı 229 üniversite öğrencisidir. Duygusal tepkililik ve duygusal tepkisizliğin negatif ruh halindeki değişkenliğin %36'sını açıkladığını; kişilerarası problemlerde görülen değişimin %75'ini ise bağlanma, duygusal tepkililik ve duygusal tepkisizliğin açıkladığını bulmuşlardır. Duyguları düzenleme stratejisi olarak ya duygusal tepkiselliği ya da duygusal kesmeyi kullanmanın bir birey için kısa süreli faydaları olabilirken, bu stratejilerin sert bir biçimde kullanımının daha sonraki negatif ruh haline (yani depresyon ve kaygı) katkıda bulunabildiğini ve ayrıca kişilerarası problemlere de (yani kişilerarası gerginlik ve yalnızlık) yol açabildiğini belirtmişlerdir.

Erözkan ve Yılmaz'ın (2006) üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerine yönelik yaptıkları araştırmada, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok davranışsal düzeyde, kız öğrencilerin ise erkek öğrencilere göre daha çok duygusal düzeyde iletişim becerilerine sahip oldukları bulunmuştur. İletişim becerilerine ilişkin ebeveyn tutumları arasında yapılan karşılaştırmada ebeveynlerinin demokratik tutum sergilediğini düşünen bireylerin daha çok davranışsal düzeyde, ebeveynlerinin otoriter tutum sergilediğini düşünen bireylerin ise daha çok duygusal düzeyde iletişim

becerilerine sahip oldukları bulunmuştur. İletişim becerilerine ilişkin yaslar arasında yapılan karşılaştırmada 21 yas grubundaki öğrencilerin daha çok davranışsal düzeyde; 18 yas grubundaki öğrencilerin ise daha çok duygusal düzeyde iletişim becerilerine sahip olduğu bulunmuştur.

Karaca'nın 2007 yılında gerçekleştirdiği “*Sosyolojik bir olgu olarak internet gençliği: Elazığ örneği*” adlı araştırması, lise çağındaki okuyan gençlerin, bireysel ve toplumsal hayatlarında internetin etkisini inceleme ve bundan hareketle internet olgusunun toplumsal hayatımızdaki yerini, etkilerini ve bireylerde bıraktığı izleri anlamaya yönelik olarak gerçekleştirilmiş; araştırma sonucunda internetin gençlerin hayatındaki yeri ve etkileri konusunda önemli bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin genel özellikleri incelendiğinde su sonuçlara ulaşılmaktadır: Çok büyük bir bölümü (%90) 15-18 yasları arasında bulunan örneklem kitlesinin %62'si erkek, %38'i kız öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin hayatında internetin yeri ve etkileri incelendiğinde ulaşılan sonuçlar şöyledir: Öğrencilerin yaklaşık üçte ikisi interneti sadece ihtiyaç halinde kullanmaktadır. Bu verilere göre, araştırma kapsamındaki gençlerin internet kullanımının aşırı boyutlara varmamış olduğu söylenebilir. Bu sonuç üzerinde, internet ücretlerinin ve ekonomik durumun etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü öğrencilerin önemli bir kısmının harçlık miktarı internet için ek bir harcama yapmaya izin vermeyecek derecede düşük düzeyde kalmaktadır.

İnternette fazla zaman geçirmelerinin aileleri ile problemler yaşamalarına neden olduğunu ifade eden öğrencilere rastlanmıştır. İnternet kullanıcısı öğrencilerden, internetle tanıştıktan sonra daha az televizyon izlemeye, kütüphaneye daha az gitmeye, daha az kitap okumaya başladıklarını ifade edenler de bulunmaktadır. İnternet kullanan öğrencilerin bir bölümünün internet oyunları oynadıktan sonra şiddet eğiliminde bir artış olduğu gözlenmiştir. İnternet kullanan öğrencilerin bir bölümünün de sosyal ilişkilerinde internetle tanıştıktan sonra bir azalma yaşandığı gözlenmektedir. Bu veriler, internet kullanan öğrencilerin çeşitli problemlerle karşı karşıya gelmeye başladıklarını göstermektedir. İnternette gezinmenin en önemli sebebinin eğitim, bilgi ve araştırma, ikinci önemli sebebin ise oyun-eğlence olduğu tespit edilirken; üçüncü sırada iletişim, e-posta, tanışma ve sohbet gibi amaçların yer aldığı gözlenmiştir. İnternet kullanma amaçları arasında bunlardan başka, zaman geçirme, merak, gündelik sorunlardan

uzaklaşma, haber takibi, alış-veriş ve e-bankacılık işlemleri yapma gibi amaçlar sıralanmaktadır. İnternet kullanıcısı öğrencilerin yarısından fazlası internette sörf yapmalarının en önemli sebeplerinden birinin eğitim, bilgi arama ve araştırma olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum üzerinde internetten derslerle ilgili bilgi alma imkânı sağlayan ödev sitelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Yılmaz, (2007), yaptığı araştırmada kişilerarası iletişim becerileri ve bağlanma stillerine ilişkin cinsiyetler arasında yapılan karşılaştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha güvenli bağlanma stiline sahip oldukları; kız öğrencilerin ise erkek öğrencilere göre daha korkulu bağlanma stiline sahip oldukları görülmektedir.

Ofcom (2008)'un sosyal ağlara ilişkin yaptığı bir araştırmada da bireylerin sosyal ağları öncelikli olarak görüştükleri arkadaşları ile iletişimde olmak, daha sonra eski arkadaşlarını bulmak ve iletişime geçmek, bunun ardından farklı insanlarla iletişime geçerek mesajlaşmak, arkadaşlarının arkadaşlarıyla tanışmak ve yeni arkadaşlıklar kurmak amacıyla kullandığı ifade edilmiştir.

Can, (2009) yaptığı çalışmada ilişkilerde hangi sosyal ağ üyelerinin daha etkili olduğunu belirlemek amacıyla flört eden ve evli gruplarda sosyal ağ üyelerinin dağılımı incelenmiştir. Alınan sonuçlar, sosyal ağ yaklaşımını destekler niteliktedir. Bu bulgular, bireylerin ilişkileri için sosyal ağ üyelerinden aldıkları sosyal onay azaldıkça, çiftler arasında yaşanan problemlerin arttığını, flört ilişkilerinin ve evliliklerin sonlanmasına neden olabileceğini işaret etmektedir.

Mazman'ın (2009) yaptığı araştırmada, Facebook kullanım amaçlarının; sosyal ilişkileri sürdürme, çalışmalara ilişkin kullanım ve günlük etkinliklerde kullanım gibi 3 başlıkta toplanabileceği ortaya çıkmıştır. Sosyal ilişkileri sürdürmek için kullanım Facebook kullanım amacını %51'lik oranla açıklayan en önemli ve en etkili yapı olarak ortaya çıkmıştır. Bu bulgu Facebook'un eski arkadaşların bulunduğu ve yeni arkadaşlıkların kurulduğu bir sosyal ağ olarak tanımlanması ve bireylerin bu ortama arkadaş davetleri üzerine ya da arkadaşlarını bulmak amaçlı katılmasıyla ilgili olarak görülebilir.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma gençlerinin internet sosyal iletişim araçlarını kullanmaları ile bağlanma stilleri ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını sınamak amacıyla betimsel araştırma modellerinden, ilişkisel tarama modeline göre yapılmıştır. İlişkisel tarama modellenli araştırmalar iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirtmeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 1999).

3.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubu Ankara ili, Çankaya ilçesinde bulunan lise öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma, 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında uygulama günü sınıfta bulunan ve araştırmaya katılmaya gönüllü öğrencilerle yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçekler 520 öğrenciye uygulanmış, 427 öğrenciden alınan veriler kullanılmıştır. Araştırmada 188 kız, 239 erkek öğrenci yer almıştır. Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerden 221'i sayısal bölümde, 117'si eşit ağırlık bölümünde, 81'i sözel bölümde, 8 öğrenci de yabancı dil bölümünde öğrenim görmektedir.

Araştırma grubunu oluşturan bireylere ait betimsel veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma grubuna ilişkin betimsel veriler

Faktör	Değişken	f	%
Cinsiyet	Kız	188	44,0
	Erkek	239	56,0
Yaş	15	162	37,9
	16	177	41,5
	17+	88	20,6
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar değil-ilkokul	102	23,9
	Ortaokul	47	11,0
	Lise	159	37,2
	Üniversite	119	27,9
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar değil-ilkokul	44	10,3
	Ortaokul	55	12,9
	Lise	114	26,7
	Üniversite	214	50,1
İnternet kullanım süresi	0-2 saat	276	64,6
	3-6 saat	126	29,5
	7 ve üzeri	25	5,9
Kullanım Amacı	Eğitim, bilgi, araştırma, haber	103	24,1
	İletişim, e-posta, tanışma, sohbet	79	18,5
	Oyun, eğlence, alışveriş,e-banka	105	24,6
	Zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma	139	32,6

Ergenlerin internet kullanım süresi ile cinsiyetlerine ilişkin betimsel veriler tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Ergenlerin internet kullanım süresi ile cinsiyetlerine ilişkin veriler

		Cinsiyet		Toplam
		Kız	Erkek	
İnternet kullanım süresi	0-2 saat	128	148	276
		46.4%	53.6%	100.0%
	3-6 saat	52	74	126
		41.3%	58.7%	100.0%
	7 ve üzeri saat	8	17	25
		32.0%	68.0%	100.0%
Toplam		188	239	427
		44.0%	56.0%	100.0%

Tablo 2 incelendiğinde interneti 0-2 saat kullanan kızların oranı %46.4, erkeklerin oranı %53.6’dır. İnterneti 3-6 saat kullanan kızların oranı %41.3, erkeklerin oranı %58.7’dir. İnterneti 7 ve üzeri saat kullanan kızların oranı %32.0, erkeklerin oranı %68.0’dır.

Ergenlerin internet kullanım amacı ile cinsiyetlerine ilişkin betimsel veriler tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ergenlerin internet kullanım amacı ile cinsiyetlerine ilişkin veriler

		Cinsiyet		Toplam
		Kız	Erkek	
İnternet kullanım amacı	Eğitim, bilgi, araştırma, haber	60	43	103
		58.3%	41.7%	100.0%
	İletişim, e-posta, tanışma, sohbet	30	49	79
		38.0%	62.0%	100.0%
	Oyun, eğlence, alışveriş,e-banka	30	75	105
		28.6%	71.4%	100.0%
	Zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma	68	72	140
		48.2%	51.8%	100.0%
Toplam		188	239	426
		43.9%	56.1%	100.0%

Tablo 3 incelendiğinde interneti eğitim, bilgi, araştırma, haber için kullanan kızların oranı %58.3, erkeklerin oranı %41.7'dir. İnterneti iletişim, e-posta, tanışma, sohbet için kullanan kızların oranı %38.0, erkeklerin oranı %62.0'dir. İnterneti oyun, eğlence, alışveriş, e-banka için kullanan kızların oranı %28.6, erkeklerin oranı %71.4'dir. İnterneti zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma için kullanan kızların oranı %48.2, erkeklerin oranı %51.8'dir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları şunlardır:

1. Kişisel Bilgi Formu
2. İletişim Becerileri Envanteri (İBE)
3. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu yaş, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, internet kullanım süresi ve internet kullanım amacı sorularını içeren ifadelerden oluşmaktadır.

3.3.2. İletişim Becerileri Envanteri (İBE)

Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Envanteri bireylerin kişilerarası ilişkilerde sahip oldukları iletişim beceri düzeylerini belirlemek için 45 maddeden oluşan bir ölçektir. Bu ölçek, iletişim becerileri düzeyini; davranışsal, bilişsel ve duygusal boyutları açısından değerlendirmektedir. Likert tipi bir ölçektir. Derecelendirme şu şekildedir; her zaman (5), genellikle (4), bazen (3), nadiren (2), hiçbir zaman (1) anlamına gelmektedir. Test yarılama yöntemiyle yapılan güvenirlik çalışması sonucunda güvenirlik katsayısı .64, test tekrar test sonucunda güvenirlik katsayısı .68 olarak bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla

hesaplanan Cronbach alpha katsayısı ise .72 olarak bulunmuştur. Bu bulgular ölçeğin güvenilirliğinin kullanılabilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Envanterin geçerlik çalışmasıyla ilgili olarak; Korkut (1996b)'un geliştirmiş olduğu “İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan geçerlik çalışmasında geçerlik kat sayısı .70 olarak bulunmuştur. Bu değerin ölçeğin geçerli sayılabilmesi için yeterli olduğu düşünülmektedir.

3.3.3. İlişki Ölçeği Anketi (İÖA)

Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından yakın ilişkilerdeki dörtlü bağlanma stilini (güvenli, kayıtsız, korkulu, saplantılı) ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Söz konusu ölçek 17 maddeden oluşmakta, bu maddeler arasından 5. madde, 18. madde olarak yeniden kodlanmakta ve saplantılı stil alt ölçeğini oluşturmakta kullanılmaktadır. Türkiye için geçerlik ve güvenirlik çalışması, Sümer ve Güngör (1999a) tarafından gerçekleştirilen ölçeğe ait iç tutarlılık kat sayıları alfa. 27 ve .61 arasında değişmektedir. Testin tamamı için açıklanan toplam varyans .76 dır. Birinci faktörde; güvenli stil, -.84, korkulu stil .80 faktör yükü ile; ikinci faktörde ise kayıtsız bağlanma stili .76, saplantılı bağlanma stili ise -.84 faktör yükü ile yer almaktadır. Güvenirlik çalışmasında; iç tutarlılık kat sayıları Cronbach Alpha formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Alt ölçeklere ilişkin tutarlılık katsayıları; birinci faktör olan korkulu alt ölçeğinin .54, ikinci faktör olan kayıtsız alt ölçeğinin .54, üçüncü faktör olan güvenli alt ölçeğinin .50, son olarak saplantılı alt ölçeğinin .37 olarak bulunmuştur.

Söz konusu ölçekte maddelere göre alt ölçeklerin dağılımı şu şekilde sıralanabilir:

Güvenli bağlanma stili alt ölçeğini 3, 7, 8, 10, 17 no lu maddeler,
Korkulu bağlanma stili alt ölçeğini; 1, 4, 9, 14 no lu maddeler,
Saplantılı bağlanma stili alt ölçeğini; 18, 6, 11, 15 no lu maddeler,
Kayıtsız bağlanma stili alt ölçeğini 2, 5, 12, 13, 16 no lu maddeler ölçmektedir.

Ölçekte yer alan soru maddelerinden her birinin kendisi için en uygun olan ifadenin seçilmesi ile 4 kademedan oluşan likert tipi ölçek olarak uygulanmaktadır. Katılımcılar her bir maddenin kendileri için ne derecede uygun olduğunu 4 basamaklı

bir ölçek üzerinde değerlendirerek cevaplamışlardır (1=hiç katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3= katılıyorum, 4=tamamen katılıyorum).

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma için uygulanacak ölçekler, öğretim elemanlarının ders içinde uygun gördüğü zamanda araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Ölçek cevaplamak istemediğini ifade eden öğrenciler araştırmaya alınmamıştır. Öğretim elemanı ve uygulayıcı eşliğinde, araştırmanın amacı ve ölçeklerin kısaca tanıtımı yapılarak, uygulama sırasında sorulan sorular yanıtlanmıştır. Uygulama yaklaşık 30 ila 40 dakika arasında tamamlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmanın verileri SPSS 15.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Değişkenler ölçeklere göre incelenirken t testi ve tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda elde edilen değerlerin anlamlı olduğu durumlarda farkın kaynağını belirlemek için de Tukey testi kullanılmıştır. Alt ölçeklerin birbirleriyle ilişkilerini tespit etmek amacıyla da çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerileri alt boyutlarına ilişkin puanların; cinsiyet, yaş, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, internet kullanım süresi ve internet kullanım amacına göre yapılan t-testi ve ANOVA sonuçları bu bölümde verilmiştir.

4.1. “Ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin puanları *cinsiyet* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular

Bağlanma stillerine ilişkin puanların cinsiyet değişkenine göre t testi sonuçları tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin t testi sonuçları

Bağlanma Stilleri	Cinsiyet	$\bar{X}$	ss	n	t	p
Güvenli	Kız	4.69	1.23	187	-.244	.807
	Erkek	4.72	1.12	239		
Korkulu	Kız	4.57	1.01	188	4.953	.000
	Erkek	4.08	1.00	238		
Saplantılı	Kız	3.78	1.05	188	1.862	.063
	Erkek	3.59	1.11	237		
Kayıtsız	Kız	4.74	1.15	188	5.269	.000
	Erkek	4.12	1.24	239		

Tablo 4 incelendiğinde bağlanma stilleri alt boyutlarından olan korkulu bağlanmadan alınan puanlar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur ($t_{(1-424)}=4.953$, $p<.001$). Korkulu bağlanmadan alınan puanlar açısından erkelerin

ortalamaları (4.08), kızların ortalamalarından (4.57) daha düşük olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur ($t_{(1-425)}=5.269$, $p<.001$). Kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından erkelerin ortalamaları (4.12), kızların ortalamalarından (4.74) daha düşük olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

İletişim becerilerine ilişkin puanların cinsiyet değişkenine göre t testi sonuçları tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Cinsiyet değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin t testi sonuçları

İletişim Becerileri	Cinsiyet	$\bar{X}$	ss	n	t	p
Zihinsel	Kız	2.40	.47	188	-1.150	.251
	Erkek	2.45	.43	239		
Davranışsal	Kız	2.26	.43	188	-4.472	.000
	Erkek	2.46	.49	239		
Duygusal	Kız	2.55	.43	188	-4.776	.000
	Erkek	2.75	.45	239		

Tablo 5 incelendiğinde, iletişim becerileri alt boyutlarından olan davranışsaldan alınan puanlar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur ($t_{(1-425)}=4.472$, $p<.001$). Davranışsaldan alınan puanlar açısından erkelerin ortalamaları (2.46), kızların ortalamalarından (2.26) daha yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İletişim becerileri alt boyutlarından olan duygusaldan alınan puanlar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur ($t_{(1-425)}=4.776$, $p<.001$). Duygusaldan alınan puanlar

açısından erkelerin ortalamaları (2.75), kızların ortalamalarından (2.55) daha yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

4. 2. “Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular

Ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin puanların yaş değişkenine göre Anova sonuçları tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Yaş değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin Anova sonuçları

Bağlanma Stilleri	Yaş	$\bar{X}$	ss	n	f	p
Güvenli	15	4.85	1.11	160	1.959	.142
	16	4.60	1.17	174		
	17+	4.64	1.28	87		
Korkulu	15	4.50	1.11	160	7.727	.001
	16	4.06	0.99	174		
	17+	4.35	0.88	87		
Saplantılı	15	3.85	1.17	160	10.369	.000
	16	3.39	1.09	174		
	17+	3.90	0.76	87		
Kayıtsız	15	4.48	1.45	160	2.311	.100
	16	4.24	1.04	174		
	17+	4.54	1.19	87		

Tablo 6 incelendiğinde Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan korkulu bağlanmadan alınan puanlar açısından yaşa göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=7.727, p<.001$). Korkulu bağlanmadan alınan puanlar açısından 15 yaşında olanların ortalamaları (4.50), 16 yaşında olanların ortalamaları (4.06), 17+ yaşında olanların ortalamaları (4.35) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ve TUKEY

testi incelendiğinde korkulu bağlanmada farkın 15 yaşındaki ergenler ile 16 yaşındaki ergenler arasında olduğu görülmüştür. Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan saplantılı bağlanmadan alınan puanlar açısından yaşa göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=10.369$, $p<.001$). Saplantılı bağlanmadan alınan puanlar açısından 15 yaşında olanların ortalamaları (3.85), 16 yaşında olanların ortalamaları (3.39), 17+ yaşında olanların ortalamaları (3.90) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ve TUKEY testi incelendiğinde, saplantılı bağlanmada farkın 17+ yaşındaki ergenler ile 16 yaşındaki ergenler arasında olduğu görülmüştür.

Ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin puanlarının yaş değişkenine göre Anova sonuçları tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Yaş değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	Yaş	$\bar{X}$	ss	n	f	p
Zihinsel	15	2.41	0.35	160	16.877	.000
	16	2.31	0.46	174		
	17+	2.64	0.48	87		
Davranışsal	15	2.37	0.43	160	16.415	.000
	16	2.26	0.46	174		
	17+	2.60	0.48	87		
Duygusal	15	2.68	0.39	160	26.322	.000
	16	2.52	0.46	174		
	17+	2.92	0.42	87		

Tablo 7 incelendiğinde, iletişim becerileri alt boyutlarından olan zihinselden alınan puanlar açısından yaşa göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=16.877$, $p<.001$). Zihinselden alınan puanlar açısından 15 yaşında olanların ortalamaları (2.41), 16 yaşında olanların ortalamaları (2.31), 17+ yaşında olanların ortalamaları (2.64) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İletişim becerileri alt boyutlarından olan davranışsaldan alınan puanlar açısından yaşa göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=16.415$, $p<.001$). Davranışsaldan alınan puanlar açısından 15

yaşında olanların ortalamaları (2.37), 16 yaşında olanların ortalamaları (2.26), 17+ yaşında olanların ortalamaları (2.60) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İletişim becerileri alt boyutlarından olan Duygusaldan alınan puanlar açısından yaşa göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=26.322$, $p<.001$). Duygusaldan alınan puanlar açısından 15 yaşında olanların ortalamaları (2.68), 16 yaşında olanların ortalamaları (2.52), 17+ yaşında olanların ortalamaları (2.92) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde her üç boyutta da farkı 16 yaşındaki ve 17+ yaşındaki ergenlerin oluşturduğu görülmüştür.

4.3. “Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *anne eğitim durumu* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt probleminin ilişkin bulgular

Ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin puanların anne eğitim durumuna göre Anova sonuçları tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Anne eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin Anova sonuçları

Bağlanma Stilleri	Anne eğitim durumu	$\bar{X}$	ss	n	f	p
Güvenli	Okuryazar değil-ilkokul	4.71	1.07	100	1.648	.178
	Ortaokul	4.38	1.40	46		
	Lise	4.70	1.20	158		
	Üniversite	4.83	1.11	117		
Korkulu	Okuryazar değil-ilkokul	4.04	0.79	100	6.218	.000
	Ortaokul	4.82	0.90	46		
	Lise	4.27	1.20	158		
	Üniversite	4.31	0.95	117		
Saplantılı	Okuryazar değil-ilkokul	3.48	0.82	100	9.142	.000
	Ortaokul	4.01	0.91	46		
	Lise	3.45	1.25	158		
	Üniversite	4.01	1.00	117		

Kayıtsız	Okuryazar değil- ilkokul	3.93	0.94	100	7.225	.000
	Ortaokul	4.63	0.83	46		
	Lise	4.44	1.49	158		
	Üniversite	4.65	1.16	117		

Tablo 8 incelendiğinde Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan korkulu bağlanmadan alınan puanlar açısından anne eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-417)}=6.218$, $p<.001$). Korkulu bağlanmadan alınan puanlar açısından annesi okuryazar değil-ilkokul mezunu olanların ortalamaları (4.04), ortaokul mezunu olanların ortalamaları (4.82), lise mezunu olanların ortalamaları (4.27), üniversite mezunu olanların ortalamaları (4.31) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde korkulu bağlanmada farkı annesi ortaokul mezunu olanların yarattığı görülmüştür. Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan saplantılı bağlanmadan alınan puanlar açısından anne eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-417)}=9.142$, $p<.001$). Saplantılı bağlanmadan alınan puanlar açısından annesi okuryazar değil-ilkokul mezunu olanların ortalamaları (3.48), ortaokul mezunu olanların ortalamaları (4.01), lise mezunu olanların ortalamaları (3.45), üniversite mezunu olanların ortalamaları (4.01) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde saplantılı bağlanmada farkı annesi lise mezunu ve üniversite mezunu olan gençler oluşturmıştır. Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından anne eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-417)}=7.225$, $p<.001$). Kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından annesi okuryazar değil-ilkokul mezunu olanların ortalamaları (3.93), ortaokul mezunu olanların ortalamaları (4.63), lise mezunu olanların ortalamaları (4.44), üniversite mezunu olanların ortalamaları (4.65) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde kayıtsız bağlanmada fark annesi üniversite mezunu olanlarla annesi okuryazar olmayan ya da ilkokul mezunu olan gençler arasında görülmüştür.

Ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin puanlarının anne eğitim durumuna göre Anova sonuçları tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Anne eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	Anne eğitim durumu	$\bar{X}$	ss	n	f	p
Zihinsel	Okuryazar değil- ilkokul	2.42	0.39	100	13.634	.000
	Ortaokul	2.74	0.48	46		
	Lise	2.30	0.46	158		
	Üniversite	2.46	0.37	117		
Davranışsal	Okuryazar değil- ilkokul	2.40	0.34	100	1.344	.259
	Ortaokul	2.36	0.39	46		
	Lise	2.32	0.54	158		
	Üniversite	2.42	0.49	117		
Duygusal	Okuryazar değil- ilkokul	2.72	0.38	100	1.051	.370
	Ortaokul	2.62	0.37	46		
	Lise	2.67	0.55	158		
	Üniversite	2.61	0.37	117		

Tablo 9 incelendiğinde, iletişim becerileri alt boyutlarından olan zihinselden alınan puanlar açısından anne eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-417)}=13.634$, $p<.001$). Zihinselden alınan puanlar açısından annesi okuryazar değil- ilkokul mezunu olanların ortalamaları (2.42), ortaokul mezunu olanların ortalamaları (2.74), lise mezunu olanların ortalamaları (2.30), üniversite mezunu olanların ortalamaları (2.46) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde farkı annesi ortaokul mezunu olan gençlerin oluşturduğu görülmüştür.

4.4. “Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular

Ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin puanlarının baba eğitim durumuna göre Anova sonuçları tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Baba eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin Anova sonuçları

Bağlanma Stilleri	Baba eğitim durumu	$\bar{X}$	ss	n	f	p
Güvenli	Okuryazar değil-ilkokul	4.14	1.22	42	4.581	.004
	Ortaokul	4.65	1.22	54		
	Lise	4.66	1.27	114		
	Üniversite	4.85	1.06	211		
Korkulu	Okuryazar değil-ilkokul	3.87	0.97	42	5.457	.001
	Ortaokul	4.20	0.90	54		
	Lise	4.15	1.02	114		
	Üniversite	4.47	1.05	211		
Saplantılı	Okuryazar değil-ilkokul	3.36	0.86	42	8.541	.000
	Ortaokul	3.59	0.94	54		
	Lise	3.36	1.08	114		
	Üniversite	3.92	1.10	211		
Kayıtsız	Okuryazar değil-ilkokul	4.06	0.85	42	6.443	.000
	Ortaokul	3.92	1.20	54		
	Lise	4.33	0.99	114		
	Üniversite	4.63	1.39	211		

Tablo 10 incelendiğinde Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan güvenli bağlanmadan alınan puanlar açısından baba eğitim durumuna göre anlamlı fark

bulunmuştur ($F_{(3-417)}=4.581$, $p<.005$). Güvenli bağlanmadan alınan puanlar açısından babası okuryazar değil-ilkokul mezunu olanların ortalamaları (4.14), ortaokul mezunu olanların ortalamaları (4.65), lise mezunu olanların ortalamaları (4.66), üniversite mezunu olanların ortalamaları (4.85) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan korkulu bağlanmadan alınan puanlar açısından baba eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-417)}=5.457$, $p<.005$). Korkulu bağlanmadan alınan puanlar açısından babası okuryazar değil-ilkokul mezunu olanların ortalamaları (3.87), ortaokul mezunu olanların ortalamaları (4.20), lise mezunu olanların ortalamaları (4.15), üniversite mezunu olanların ortalamaları (4.47) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan saplantılı bağlanmadan alınan puanlar açısından baba eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-417)}=8.541$, $p<.001$). Saplantılı bağlanmadan alınan puanlar açısından babası okuryazar değil-ilkokul mezunu olanların ortalamaları (3.36), ortaokul mezunu olanların ortalamaları (3.59), lise mezunu olanların ortalamaları (3.36), üniversite mezunu olanların ortalamaları (3.92) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından baba eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-417)}=6.443$, $p<.001$). Kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından babası okuryazar değil-ilkokul mezunu olanların ortalamaları (4.06), ortaokul mezunu olanların ortalamaları (3.92), lise mezunu olanların ortalamaları (4.33), üniversite mezunu olanların ortalamaları (4.63) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde, bütün bağlanma boyutlarında farkı babası okuryazar değil ya da ilkokul mezunu olanlarla babası üniversite mezunu olanların oluşturduğu görülmüştür.

Ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin puanlarının baba eğitim durumuna ilişkin Anova sonuçları tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Baba eğitim durumu değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	Baba eğitim durumu	$\bar{X}$	ss	n	f	p
Zihinsel	Okuryazar değil-ilkokul	2.37	0.41	42	3.921	.009
	Ortaokul	2.55	0.37	54		
	Lise	2.32	0.56	114		
	Üniversite	2.45	0.38	211		
Davranışsal	Okuryazar değil-ilkokul	2.38	0.36	42	3.130	.026
	Ortaokul	2.46	0.33	54		
	Lise	2.26	0.50	114		
	Üniversite	2.41	0.49	211		
Duygusal	Okuryazar değil-ilkokul	2.72	0.34	42	4.785	.003
	Ortaokul	2.77	0.32	54		
	Lise	2.53	0.55	114		
	Üniversite	2.69	0.43	211		

Tablo 11 incelendiğinde, iletişim becerileri alt boyutlarından olan zihinselden alınan puanlar açısından baba eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-417)}=3.921$, $p<.05$). Zihinselden alınan puanlar açısından babası okuryazar değil-ilkokul mezunu olanların ortalamaları (2.37), ortaokul mezunu olanların ortalamaları (2.55), lise mezunu olanların ortalamaları (2.32), üniversite mezunu olanların ortalamaları (2.45) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İletişim becerileri alt boyutlarından olan davranışsaldan alınan puanlar açısından baba eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-417)}=3.130$, $p<.05$). Davranışsaldan alınan puanlar açısından babası okuryazar değil-ilkokul mezunu olanların ortalamaları (2.38), ortaokul mezunu olanların ortalamaları (2.46), lise mezunu olanların ortalamaları (2.26), üniversite mezunu olanların ortalamaları (2.41) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İletişim becerileri alt boyutlarından olan duygusaldan alınan puanlar açısından baba eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-417)}=4.785$, $p<.005$). Duygusaldan alınan puanlar açısından babası okuryazar değil-ilkokul mezunu olanların ortalamaları (2.72), ortaokul mezunu olanların ortalamaları (2.77), lise

mezunu olanların ortalamaları (2.53), üniversite mezunu olanların ortalamaları (2.69) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde bütün alt boyutlarda farklılığı babası ortaokul mezunu olanlarla babası lise mezunu olanların oluşturduğu görülmüştür.

4.5. “Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *internet kullanım süresi* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular

Ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin puanlarının internet kullanım süresine göre Anova sonuçları tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. İnternet kullanım süresi değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin Anova sonuçları

Bağlanma Stilleri	Kullanım süresi	$\bar{X}$	ss	n	f	p
Güvenli	0-2 saat	4.60	1.19	273	6.334	.002
	3-6 saat	5.00	1.03	124		
	7 ve üzeri saat	4.33	1.48	24		
Korkulu	0-2 saat	4.13	1.01	273	12.782	.000
	3-6 saat	4.67	0.92	124		
	7 ve üzeri saat	4.09	1.29	24		
Saplantılı	0-2 saat	3.54	1.14	273	9.751	.000
	3-6 saat	4.02	0.87	124		
	7 ve üzeri saat	3.35	0.99	24		
Kayıtsız	0-2 saat	4.27	1.24	273	6.015	.003
	3-6 saat	4.72	1.21	124		
	7 ve üzeri saat	4.22	1.25	24		

Tablo 12 incelendiğinde Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan güvenli bağlanmadan alınan puanlar açısından kullanım süresine göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=6.334$, $p<.005$). Güvenli bağlanmadan alınan puanlar açısından kullanım süresi 0-2 saat olanların ortalamaları (4.60), 3-6 saat olanların ortalamaları (5.00), 7 ve üzeri saat olanların ortalamaları (4.33) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan korkulu bağlanmadan alınan puanlar açısından kullanım süresine göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=12.782$, $p<.001$). Korkulu bağlanmadan alınan puanlar açısından kullanım süresi 0-2 saat olanların ortalamaları (4.13), 3-6 saat olanların ortalamaları (4.67), 7 ve üzeri saat olanların ortalamaları (4.09) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan saplantılı bağlanmadan alınan puanlar açısından kullanım süresine göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=9.751$, $p<.001$). Saplantılı bağlanmadan alınan puanlar açısından kullanım süresi 0-2 saat olanların ortalamaları (3.54), 3-6 saat olanların ortalamaları (4.02), 7 ve üzeri saat olanların ortalamaları (3.35) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından kullanım süresine göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=6.015$, $p<.005$). Kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından kullanım süresi 0-2 saat olanların ortalamaları (4.27), 3-6 saat olanların ortalamaları (4.72), 7 ve üzeri saat olanların ortalamaları (4.22) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde bütün boyutlarda farkı 3-6 saat kullananların oluşturduğu görölmüştür.

Ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin puanlarının internet kullanım süresine göre Anova sonuçları tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. İnternet kullanım süresi değişkenine göre ergenlerin iletişim becerilerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	Kullanım süresi	$\bar{X}$	ss	n	f	p
Zihinsel	0-2 saat	2.31	0.43	273	29.702	.000
	3-6 saat	2.65	0.37	124		
	7 ve üzeri saat	2.51	0.49	24		
Davranışsal	0-2 saat	2.30	0.45	273	12.871	.000
	3-6 saat	2.48	0.43	124		
	7 ve üzeri saat	2.69	0.64	24		
Duygusal	0-2 saat	2.60	0.47	273	7.955	.000
	3-6 saat	2.77	0.38	124		
	7 ve üzeri saat	2.80	0.35	24		

Tablo 13 incelendiğinde, iletişim becerileri alt boyutlarından olan zihinselden puanlar açısından kullanım süresine göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=29.702$ $p<.001$). Zihinselden alınan puanlar açısından kullanım süresi 0-2 saat olanların ortalamaları (2.31), 3-6 saat olanların ortalamaları (2.65), 7 ve üzeri saat olanların ortalamaları (2.51) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testine göre farklılığı interneti 0-2 saat kullananlar oluşturmuştur. İletişim becerileri alt boyutlarından olan davranışsaldan puanlar açısından kullanım süresine göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=12.871$, $p<.001$). Davranışsaldan alınan puanlar açısından kullanım süresi 0-2 saat olanların ortalamaları (2.30), 3-6 saat olanların ortalamaları (2.48), 7 ve üzeri saat olanların ortalamaları (2.69) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testine göre farklılığı interneti 0-2 saat kullananlar oluşturmuştur. İletişim becerileri alt boyutlarından olan duygusaldan puanlar açısından kullanım süresine göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(2-418)}=7.955$ $p<.001$). Duygusaldan alınan puanlar açısından kullanım süresi 0-2 saat olanların ortalamaları (2.60), 3-6 saat olanların ortalamaları (2.77), 7 ve üzeri saat olanların ortalamaları (2.80) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testine göre farklılığı interneti 0-2 saat kullananlar ve 0-3 saat kullananlar oluşturmuştur.

4.6. “Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları internet kullanım amacı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular

Ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin puanların internet kullanım amaçlarına göre Anova sonuçları tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. İnternet kullanım amacı değişkenine göre ergenlerin bağlanma stilleri ilişkin Anova sonuçları

Bağlanma Stilleri	Kullanım amacı	$\bar{X}$	ss	n	f	p
Güvenli	Eğitim, bilgi, araştırma, haber	4.48	0.97	103	1.780	.150
	İletişim, e-posta, tanışma, sohbet	4.79	1.09	76		
	Oyun, eğlence, alışveriş,e-banka	4.82	1.30	105		
	Zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma	4.75	1.24	136		
Korkulu	Eğitim, bilgi, araştırma, haber	4.19	1.04	103	.640	.590
	İletişim, e-posta, tanışma, sohbet	4.38	0.82	76		
	Oyun, eğlence, alışveriş,e-banka	4.35	0.93	105		
	Zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma	4.28	1.20	136		
Saplantılı	Eğitim, bilgi, araştırma, haber	3.63	1.25	103	6.362	.000
	İletişim, e-posta, tanışma, sohbet	3.42	0.94	76		
	Oyun, eğlence, alışveriş,e-banka	4.05	0.90	105		
	Zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma	3.56	1.10	136		

Kayıtsız	Eğitim, bilgi, araştırma, haber	4.56	1.16	103	4.120	.007
	İletişim, e-posta, tanışma, sohbet	3.97	1.02	76		
	Oyun, eğlence, alışveriş, e-banka	4.54	1.08	105		
	Zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma	4.40	1.48	136		

Tablo 14 incelendiğinde, bağlanma stilleri alt boyutlarından olan saplantılı bağlanmadan alınan puanlar açısından internet kullanım amacına göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-416)}=6.362$, $p<.001$). Saplantılı bağlanmadan alınan puanlar açısından internet kullanım amacı eğitim, bilgi, araştırma, haber olanların ortalamaları (3.63), iletişim, e-posta, tanışma, sohbet olanların ortalamaları (3.42), oyun, eğlence, alışveriş, e-banka olanların ortalamaları (4.05), zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma olanların ortalamaları (3.56) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde farkı interneti oyun, eğlence, alışveriş amacıyla kullanan gençlerin yarattığı görülmüştür. Bağlanma stilleri alt boyutlarından olan kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından internet kullanım amacına göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-416)}=4.120$, $p<.05$). Kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından internet kullanım amacı eğitim, bilgi, araştırma, haber olanların ortalamaları (4.56), iletişim, e-posta, tanışma, sohbet olanların ortalamaları (3.97), oyun, eğlence, alışveriş, e-banka olanların ortalamaları (4.54), zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma olanların ortalamaları (4.40) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde farkı interneti iletişim, sohbet, tanışma amaçlı kullananlarla interneti zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma amaçlı kullanan gençlerin yarattığı gözlenmiştir.

Ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin puanların internet kullanım amaçlarına göre Anova sonuçları tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. İnternet kullanım amacı değişkenine göre ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin Anova sonuçları

İletişim Becerileri	Kullanım amacı	$\bar{X}$	ss	n	f	p
Zihinsel	Eğitim, bilgi, araştırma, haber	2.19	0.43	103	17.996	.000
	İletişim, e-posta, tanışma, sohbet	2.51	0.36	76		
	Oyun, eğlence, alışveriş,e-banka	2.59	0.48	105		
	Zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma	2.41	0.38	136		
Davranışsal	Eğitim, bilgi, araştırma, haber	2.16	0.45	103	12.987	.000
	İletişim, e-posta, tanışma, sohbet	2.36	0.38	76		
	Oyun, eğlence, alışveriş,e-banka	2.54	0.54	105		
	Zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma	2.41	0.41	136		
Duygusal	Eğitim, bilgi, araştırma, haber	2.44	0.48	103	19.805	.000
	İletişim, e-posta, tanışma, sohbet	2.53	0.33	76		
	Oyun, eğlence, alışveriş,e-banka	2.82	0.46	105		
	Zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma	2.77	0.39	136		

Tablo 15 incelendiğinde, iletişim becerileri alt boyutlarından olan zihinselden alınan puanlar açısından internet kullanım amacına göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-416)}=17.996$, $p<.001$). Zihinselden alınan puanlar açısından internet kullanım amacı eğitim, bilgi, araştırma, haber olanların ortalamaları (2.19), iletişim, e-posta, tanışma, sohbet olanların ortalamaları (2.51), oyun, eğlence, alışveriş, e-banka olanların ortalamaları (2.59), zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma olanların ortalamaları (2.41)

arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İletişim becerileri alt boyutlarından olan davranışsaldan alınan puanlar açısından internet kullanım amacına göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-416)}=12.987$, $p<.001$). Davranışsaldan alınan puanlar açısından internet kullanım amacı eğitim, bilgi, araştırma, haber olanların ortalamaları (2.16), iletişim, e-posta, tanışma, sohbet olanların ortalamaları (2.36), oyun, eğlence, alışveriş, e-banka olanların ortalamaları (2.54), zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma olanların ortalamaları (2.41) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İletişim becerileri alt boyutlarından olan duygusaldan alınan puanlar açısından internet kullanım amacına göre anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(3-416)}=6.362$, $p<.001$). Duygusaldan alınan puanlar açısından internet kullanım amacı eğitim, bilgi, araştırma, haber olanların ortalamaları (2.44), iletişim, e-posta, tanışma, sohbet olanların ortalamaları (2.53), oyun, eğlence, alışveriş, e-banka olanların ortalamaları (2.82), zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma olanların ortalamaları (2.77) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. TUKEY testi incelendiğinde, her üç boyutta da farkı interneti eğitim, bilgi, araştırma, haber amaçlı kullananların oluşturduğu gözlenmiştir.

4.7. Bağlanma stillerinden alınan puanlar *zihinsel* iletişim becerisi puanlarını yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulgular

İletişim becerilerinden zihinsel yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. İletişim Becerilerinden Zihinsel Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

	Standart					İkili	Kısmi
Değişken	B	Hata _B	β	t	p	r	r
Sabit	1.965	.112		17.588	.000		
Güvenli	-.025	.019	-.065	-1.306	.192	-.064	-.060
Korkulu	.059	.024	.135	2.462	.014	.120	.114
Saplantılı	.136	.024	.330	5.765	.000	.271	.266
Kayıtsız	-.039	.021	-.110	-1.857	.064	-.090	-.086
$R = .33$		$R^2 = .11$					
$F_{(4, 418)} = 12.657 \quad p = .000$							

Tablo 16’da görüldüğü gibi lise öğrencilerinin iletişim becerilerinden zihinsel ile bağlanma stilleri alt boyutları puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($R=.33$, $R^2=.11$, $F_{(4, 418)}=.12.557$, $p<.001$). Bağlanma stilleri alt boyutlarının birlikte iletişim becerilerinden zihinsel değişkenine ilişkin gözlenen toplam varyansın % 11’ini açıkladığı görülmektedir.

4.8. Bağlanma stillerinden alınan puanlar *davranışsal* iletişim becerisi puanlarını yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulgular

İletişim becerilerinden davranışsalı yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. İletişim Becerilerinden Davranışsalın Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	Standart			t	p	İkili	Kısmi
	B	Hata B	β			r	r
Sabit	1.998	.117		17.020	.000		
Güvenli	.049	.020	.122	2.458	.014	.119	.113
Korkulu	-.072	.025	-.158	-2.901	.004	-.140	-.133
Saplantılı	.161	.025	.370	6.515	.000	.304	.298
Kayıtsız	-.031	.022	-.081	-1.381	.168	-.067	-.063
$R = .35 \quad R^2 = .12$							
$F_{(4, 418)} = 14.640 \quad p = .000$							

Tablo 17’de görüldüğü gibi lise öğrencilerinin iletişim becerilerinden davranışsal ile bağlanma stilleri alt boyutları puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($R=.35$, $R^2=.12$, $F_{(4, 418)}=.14.640$, $p<.001$). Bağlanma stilleri alt boyutlarının birlikte iletişim becerilerinden davranışsal değişkenine ilişkin gözlenen toplam varyansın % 12’sini açıkladığı görülmektedir.

4.9. Bağlanma stillerinden alınan puanlar *duygusal* iletişim becerisi puanlarını yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulgular

İletişim becerilerinden duygusalı yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. İletişim Becerilerinden Duygusalın Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	Standart			T	p	İkili	Kısmi
	B	Hata _B	β			r	r
Sabit	2.319	.114		20.369	.000		
Güvenli	.021	.019	.056	1.098	.273	.054	.051
Korkulu	-.034	.024	-.079	-1.415	.158	-.069	-.066
Saplantılı	.137	.024	.330	5.694	.000	.268	.266
Kayıtsız	-.026	.022	-.071	-1.192	.234	-.058	-.056
$R = .30 \quad R^2 = .09$							
$F_{(4, 418)} = 9.968 \quad p = .000$							

Tablo 18’de görüldüğü gibi lise öğrencilerinin iletişim becerilerinden duygusal ile bağlanma stilleri alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($R=.30$, $R^2=.09$, $F_{(4, 418)}=.9.968$, $p<.001$). Bağlanma stilleri alt boyutlarının birlikte iletişim becerilerinden duygusal değişkenine ilişkin gözlenen toplam varyansın % 9’ unu açıkladığı görülmektedir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanların; cinsiyet, yaş, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, internet kullanım süresi ve internet kullanım amacına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular tartışılıp yorumlanmıştır.

5.1. “Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *cinsiyet* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu

Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, korkulu ve kayıtsız bağlanma alt boyutlarında anlamlı fark çıkmıştır ve kızların erkeklere göre daha fazla korkulu ve kayıtsız bağlandığı görülmüştür.

Yılmaz, 2007’de yaptığı araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha güvenli bağlanma stiline sahip olduklarını; kız öğrencilerin ise erkek öğrencilere göre daha korkulu bağlanma stiline sahip oldukları sonucunu bulmuştur. Yapılan çeşitli araştırmalar da bulguları destekler niteliktedir (Saymaz, 2003; Morsünbül, 2005).

Sümer ve Güngör, 1999’ da Türk örneklem üzerinde yaptıkları çalışmada erkeklerin kızlardan daha yüksek düzeyde kayıtsız bağlandıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Çelik de 2006’ da yaptığı çalışmada kızların erkeklere oranla korkulu bağlanma stilinden daha yüksek puanlar aldığını bulmuştur.

Onur’un 2006’da yaptığı araştırma sonucunda korkulu bağlanma, saplantılı bağlanma ve kaygılı bağlanma boyutlarında kız ergenlerin erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldıklarını sonucuna ulaşmıştır.

Bartholomew ve Horowitz'in (1991) yaptığı çalışmada kadınların korkulu stilden erkeklere oranla yüksek puan almaları ve güvenli bağlanmada erkeklerin kadınlara oranla yüksek puanlar almaları genel literatürle ve yapmış olduğumuz çalışmayla paralellik göstermektedir.

Bu durum, Türk kültüründe erkeklerin aileleri ve toplum tarafından cesaretlendirici, özgüvenli yaklaşımla büyütülürken, kızların hayata karşı temkinli olmaları konusunda uyarı nitelikli yaklaşımlarla yetiştirilmesiyle açıklanabilir.

Aile ve toplumda erkek çocuktan kendine güvenmesi, kendi ayakları üzerinde durması ve başarılı olması beklenir. Kızlardan ise başarı ve kendine güven değil; uyum, itaat ve sorumlulukların yerine getirilmesi beklenmektedir (Kağıtçıbaşı, 2000).

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, davranışsal ve duygusal alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiş ve erkeklerin kızlara oranla daha fazla davranışsal ve duygusal iletişim kurduğu görülmüştür.

Erözkan ve Yılmaz'ın (2006) üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerine yönelik yaptıkları araştırmada, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok davranışsal düzeyde, kız öğrencilerin ise erkek öğrencilere göre daha çok duygusal düzeyde iletişim becerilerine sahip oldukları bulunmuştur.

5.2. “Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu

Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar yaş değişkenine göre incelendiğinde, korkulu ve saplantılı bağlanma alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiş ve post hoc testi incelendiğinde korkulu bağlanmada 15 yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlar 16 yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlara göre anlamlı düzeyde yüksek; saplantılı bağlanmada 17+ yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlar 16 yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlara göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Keskin'in 2007'de yaptığı çalışmada, ergenin yaşına göre İlişki Ölçekleri Anketinden alınan puanlar değerlendirilmiş, ölçeğin korkulu bağlanma ve kayıtsız bağlanma alt boyutlarında gruplar arasında farklılıklar olduğu gözlenmiştir. 15 yaşındaki ergenlerin daha fazla korkulu bağlanma geliştirdikleri yaş ilerledikçe korkulu bağlanmanın azaldığı saptanmıştır. Berman ve arkadaşlarının (2006), ergenlerin bağlanma stilleri üzerine yaptığı çalışmada da bu bulgulara benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Onur, 2006'da yaptığı çalışmada liseli ergenlerin bağlanma stillerinin yaş gruplarına göre farklılaştığını bulmuştur. Onur'un çalışmasında Güvenli bağlanma alt boyutunda yaş gruplarına göre anlamlı bir fark yokken; korkulu bağlanma alt boyutunda 18 yaş ve üstü lehine; saplantılı ve kayıtsız alt boyutlarında da yine 18 yaş ve üstü lehine anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Bu sonuç bizim saplantılı bağlanmayla ilgili bulgularımızla paralellik göstermektedir.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar yaş değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel, duygusal ve davranışsal alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiş ve her üç boyutta da 17+ yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlar 16 yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlara göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Steinberg, (2007) ergenlikte bireyin özellikle ailesiyle olan yakın ilişkilerindeki değişimleri duygusal özerklik kavramıyla açıklamış ve ergenliğin sonlarına doğru gençlerin duygusal özerkliklerini kazanmalarıyla, duygusal yaklaşımları daha çok kullandıklarını belirtmiştir. Ayrıca ergenlerin bağımsız kararlar alma ve bunlara uyma kapasitesini davranışsal özerklik kavramıyla açıklayan Steinberg, ergenin bilişsel gelişimler yaşayarak karar verme becerilerinin geliştiğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında, iletişim, karar verme gibi becerilerin lisenin son yıllarında ve yetişkinliğe doğru kazançlarla yıllar boyunca geliştiğini de belirtmiştir.

5.3. “Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *anne eğitim durumu* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu

Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar anne eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, korkulu, saplantılı ve kayıtsız alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiş ve annesi ortaokul mezunu olan gençlerin korkulu bağlanma alt ölçeğinden aldığı puanlar anlamlı bir biçimde yüksektir. Saplantılı bağlanma alt ölçeğinde annesi üniversite mezunu ve lise mezunu olan gençlerin puanları anlamlı düzeyde yüksektir. Kayıtsız bağlanma alt ölçeğinde ise anlamlı fark annesi üniversite mezunu olanlarla annesi okuryazar olmayan ya da ilkokul mezunu olan gençler arasında (üniversite mezunu olanların lehine) görülmüştür.

Onur, 2006’da yaptığı çalışmada, liseli ergenlerin bağlanma stillerinin annelerinin eğitim düzeyine göre farklılaştığını bulmuştur.

Bizim bulgularımızdan farklı olarak Yılmaz, (2007) yaptığı araştırmada, anne eğitim düzeyine göre yapılan karşılaştırmada annesi okur-yazar olan bireylerin daha güvenli bağlanma stiline sahip olduklarını bulmuştur.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar anne eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel alt boyutunda anlamlı fark gözlenmiş ve annesi ortaokul mezunu olan gençlerin aldığı puanlar anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

Altıntaş, (2006) yaptığı çalışma annelerinin eğitim durumları farklı liseli ergenlerin iletişim becerilerini araştırmış ve araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre anneleri ilkokul mezunu olanlarla anneleri üniversite mezunu olanlar arasında anneleri ilkokul mezunu olanların lehine, ayrıca anneleri lise mezunu olanlarla anneleri üniversite mezunu olanlar arasında anneleri lise mezunu olanların lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Bu konuda yapılan araştırmalara bakıldığında Korkut (1996a), lise öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerinde bazı değişkenlerin etkilerini incelediği

araştırmasında annenin eğitim durumunun lise öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerinde önemli bir fark meydana getirmediğini ortaya koymuştur.

Ayrıca İlaslan (2001), ortaöğretim öğrencilerinin bazı özlük niteliklerinin ve baskın ben durumlarının iletişim becerileri ile ilişkisini incelediği araştırmasında öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinin, anne eğitim durumuna göre farklılaştığını ortaya koymuştur.

Bu çalışmada annesi ortaokul mezunu olan liseli ergenlerin zihinsel boyutta en yüksek iletişim beceri düzeyine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu bulguya göre liseli ergenlerin aldıkları eğitim sayesinde, annelerinin eğitim seviyesinin düşüklüğünden etkilene derecesini en aza indirdiği söylenebilir. Öğrencilerin kendilerinin eğitim seviyelerinin yükselmesi, okulda bazı beceriler kazanmış olması, öğrencilerin sahip olduğu iletişim becerilerine katkı yapmış olabilir. Diğer bir sebebi de, annenin eğitim seviyesi düşük bile olsa, gelişen teknoloji ve basın yayın araçları yardımıyla annenin tutum ve davranışlarında değişme olmuş olabilir.

5.4. “Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *baba eğitim durumu* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu

Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiştir ve bütün bağlanma boyutlarında anlamlı fark babası okuryazar değil ya da ilkokul mezunu olanlarla babası üniversite mezunu olanlar arasında üniversite mezunları lehine gözlenmiştir.

Yılmaz, 2007’de yaptığı çalışmada babası okur-yazar olan bireylerin daha korkulu bağlandıklarını bulmuştur. Onur, 2006’da yaptığı çalışmada liseli ergenlerin bağlanma stillerinin babanın eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaştığını bulmuştur.

Çelik, 2006’da yaptığı araştırma doğrultusunda elde ettiği bulgularda, baba eğitim değişkenine göre sadece güvenli bağlanma tarzının farklılaştığı (babaları okur-

yazar olmayan grup ile lise ve üniversite ve daha üstü düzeyinde eğitim almış olan grup arasında) ortaya koymuştur.

Bağlanma, dinamik bir yapı olup, bu yapı gelişim süreci içinde, süratli bir şekilde bakım veren kişinin dışında başkalarına da (önemli diğerleri) yöneltildiği kabul edilmektedir. Bağlanma teorisine göre ilk başta bakım veren kişi ile kurulan bağlanma ilişkisi, daha sonra ikincil bakıcılara yani genellikle babaya ya da kardeşlere yönlendirilir (Harvey and Bryd, 2000). Baba ve çocuk ilişkisini araştıran araştırmalar, babaların çocuklarıyla annelerden daha farklı biçimde ilişki kurduğunu ortaya koymuştur. Annelere kıyasla babalar, çocukları ile birlikte olduğu sürenin daha büyük bir oranını oyunla geçirmekte, oynarken çocukları ile yakın fiziksel temas kurarak çocuklarını daha fazla uyarmaktadırlar (Hortaçsu, 2003). Bundan hareketle tıpkı anneler gibi babaların da duyarlı bir şekilde çocuğa bakım sağlamaları, onunla fiziksel teması da yakın tutarak ilgilenmeleri, duygu alışverişinde bulunmaları güvenli bağlanma ilişkisinin gelişimi için oldukça önemli bir unsurdur ve bu etki, babaların çocukları ile geçirdiği zaman arttıkça fazlalaşır (Koçak, 2004).

Keskin, (2007), yaptığı çalışmada babanın eğitim durumu ile çocuğun bağlanma stili arasında ilişki olduğu, babanın eğitim düzeyi yükseldikçe ergende güvenli bağlanmanın arttığını saptamıştır. Bu bulgu bizim bulduğumuz sonuçla paralellik göstermektedir.

Baba ve anne çocuğun yaşantısında farklı alanlarda önemli rollere sahiptirler. Son yıllarda çocuğun gelişiminde, babanın da anne kadar etkili ve önemli bir ebeveyn olduğu belirtilmektedir. Bağlanma çocuğun gelişiminde önemli bir yer tutar ve babaların da bebekleriyle bir bağlanma ilişkisi yaşadığını ve bu ilişkinin bebeklerin gelişimi üzerinde önemli rol oynadığını belirten araştırma bulguları da her geçen gün artmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2002). Babaların çocukları ile etkin bir yaşam paylaşımı içinde olmaları çocuğun güvenli bağlanma ile ilişkili olan analitik düşünce yapısını, zekasını, sözel becerisini ve akademik başarısını da olumlu yönde etkilemektedir. Baba sıklıkla kendini çocuğun bakımından öte sosyal aktivitelerine adanmıştır. Çocuğun sosyallik yönünün kuvvetlendirilmesi dışında, bağımsızlık kazanma, itaat etme ve samimi olma gibi sosyal davranışların da baba tarafından çocuğa kazandırıldığı saptanmıştır (Anlıak, 2004).

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel, davranışsal ve duygusal alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiştir ve bütün alt boyutlarda farklılığı babası ortaokul mezunu olanlarla (ortaokul mezunu olanlar lehine) babası lise mezunu olanlar oluşturmuştur.

Yılmaz'ın (2007) yaptığı çalışmada baba eğitim düzeylerine göre yapılan karşılaştırmada babası üniversite düzeyinde öğrenim görmüş olan bireylerin daha çok bilişsel düzeyde, babası okuryazar olan bireylerin ise daha çok duygusal iletişim becerilerine sahip oldukları bulunmuştur. Babanın eğitim düzeyinin yükseldikçe çocuğuna yönelik davranışlarında bir model oluşturması bakımından daha çok empatik becerileri; duygu ve düşüncelerin anlatılmasında gerekli olan dinleme becerilerini içeren bilişsel iletişim becerisine sahip olmalarının; babanın eğitim düzeyi düştükçe daha çok sözsüz iletişimin hakim olduğu duygusal iletişim becerisi geliştirmelerinin muhtemel olduğu söylenebilir.

Altıntaş, (2006) yaptığı çalışmada babalarının eğitim durumları farklı liseli ergenlerin iletişim becerileri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırmış ve elde edilen bulgulara göre babalarının eğitim durumları farklı liseli ergenlerin iletişim beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulmamıştır. Konu ile ilgili daha önce yapılan araştırmalara bakıldığında İlaslan (2001), ortaöğretim öğrencilerinin bazı özlük niteliklerinin ve baskın ben durumlarının iletişim becerileri ile ilişkisini incelediği araştırmasında öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinin, baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Bu araştırma bulgusunun Altıntaş'ın bulgularıyla tutarlı olduğu söylenebilir. Ancak bu bulgular bizim bulgularımızla uyuşmamaktadır.

5.5. “Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *internet kullanım süresi* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu

Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar internet kullanım süresi değişkenine göre incelendiğinde, güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız alt boyutlarında

anlamlı fark gözlenmiştir ve bütün boyutlarda farkı ve en yüksek puanı interneti 3-6 saat kullananlar oluşturmuştur.

Literatürde bu ilişkiye dair yapılmış çalışma bulunmamaktadır. Buna karşın saplantılı ve kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerin interneti 3-6 saat arasında yüksek bir oranla kullanmaları beklenen bir durumken, güvenli bağlanan ve korkulu bağlanan bireylerin internete günlük olarak bu kadar uzun bağlanmaları beklenmedik bir sonuçtur.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar internet kullanım süresi değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel, davranışsal ve duygusal alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiştir ve zihinselde ve davranışsalda anlamlı farklı düşük ortalamayla interneti 0-2 saat kullananlar oluştururken, duygusalda farklılık interneti 0-2 saat arası kullananlar ve 3-6 arasında gerçekleşmiştir ve en yüksek ortalamayı interneti günde 7 saat ve üzeri kullananlar almıştır.

Zihinsel ve davranışsal iletişim becerisine sahip insanların somut, gözle görülen olgulara ilgilerinin daha yoğun olması beklenir. Bu durum zihinsel ve davranışsal iletişim becerisi kullanan gençlerin interneti düşük oranda kullanmalarını açıklayabilir.

Duygusal iletişim becerisine sahip bireyler daha soyut düşünebilen insanlardır ve interneti daha rahat benimseyip kabul edebilmeleri beklenen bir durumdur. Duygusal iletişim kuran insanların interneti yüksek oranda kullanmaları bununla kısmen açıklanabilir.

5.6. “Ergenlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerilerine ilişkin puanları *internet kullanım amacı* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt probleminin ilişkin bulguların tartışması ve yorumu

Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar internet kullanım amacı değişkenine göre incelendiğinde, saplantılı ve kayıtsız alt boyutlarında anlamlı fark gözlemiştir ve saplantılı bağlanma alt boyutunda interneti oyun, eğlence, alışveriş amacıyla kullanan gençlerin fark yarattığı ve puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Kayıtsız bağlanma alt boyutunda interneti iletişim, sohbet, tanışma

amaçlı kullananlarla interneti zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma amaçlı kullanan gençlerin fark yarattığı gözlenmiştir ve iletişim, sohbet, tanışma amaçlı kullanan gençlerin ortalama puanları anlamlı düzeyde yüksektir.

İlgili literatürde bu konuda yapılmış çalışma bulunmamasına karşın, Ofcom (2008)'un sosyal ağlara ilişkin yaptığı bir araştırmada da bireylerin sosyal ağları öncelikli olarak görüştükleri arkadaşları ile iletişimde olmak, daha sonra eski arkadaşlarını bulmak ve iletişime geçmek, bunun ardından farklı insanlarla iletişime geçerek mesajlaşmak, arkadaşlarının arkadaşlarıyla tanışmak ve yeni arkadaşlıklar kurmak amacıyla kullandığı ifade edilmiştir.

Selwyn (2007), öğrencilerin Facebook'u eğitsel kullanımları üzerine yaptığı araştırmadaki öğrencilerin günlük yaşamlarının bir parçası haline gelen Facebook'u kullanım süreçlerinde, akademik bilgi alışverişi, deneyim ve anıların paylaşılması, çeşitli karikatür, resim, video paylaşımı gibi eğitsel temalar içeren etkinliklerin yer aldığı bulgusuna erişmiştir.

İnternette oyun ve alışveriş son yıllarda bağımlılık yaratan olgular olmalarıyla dikkat çekmektedirler. Aynı şekilde sosyal paylaşım sitelerinde iletişim ve eğlence de dikkate değer şekilde gençlerin ilgilerini çekmekte ve zamanlarını almaktadır. Bu durumun ışığında saplantılı bağlanmaya sahip gençlerin bağımlılık yaratan olgulara ilgisinin yüksek olması beklenen bir durumdur.

Kayıtsız bağlanan bireylerin insanlarla bağ kurarken netliği, sabitliği, bağlayıcılığı olmayan bir ortam olarak interneti seçmeleri beklenen bir durumdur. Ayrıca insanlarla iletişim kurarken de bu aracı kullanmaları bağlanma şekilleriyle paralellik göstermektedir.

Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar internet kullanım amacı değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel, davranışsal ve duygusal alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiştir ve farkı interneti eğitim, bilgi, araştırma, haber amaçlı kullananlar oluşturmaktadır.

Literatürde bu konuyla ilgili bir çalışma olmamakla birlikte, bu durum internetin hayatın her alanında kullanılmaya başlaması ve bütün iletişim tarzlarından insanlara hitap edebilmesiyle kısmen açıklanabilir. İnterneti eğitim amaçlı, bilgi edinme amaçlı, araştırma ve haber amaçlı kullanan bireyler zihinsel iletişimi ağırlıklı olarak kullanabildiği gibi, davranışsal iletişimi de kullanabilirler.

5.7. Bağlanma stilleri alt ölçekleri iletişim becerilerinden *zihinsel* alt ölçeğini yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu

Regresyon modeline dahil olan bağlanma stilleri alt ölçekleri puanları iletişim becerilerinden zihinsel %11' ini açıklamaktadır. Ayrıca modele giren değişkenler tek tek ele alındığında iletişim becerilerinden zihinsel ile saplantılı bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, saplantılı bağlanma puanları arttıkça zihinsel iletişim puanları da artmaktadır.

Erözkan'ın 2009'da yapmış olduğu çalışmada, bağlanma stilleri, iletişim becerileri ve problem çözme becerilerinin kişilerarası ilişki tarzlarının önemli yordayıcıları oldukları görülmektedir.

5.8. Bağlanma stilleri alt ölçekleri iletişim becerilerinden *davranışsal* alt ölçeğini yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu

Regresyon modeline dahil olan bağlanma stilleri alt ölçekleri puanları iletişim becerilerinden davranışsal %12' sini açıklamaktadır. Ayrıca modele giren değişkenler tek tek ele alındığında iletişim becerilerinden davranışsal ile güvenli bağlanma ve saplantılı bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, korkulu bağlanma arasında ise negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, güvenli bağlanma ve saplantılı bağlanma puanları arttıkça davranışsal iletişim puanları da artmakta; korkulu bağlanma puanları arttıkça davranışsal iletişim puanları azalmaktadır.

Güvenli bağlanma stili, kişi kendisini sevmeye değer olduğunu, başkalarının da kabul edici ve destekleyici olduğunun düşünür, ilişkilerinde güvenli ve rahattırlar. Kayıtsız bağlanma stiline ise bununla tezat bir yapı vardır. (Sümer ve Güngör, 1999b).

Bowlby (1969, s.222) insanın sosyal bir varlık olması bağlamında iletişim kurma, kabul görme, bağlanma arasındaki ilişkiyi görme arzusunda olduğunu vurgulamakta ve bütün bu unsurların kişilerarası ilişkilerle gerçekleşebileceğini belirtmektedirler.

Broder (2001), Erdoğan (2002), LaFollette (1996), Rusbult ve diğ. (1991), Strough ve diğ. (2003) ve Wright'ın (1999) yapmış oldukları çalışmalarda da, bağlanma stilleri, iletişim becerileri ve problem çözme becerileri gibi değişkenler arasında anlamlı ilişkilerin olduğu belirtilmiştir. Bu bulgular araştırmamızın bulguları ile paralellik göstermektedir.

5.9. Bağlanma stilleri alt ölçekleri iletişim becerilerinden *duygusal* alt ölçeğini yordamakta mıdır? alt problemine ilişkin bulguların tartışması ve yorumu

Regresyon modeline dahil olan bağlanma stilleri alt ölçekleri puanları iletişim becerilerinden duygusalın %9'unu açıklamaktadır. Ayrıca modele giren değişkenler tek tek ele alındığında iletişim becerilerinden duygusal ile saplantılı bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, saplantılı bağlanma puanları arttıkça duygusal iletişim puanları da artmaktadır.

Jones (2005) bağlanma stillerinin duygusal iletişim becerileri için söz konusu olan değerleri ve kişi merkezli sözselsel rahatlığın değerlendirmelerini nasıl etkilediğini incelemiştir. Elde edilen sonuçlar göstermiştir ki kaçınanlar duygusal iletişim becerilerini kaçınmacı olmayanlardan daha önemli olarak görmektedirler. Kayıtsız bağlananlar ve saplantılı bağlananlar düşük kişi-merkezli rahatlatıcı mesajları güvenli ve korkulularda daha fazla rahatlatıcı olarak görmektedirler.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, ergenlerde bağlanma stilleri, internet sosyal iletişim ağlarının kullanımı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla ve bu ölçülen özelliklerin cinsiyet, yaş, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, internet kullanım süresi ve internet kullanım amacı düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu bölümde bu araştırmanın bulgularına göre aşağıdaki sonuçlar ve öneriler sunulmuştur.

6.1. Sonuçlar

1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuçlar

a) Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, kızların erkeklere oranla daha fazla korkulu ve kayıtsız bağlanma stiline sahip oldukları söylenebilir.

b) Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, erkeklerin kızlara oranla daha fazla davranışsal ve duygusal iletişim kurduğu görülmüştür.

2. Yaş Değişkenine İlişkin Sonuçlar

a) Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar yaş değişkenine göre incelendiğinde, korkulu bağlanmada 15 yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlar 16 yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlara göre anlamlı düzeyde yüksek; saplantılı bağlanmada 17+ yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlar 16 yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlara göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

b) Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar yaş değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel, duygusal ve davranışsal alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiş ve her üç boyutta da 17+ yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlar 16 yaşındaki ergenlerin aldıkları puanlara göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

3. Anne Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçlar

a) Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar anne eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, annesi ortaokul mezunu olan gençlerin korkulu bağlanma alt ölçeğinden aldığı puanlar anlamlı bir biçimde yüksektir. Saplantılı bağlanma alt ölçeğinde annesi üniversite mezunu ve lise mezunu olan gençlerin puanları anlamlı düzeyde yüksektir. Kayıtsız bağlanma alt ölçeğinde ise anlamlı fark annesi üniversite mezunu olanlarla annesi okuryazar olmayan ya da ilkokul mezunu olan gençler arasında görülmüştür.

b) Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar anne eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel alt boyutunda anlamlı fark gözlenmiş ve annesi ortaokul mezunu olan gençlerin aldığı puanlar anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

4. Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçlar

a) Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiştir ve bütün bağlanma boyutlarında anlamlı fark babası okuryazar değil ya da ilkokul mezunu olanlarla babası üniversite mezunu olanlarda gözlenmiştir.

b)Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel, davranışsal ve duygusal alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiştir ve bütün alt boyutlarda farklılığı babası ortaokul mezunu olanlarla (ortaokul mezunu olanlar lehine) babası lise mezunu olanlar oluşturmuştur.

5. İnternet Kullanım Süresi Değişkenine İlişkin Sonuçlar

a) Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar internet kullanım süresi değişkenine göre incelendiğinde, güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiştir ve bütün boyutlarda farkı ve en yüksek puanı interneti 3-6 saat kullananlar oluşturmuştur.

b)Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar internet kullanım süresi değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel ve davranışsalda anlamlı farklı düşük ortalama ile interneti 0-2 saat kullananlar oluştururken, duygusalda farklılık interneti 0-2 saat arası kullananlar ve 3-6 arasında gerçekleşmiştir ve en yüksek ortalama ile interneti günde 7 saat ve üzeri kullananlar almıştır.

6. İnternet Kullanım Amacı Değişkenine İlişkin Sonuçlar

a) Ergenlerin bağlanma stillerinden aldıkları puanlar internet kullanım amacı değişkenine göre incelendiğinde, saplantılı bağlanma alt boyutunda interneti oyun, eğlence, alışveriş amacıyla kullanan gençlerin fark yarattığı ve puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Kayıtsız bağlanma alt boyutunda interneti iletişim, sohbet, tanışma amaçlı kullananlarla interneti zaman geçirme, sorunlardan uzaklaşma amaçlı kullanan gençlerin fark yarattığı gözlenmiştir ve iletişim, sohbet, tanışma amaçlı kullanan gençlerin ortalama puanları anlamlı düzeyde yüksektir.

b)Ergenlerin iletişim becerilerinden aldıkları puanlar internet kullanım amacı değişkenine göre incelendiğinde, zihinsel, davranışsal ve duygusal alt boyutlarında anlamlı fark gözlenmiştir ve farkı interneti eğitim, bilgi, araştırma, haber amaçlı kullananlar oluşturmaktadır.

7. Lise öğrencilerinin iletişim becerilerinden zihinsel ile bağlanma stilleri alt boyutları puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bağlanma stilleri alt boyutlarının birlikte iletişim becerilerinden zihinsel değişkenine ilişkin gözlenen toplam varyansın % 11'ini açıkladığı görülmektedir.

8. Lise öğrencilerinin iletişim becerilerinden davranışsal ile bağlanma stilleri alt boyutları puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bağlanma stilleri alt boyutlarının birlikte iletişim becerilerinden davranışsal değişkenine ilişkin gözlenen toplam varyansın % 12'sini açıkladığı görülmektedir.

9. Lise öğrencilerinin iletişim becerilerinden duygusal ile bağlanma stilleri alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bağlanma stilleri alt boyutlarının birlikte

iletişim becerilerinden duygusal değişkenine ilişkin gözlenen toplam varyansın % 9'unu açıkladığı görülmektedir.

6.2.  neriler

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

1. Bu araştırma yalnızca Ankara ili ankaya ilçesinde bulunan liselerde gerçekleşmiştir. Araştırma farklı ilçelerde ve farklı şehirlerde yapılabilir. Böylece ulaşılan sonuçların genellenebilirliği yükselecektir.
2. Bu araştırma lise öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Benzer bir araştırma ilköğretim düzeyinde de gerçekleştirilebilir. Böylece  l len faktörlerin etkisi daha farklı yaşam döneminde de izlenmiş olur.
3. Araştırmadan elde edilen veriler güncel bir konu olan internet sosyal ağların kullanımı ve iletişim becerilerine ışık tuttuğundan; elde edilen bilgiler seminer ya da eğitimlerde rehber öğretmenlerle ya da ailelerle paylaşılabilir.
4. Bu araştırmada ana-baba tutumu, gelir düzeyi gibi değişkenler analize tabi tutulamamıştır. Daha sonra yapılan benzer çalışmalarda bu değişkenler incelenebilir.
5. Ülkemizde yapılan bu çalışma, aynı alanlarda başka ülkelerde yapılarak kültürel farklılıklar ya da benzerlikler ortaya konabilir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M., D., S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709-716.
- Alantar, Z., Maner, F. (2008). Bağlanma Kuramı Açısından Yeme Bozuklukları. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 9, 97-104.
- Allen, J., P., Moore, C., M., Kuperminc, G., Bell, K. (1998). Attachment and adolescent psychosocial functioning. *Child Development*; 69, 1406-1419.
- Allen, J., Land, D. (1999). *Attachment in adolescence*. New York: Guilford.
- Aloian, S., D. (2003). *The Impact of Relational Schema-Based Expectations on the Processing of Social Information*. Unpublished Doctoral Dissertation. Northern Illinois University: United States, Illinois.
- Altınay, D. (2001). *Psikodrama Grup Psikoterapisi El Kitabı*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Altıntaş, G. (2006). *Liseli ergenlerin kişilerarası iletişim becerileri ile akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ammaniti, M., Van Ijzendoorn, M. H., Speranza A. M., Tambelli, R., (2000). Internal Working Models Of Attachment During Late Childhood And Early Adolescence: An Exploration Of Stability And Change. *Attachment and Human Development*, 2 (3), 328-346.
- Anders, S. L., Tucker, J. S. (2000). Adult Attachment Style, Interpersonal Communication Competence and Social Support. *Personal Relations*, 7, 379-389.

Anlıak, Ş. (2004). Okulöncesi Dönemde Çocuğun Yaşamında Baba ve Erkek Öğretmenin Rolü ve Önemi, *Ege Eğitim Dergisi*, 5 (1), 19-26.

Arı, R. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Aydın, B. (2000). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. İstanbul: Atlas Yayınevi.

Barnes, J. (1954). Class and Committees in a Norwegian Island Parish. *Human Relations*, 7, 39-58.

Bartholomew, K. (1990). Avoidance of Intimacy: An Attachment Perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 147–178.

Bartholomew, K., Horowitz, L., M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a four Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226–244.

Baytak, A. (2010, 2-4 Aralık). *Netsosyal: Ağlara Takılan Sosyalliğimiz*. XV. Türkiye’de İnternet Konferansı’nda sunuldu, İstanbul.

Becker-Stoll, F., Delius, A., Scheitenberger, S. (2001). Adolescents' Nonverbal Emotional Expressions During Negotiation of a Disagreement With Their Mothers: An Attachment Approach. *International Journal of Behavioral Development*, 25 (4), 344-353

Berman, S., Weems, C., F., Rodriguez, E., T, Zamora, I., J. (2006). The Relation Between Identity Status and Romantic Attachment Style in Middle and Late Adolescence, *Journal of Adolescence*, October; 29(5), 737-748.

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1 Attachment*. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1988). Developmental psychiatry comes of age. *Am Journal of Psychiatry*; 145, 1-10.

Boyd, D. M., Ellison, N. B. (2007). Social ,Network Sites: Definition, History and Scholarship. *Journal of Computer Mediated Communication*, 13(1). <http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html> adresinden 02.03.2011 tarihinde alınmıştır.

Broder, M., S. (2001). *The Art of Staying Together*. New York: Academic Press.

Brydolf, C. (2007). Minding MySpace Balancing the Benefits and Risks of Student's Online Social Networks. *The Education Digest*. <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&hid=108&sid=dda1e302-1c41-4a28-9948-2f4ee0c04543%40sessionmgr111> adresinden 10 Ocak 2011 tarihinde alınmıştır.

Budak, S. (2005). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Buist, K.L; Dekovic,M; WimMeeus & Van Aken, M. (2004). The Reciprocal Relationship between Early Adolescent Attachment and Internalizing and Externalizing Problem Behavior. *Journal of Adolescence*, 27, 251–266.

Büyükşener, E. (2009, 12-13 Aralık). *Türkiye’de Sosyal Ağların Yeri ve Sosyal Medyaya Bakış*. XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı’nda sunuldu, İstanbul.

Can, F. (2009). *Yakın ilişkilerde sosyal ağın ilişki nitelikleri ile bağlantısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Cüceloğlu, D. (2000). *İnsan ve Davranışı: psikolojinin temel kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çağdaş, A. (2004). *Anne-Baba Eğitimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.

Çağdaş, A., Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Çağiltay, K., Ogan, C., Kaşıkçı, D., Karakuş, T., Kurşun, E. (2010, 2-4 Aralık). *Avrupa Çevrimiçi Çocuklar(Eu Kids Online) Projesi Türkiye Bulgular*. XV. Türkiye’de İnternet Konferansı’nda sunuldu, İstanbul.

Çalık, D., Çınar, Ö. P. (2009, 12-13 Aralık). *Geçmişten Günümüze Bilgi Yaklaşımları Bilgi Toplumu ve İnternet*. XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı’nda sunuldu, İstanbul.

Çelik, Ş. (2004). *Bağlanma Yönelimli Psikoeğitim Grup Programının Saplantılı Bağlanma Biçimine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Biçimleri Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Çelik, H. (2006). *Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin saldırganlık tepkileri, bağlanma tarzları ve kişilerarası şemalarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çiftçi, A. (2009, 12-13 Aralık). *İnternet Ortamında Yapılan Yayınlarda Cevap ve Düzeltme Hakkı*. XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı’nda sunuldu, İstanbul.

Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Roller, Bağlanma Stilleri ve Benlik Kavramı Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demirci, E. E. (2002). *İletişim Becerileri Eğitiminin Merkezi Eğitim Merkezi’ne Devam Eden Genç İşçilerin İletişim Becerilerini Değerlendirmelerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Deniz, M., E. (2006). Ergenlerde Bağlanma Stilleri İle Çocukluk İstismarları ve Suçluluk-Utanç Arasındaki İlişki. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6.

Doğan, S. (1990). *Yurt Dışından Dönen Gençlerin Rehberlik İhtiyacı*. Eğitim Bilimleri Sempozyumu. İstanbul: Kuşet Ofset.

Dökmen, Ü. (1986). *Yüz İfadeleri Konusunda Verilen Eğitimin Duygusal Yüz İfadelerini Teşhis Becerisi ve İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimi Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Durmuş, B., Yurtkoru, E. S., Ulusu, Y., Kılıç, B. (2010). *Facebook'tayız Sosyal Paylaşım Ağlarının Bireylere ve İşletmelere Yönelik İncelenmesi: Facebook Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Eberhardt, M. D. (2007). FacingUp to Facebook. *About Campus*. Web: www.interscience.wiley.com adresinden 10 Ocak 2011 tarihinde alınmıştır.

Erdoğan, İ. (2002). *İletişimi Anlamak*. Ankara: Erk Yayıncılık.

Ericson, E.,H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: Norton.

Erözkan, A. (2004a). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, 155 175.

Erözkan, A. (2004b). *Romantik ilişkilerde reddedilmeye dayalı incinebilirlik bilişsel değerlendirme ve başa çıkma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler, Enstitüsü, Trabzon.

Erözkan, A. (2006). *Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler*. VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitapçığı, İstanbul.

Erözkan, A. (2009). Lise Öğrencilerinde Kişilerarası İlişki Tarzlarının Yordayıcıları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (21), 543-552.

Erözkan, A., Yılmaz, B. (2006). *Muğla Üniversitesi Muğla Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler*. I. Ulusal Sağlık Geliştirme ve Sağlık Eğitimi Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, Muğla.

Ersanlı, K., ve Balcı, S. (1998). İletişim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, II (10). 7-12.

Etzion Carasso, A., Oppenheim, D. (2000). Open mother–preschooler communication: Relations with early secure attachment. *Attachment and Human Development*, 2, 347–370.

Finzi, R., Cohen, O., Ram, A. (2000). Attachment and Divorce. *Journal of Family Psychotherapy*, 11(1), 1–20.

Genuis, M., L. (1995). Long –Term Consequences of Childhood Attachment: Implication for Counseling Adolescents. *Journal for the Advancement of Counseling*, 17.

Gönül, A., S. (2002). Patolojik İnternet Kullanımı. *Yeni Symposium*, 40(3), 105-110.

Görür, D. (2001). *Lise Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Değerlendirmelerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adana.

Griffin, D., ve Bartholomew, K. (1994). Models of the Self and Other: Fundemental Dimensions Underlying Measures of Adult Attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(3), 430–445.

Gross, E. F. (2004). Adolescent Internet use: What we expect, what teens report. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 25(6), 633-649.

Gürgen, H. (1997). *Örgütlerde iletişim kalitesi*. İstanbul: Der Yayınları.

Harvey, M., Byrd, M. (2000). Relationships between Adolescents' Attachment Styles and Family Functioning. *Adolescence*, 35(138), 345,12.

Horn, K., R., V., Marques, J., C. (2000). Interpersonal Relationships in Brazilian Adolescents. *International Journal of Behavioral Development*, 24 (2), 199-203.

Hortaçsu, N. (2003). *Çocuklukta İlişkiler*. İstanbul: İmge Yayınevi.

İçel, K., Ünver, Y. (2007). *Kitle Haberleşme Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları.

İlaslan, Ö. (2001). *Orta Öğretim Öğrencilerinin Bazı Özlük Niteliklerinin Ve Baskın Ben Durumlarının İletişim Becerileri İle İlişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Jones, S., M. (2005). Attachment Style Differences and Similarities in Evaluations Of Affective Communication Skills and Person-Centered Comforting Messages. *Western Journal of Communication*. 69 (3), 233-249.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). *Kültürel Psikoloji: Kültür Bağlamında İnsan ve Aile*. İstanbul: Evrim Yayınları.

Karaca, M. (2007). *Sosyolojik bir olgu olarak internet gençliği: Elazığ örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Elazığ.

Karaduman, K., Kurt, H. (2010, 2-4 Aralık). *İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medyayı Kullanım Düzeyleri*. XV. Türkiye’de İnternet Konferansı’nda sunuldu, İstanbul.

Karaduman, S., Karaduman, M. (2010, 2-4 Aralık). *Sosyal Ağlarda Online Kimlikler: Facebook Profil İncelemesi*. XV. Türkiye’de İnternet Konferansı’nda sunuldu, İstanbul.

Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Kenny, E.,M., Gallagher, L.,A. (2002). Instrumental and social/relational correlates of perceived maternal and paternal attachment in adolescence. *Journal of Adolescent*, 25, 203–219.

Keskin, G. (2007). *Ergenlerin ruhsal durumları ve ebeveyn tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Keskin, G., Çam, O. (2009). Ergenlik ve Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi. *Yeni Symposium Journal*, 2, 47.

Kır, G. (2008). *İnternet ve genç kimliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kocaeli.

Koçak, A., A. (2004). *Baba Destek Programı Değerlendirme Raporu*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı.

Korkut, F. (1996a). İletişim becerileri eğitiminin lise öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerine etkisi. *3P Dergisi*. 4(3), 191-198.

Korkut, F (1996b). İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(2), 18-23.

Korkut, F. (2004). *Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

LaFollette, H. (1996). *Personal Relationships: Love, Identity and Morality*. Cambridge: Blackwell Publishing.

Lin, S., S., J., Tsai, C., C. (2002). Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Computer Human Behaviour*, 18, 411-426.

Marcia, J. (1989). Identity and intervention. *Journal of Adolescent*. 12, 401-410.

Marcia, J. (1994). *The emprical study of ego identity. Identity and Development: On Interdisciplinary approach*. Bosma, H., A. (Editör), Couf, Thousand Oaks, USA.

Masterson, J., F. (2008). *Bağlanma Kuramı ve Nörobiyolojik Kendilik Gelişimi Açısından Kişilik Bozuklukları*. (Çev. Şentürk, H.). İstanbul: Litera Yayıncılık.

Mazman, S., G. (2009). *Sosyal ağların benimsenme süreci ve eğitsel bağlamda kullanımı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Mikulincer, M., Gillath, O., Halevy, V., Avihou, N., Avidan S., Eshkoli N. (2001). Attachment Theory and Reactions to Others' Needs: Evidence That Activation of The Sense of Attachment Security Promotes Empathic Responses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81 (6), 1205- 122

Mitchell, S., A. (2009). *Psikanalizde İlişkisel Kavramlar*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Morsünbül, Ü. (2005). *Ergenlikte Kimlik Statülerinin Bağlanma Stilleri, Cinsiyet ve Eğitim Düzeyi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Morsünbül, Ü., Tümen, B. (2008). Ergenlik Döneminde Kimlik ve Bağlanma İlişkileri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(1), 25-31

Office of Communications (2008). *Social networking: A quantitative and qualitative research report into attitudes, behaviours and use*. 25.03.2009 tarihinde http://www.ofcom.org.uk/advice/media_literacy/medlitpub/medlitpubrss/socialnetworking/report.pdf adresinden erişilmiştir.

O’Koon, J. (1997). Attachment to Parent and Peers in Late Adolescence and Their Relationship with Self-Image. *Journal of Adolescence*, 32, 471-82.

Onat, F., Alikılıç, Ö. A. (2008). Sosyal ağ sitelerinin reklam ve halkla ilişkiler ortamları olarak değerlendirilmesi. *Journal of Yasar University*, 3(9), 1111-1143.

Onur, B. (1993). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Ankara: İmge Kitapevi.

Onur, N. (2006). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Orcan, M. (2004). *Anaokuluna Devam Eden 6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Gelişimlerinin Algılanan Anne- Baba Tutumları ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler enstitüsü: Konya, 2004.

Özcan, N., K. (2004). *Üniversite öğrencilerinde internet kullanımının psikososyal durum ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Pehlivan Türk, B. (2004). Otistik bozukluğu olan çocuklarda bağlanma. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 15, 56-63.

Rusbult, C., E., Verette, J., Whitney, G., A., Slovik, L., F., Lipkus, I. (1991). Accommodation processes in close relationships: Theory and preliminary empirical evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 53-78 .

Saymaz, İ. (2003). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Selwyn, N. (2007). Screw Blackboard: do it on Facebook! an investigation of students' educational use of Facebook. 02.03.2008 tarihinde <http://www.scribd.com/doc/513958/Facebookseminar-paper-Selwyn> adresinden erişilmiştir.

Small, G., Vorgan, G. (2009). *Modern Beynin Evrimi*. İstanbul: Omega Yayınları.

Solmuş, T. (Editör). (2010). *Bağlanma, Evlilik ve Aile Psikolojisi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Steinberg, L. (2007). *Ergenlik*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Steinberg, L. ve Morris, A. S. (2001). Adolescent development. *Annual Review Of Psychology*. 52, 83–110.

Strough, J., Patrick, J., H., Swenson, L., M., Cheng, S., Barnes, K., A. (2003). Collaborative everyday problem solving: Interpersonal relationships and problem dimensions. *Aging and Human Development*, 56, 43-66.

Subrahmanyam, K., Lin, G. (2007). Adolescents on the net: Internet use and well-being. *Journal of Adolescence*, 42, 659-677.

Sümer, N., Güngör, D. (1999a). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örnekleme Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi Ve Kùltürler Arası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (43) , 71-106.

Sümer, N., Güngör, D. (1999b). Çocuk Yetiştirme Stillerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35–58.

Temel, Z. F. ve Aksoy, A. (2001). *Ergen ve Gelişimi: yetişkinliğe ilk adım*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Toprak, A., Yıldırım, A., Aygöl, E., Binark, M., Börekçi, S., Çomu, T. (2009). *Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Tsai, C., C., Lin, S.,S.,J. (2003). Internet addiction of adolescents in Taiwan : An interview study. *Cyberpsychol Behav*, 6, 649-652.

Twenge, J. M. (2009). *Ben Nesli*. İstanbul: Kaknüs yayınları.

Twenge, J. M., Campbell, W. K. (2010). *Asrın Vebası: Narsisizm İleti*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Vural, Z., B. , Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya. *Journal of Yasar University*, 20(5), 3348-3382.

Wei, M., Vogel, D. L., Yao Ku, T., Zakalik, R. A (2005). Adult Attachment, Affect Regulation, Negative Mood and Interpersonal Problems: The Mediating Roles of Emotional Reactivity and Emotional Cutoff. *Journal Of Counseling Psychology*, 52 (1) , 14-24.

Weiss, R., S. (1982). *Attachment in Adult Life*. New York: Basic Books.

Wellman, B., Salaff, J., Dimitrova, D., Garton, L., Gulia, M., Haythornthwaite, C. (1996). Computer Networks as Social Networks: Collaborative Work, Telework, and Virtual Community. *Annual Review of Sociology*, 22, 213-238.

Wright, D., E. (1999). *Personal Relationships: An Interdisciplinary Approach*. California: Mayfield Publishing.

Yang, S., C., Tung, C., J. (2007). Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Comput Human Behav*, 23, 79-96.

Yavuzer, H. (1998). *Çocuk ve Suç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2005). *Gençleri Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yılmaz, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası iletişim becerileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Yüksel Şahin, F. (1997). *Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Zimmermann, P. ve Becker Stoll, F. (2002). Stability of attachment representations during adolescence: the influence of ego–identity status. *Journal of Adolescence*. 25, 107-124.

www.checkfacebook.com

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu

EK-2. İÖA

EK-3. İBE

EK-3. T.C. Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi

EK-1. Kişisel Bilgiler Anket Formu

Aşağıdaki sorulardaki seçeneklerden durumunuza uygun olanı işaretleyiniz. Lütfen soruların tümünü yanıtlayınız. Anketten elde edilecek bilgiler araştırma amacı dışında bir yerde kullanılmayacağından, anketin hiçbir bölümüne adınızı yazmanız gerekmemektedir.

1) Cinsiyetiniz: 1) Kız: ☐ 2) Erkek: ☐

2) Yaşınız: 1) 15 ☐ 2) 16 ☐ 3) 17 ☐ 4) 18 ☐ 5).....

3)Annenizin eğitim durumu:

- 1)Okur-yazar değil: ☐
- 2)İlkokul mezunu: ☐
- 3)Ortaokul mezunu: ☐
- 4)Lise mezunu: ☐
- 5)Ön lisans veya üniversite mezunu: ☐
- 6)Yüksek lisans veya doktora mezunu: ☐

4)Babanızın eğitim durumu:

- 1)Okur-yazar değil: ☐
- 2)İlkokul mezunu: ☐
- 3)Ortaokul mezunu: ☐
- 4)Lise mezunu: ☐
- 5)Ön lisans veya üniversite mezunu: ☐
- 6)Yüksek lisans veya doktora mezunu: ☐

5) İnterneti ne oranda kullanıyorsunuz?

- 1) Hiç kullanmıyorum ☐
- 2) İhtiyaç duydukça ☐
- 3) Günde 1 Saatten az ☐

- 4) Günde 1-2 Saat ☐
- 5) Günde 3-4 Saat ☐
- 6) Günde 5-6 Saat ☐
- 7) Günde 7-8 Saat ☐
- 8) Günde 8 Saatten fazla ☐

6) İnternette bulunmanızın en önemli sebebi nedir?

- 1) Eğitim, Bilgi edinme, Araştırma
- 2) İletişim, e-Posta, Tanışma, Sohbet
- 3) Oyun, Eğlence
- 4) Alışveriş, e-Bankacılık
- 5) Haber takibi
- 6) Zaman Geçirme
- 7) Günlük sorunlardan uzaklaşma
- 8) Diğer (belirtiniz):

EK-2. İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ (RELATIONSHIP SCALES QUESTIONNAIRE)

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Beni hiç Beni kısmen Tamamıyla
tanımlamıyor tanımlıyor beni tanımlıyor

1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem. ____
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli. ____
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım. ____
4. Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim. ____
5. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum. ____
6. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım. ____
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim. ____

EK-3. İLETİŞİM BECERİLERİ ENVANTERİ

Açıklama: Aşağıda insan ilişkileriyle ilgili tutum ve davranış ifadeleri bulunmaktadır. **Genel olarak insanlarla iletişim kurarken nasıl davrandığınızı, neler düşündüğünüzü ve neler hissettiğinizi anlatan aşağıdaki ifadelerin** size uygunluk derecesini belirtmeniz istenmektedir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadeler, “**Her zaman (A), Genellikle (B), Bazen (C), Nadiren (D), Hiçbir zaman (E)**” karşılığındadır. Her ifadeye ilişkin beş seçenekten yalnız birini işaretlemeniz ve cevapsız bırakmamanız gerekmektedir. Lütfen her ifadeyi cevaplayınız.

Elde edilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacaktır. Envanterin doldurulmasında gerekli özeni göstereceğinizi umar, katkılarınız için teşekkür ederim.

Prof. Dr. Kurtman ERSANLI

Doç.Dr. Seher BALCI ÇELİK

1. İnsanları anlamaya çalışırım.
2. İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.
3. Düşüncelerimi başkalarına tam olarak iletmekte zorluk çekerim.
4. Konuşurken, etkili bir göz iletişimi kurabilirim.
5. Genelde eleştirilmekten hoşlanmam.